

PERSEGUIR LES IDEES

Estudi dels casos de repressió franquista a Figueres

Esther Delgado Lara

2n Batxillerat

INS Narcís Monturiol

Curs 2015-2016

13 de novembre de 2015

Fernando Aísa

M'agradaria donar les gràcies per la constant ajuda i suport al meu tutor de treball de recerca Fernando Aísa i a les noies de l'Arxiu Comarcal concretament a l'Erika Serna per ajudar-me en el que m'ha fet falta. A la Cristina i en especial a la meva família.

Moltes gràcies.

ÍNDIX

1	Pròleg	4
2	Introducció	5
2.1	Detencions.....	7
2.2	Informes	10
2.3	Procediment del consell de guerra	11
3	Anàlisi dels expedients	13
3.1	Gertrudis Adams Brotherbridge.....	13
3.2	Jaime Arbusà Julià	13
3.3	German Baig Costa.....	14
3.4	Francisco Batet Olivet.....	14
3.5	José Bonareu Pallach	15
3.6	Luis Cairo Soms	15
3.7	Alfonso Cals Ferrer	15
3.8	Antonio Coderech Sabà	15
3.9	Jaime Cresta Boada.....	16
3.10	Marcelo Dalmau Bonsoms.....	16
3.11	Alejandro Deulofeu Torres	17
3.12	Jose M ^a Font Font	17
3.13	Juan Gironella Faig	17
3.14	Angel Gracia Corzán.....	17
3.15	Ramón Juncà Matas	18
3.16	Federico Macau Moncanut	18
3.17	Ricardo Martin Serra.....	18
3.18	José Mendoza Bayés.....	19
3.19	Mariano Moncanut Fontdecabra	19
3.20	Simon Palau Gosa.....	19
3.21	Miguel Pallach Terrades.....	20
3.22	Ernesto Piguillem Bartret.....	20
3.23	José Puig Pujades.....	20
3.24	Juan Pujol Ribera	21
3.25	Celestino Roig Franquet.....	21
3.26	Joaquin Sagols Mercader.....	21
3.27	Eudaldo Soler Bofill.....	22

3.28	Jaime Urbanell Trayter	22
3.29	Jose Vilanova Vilarnau	22
3.30	Modesto Viscarrer Goyena	23
3.31	Juan Chinarro Martínez	23
3.32	Luis Esponera Bergeron.....	23
3.33	Don Jaime Badia Serra.....	24
3.34	Don Alberto Climent Deusdad	24
3.35	Don Jose M ^a Ferrer Carrera	24
3.36	Don Jose Gomez Garcia	25
4	Conclusions	26
5	Referències a la font d'informació.....	28
5.1	Bibliografia	28
5.2	Webgrafia.....	28
6	Annexos	29
6.1	Conceptes.....	29
6.2	Casos	30
6.2.1	Gertrudis Adams Brotherbridge.....	30
6.2.2	Jaime Arbusà Julià	35
6.2.3	German Baig Costa.....	42
6.2.4	Francisco Batet Olivet.....	49
6.2.5	José Bonareu Pallach	53
6.2.6	Luis Cairó Soms.....	61
6.2.7	Alfonso Cals Ferrer	64
6.2.8	Antonio Coderech Sabà	65
6.2.9	Jaime Cresta Boada.....	74
6.2.10	Marcelo Dalmau Bonsoms	76
6.2.11	Alejandro Deulofeu Torres	77
6.2.12	Jose M ^a Font Font	87
6.2.13	Juan Gironella Faig	88
6.2.14	Angel Gracia Corzán.....	89
6.2.15	Ramón Juncà Matas	91
6.2.16	Federico Macau Moncanut.....	92
6.2.17	Ricardo Martin Serra.....	98
6.2.18	José Mendoza Bayés.....	109

6.2.19	Mariano Moncanut Fontdecabra	110
6.2.20	Simon Palau Gosa.....	111
6.2.21	Miguel Pallach Terrades.....	115
6.2.22	Ernesto Piguillem Bartret.....	119
6.2.23	José Puig Pujades.....	120
6.2.24	Juan Pujol Ribera	123
6.2.25	Celestino Roigé Franquet.....	126
6.2.26	Joaquin Sagols Mercader.....	127
6.2.27	Eudaldo Soler Bofill	129
6.2.28	Jaime Urbanell Trayter	133
6.2.29	José Vilanova Vilarnau	140
6.2.30	Modesto Viscarrer Goyena	145
6.2.31	Juan Chinarro Martínez	150
6.2.32	Expedients per responsabilitats polítiques contra: Luis Esponera Bergeron, Angel Serra Jimenez, Jaime Badia Serra, Alberto Climent Deusdad, José M ^a Ferrer Carrera, Jose Gomez Garcia	152

1 PRÒLEG

El primer cop que vaig haver de començar a pensar en el treball de recerca va ser quan estudiava al institut de Castelló d'Empúries. Llavors no tenia cap idea de cap a on volia dirigir el treball de manera que vaig parlar amb el meu actual tutor d'aquest institut, Fernando Aísa, qui em va donar algunes idees. De les diverses propostes n'hi va haver una que em va agradar força la qual es basava en buidar uns expedients que dataven el segle XVIII, però per diverses raons no vaig seguir endavant amb el treball i vaig venir a aquest institut, el INS Narcís Monturiol.

A mi i a la resta dels meus companys se'ns va presentar el treball i vaig escollir el tema que des d'un principi m'havia interessat: el dels expedients del segle XVIII. Tot seguia en peu fins que vaig anar a l'Arxiu Comarcal de Figueres i en vaig fer un cop d'ull; estava tot escrit a mà i es feia força difícil llegir una frase sencera sense ensopegar-se amb una paraula de difícil comprensió de manera que en vam parlar amb en Fernando i vam escollir fer una ullada als expedients de responsabilitats polítiques durant la repressió franquista a Figueres. Aquest tema també em va cridar l'atenció ja que m'agrada la història i els expedients eren de fàcil lectura (la majoria), de manera que finalment vaig escollir aquest tema.

Per fer aquest treball he passat forces hores a l'Arxiu Comarcal de Figueres passant a mà o a ordinador els expedients un a un. Alguns eren curts tot i que d'altres eren molt llargs, per tant les hores que dedicava a cada cas eren relatives i mai sabia realment quanta estona em portaria acabar un expedient.

Ha estat molt interessant realitzar-lo ja que les vegades que m'han explicat coses sobre el franquisme, mai ningú m'havia mencionat tals lleis, en concret la de responsabilitats polítiques. Fins i tot ara, quan algú em pregunta de què faig el treball, la majoria se'm queda mirant sense reaccionar perquè no saben del què els parlo. Òbviament quan els començo a explicar en què es basa tothom en té una idea, però tot i així em sorprèn que gairebé no es parli del concepte de responsabilitats polítiques.

Com ja he dit, tothom té una idea del que va resultar la repressió franquista especialment a Catalunya, però tenir la oportunitat de veure-ho directament amb fulls oficials crec personalment que ha estat una gran experiència per a mi, la qual se'm quedarà per sempre i a part m'ajudarà a entendre més coses en les futures classes d'història –o en qualsevol altra situació- ja que no és el mateix tenir una idea global d'un tema que una idea més concreta.

Ha estat el treball més llarg que he fet mai, i això ho he notat. En ocasions se m'ha fet difícil perquè per més que fes sempre hi havia més feina per acabar, però suposo que això també és una de les parts interessants del treball i que en part també ajuda al dia a dia per tal de sempre seguir endavant.

2 INTRODUCCIÓ

La implantació del règim franquista a Catalunya va suposar un desplegament de la violència repressora en la vida política, cultural i social. Com diu Josep Fontana, historiador català i actualment professor emèrit de la Universitat Pompeu Fabra de Barcelona, el període entre 1939 i 1945 és el període històric que millor revela com era el règim franquista ja que van ser els anys en que la dictadura es va poder expressar en plena llibertat. Si es comparés, per dir d'alguna manera, el naixent Estat franquista amb l'Estat de Mussolini i el de Hitler, Espanya probablement sobresortiria pel que fa a penes capitals; Mussolini i Hitler van ascendir al seu poder amb un nombre "limitat" de morts, mentre Franco va ser totalment el contrari.

1. Font: <http://blogs.elpunt.cat/>

Però tot el que porta a aquesta situació ve de temps enrere. Cap a la dècada del 1830 gairebé ja no quedaven monarquies absolutes de dret diví. La població espanyola presentava, ja cap a aquelles dates, una divisió d'idees i pensaments en els que uns es decantaven per seguir igual mentre que uns altres creien que el que es feia no era suficient i només veien com a solució canvis i revolucions.

Els liberals eren pocs i eren perseguits. Vivien amagats i no podien mostrar la seva ideologia. Per això es trobaven en societats secretes en les quals intentaven trobar alguna cosa per poder canviar, tot en activitats molt clandestines. Eren titllats de traïdors i contraris a les tradicions.

L'any 1931 es va proclamar la República la qual representava esperança pacífica, positiva i beneficiosa per als demòcrates i per als liberals. D'altra banda, els conservadors la veien com a una "desfeta de la tradició espanyola".

Els feixistes, però, mentrestant planejaven la manera d'imposar a la força els seus nous plantejaments i creien que si hi havia hagut gent que estimava a Ferran VII, el monarca absolut de dret diví, llavors també hi hauria gent que donaria el seu suport al *Caudillo por la gracia de Dios*, també conegut

2. Font: <https://es.wikipedia.org>

com a General Francisco Franco.

Fins al moment del franquisme, la societat mediterrània era caracteritzada per tenir un estil de vida comunitària basada en relacions clientelars. Però això es va mantenir fins el 17 de juliol de 1936 on la situació va canviar: un grup de militants de l'exèrcit destinats van iniciar el procés que abans havien gestat conegut com a *Glorioso Movimiento Nacional* (GMN), l'aixecament de la "verdadera España" contra la "anti España", objectiu del qual era "salvar" a España els valors conservadors entre els que es troben la defensa de la civilització cristiana i de la pàtria, el restabliment de l'ordre o la expulsió de les doctrines marxistes i comunistes.

La jerarquia eclesiàstica va recolzar i es va implicar activament en la repressió desfermada per la dictadura i va ser un dels principals elements del nou règim. Aquesta repressió es basava sobretot en el terror blanc i el procés de depuració. El terror blanc es fonamentava en liquidar físicament els (presumptes) opositors i empresonar a moltes persones de vida normal, mentre que el procés de depuració es basava en intentar separar, en el sentit lliure de la paraula, les persones que eren "afectes" de les que no ho eren amb la intenció de crear un personal politico-administratiu fidel a la dictadura. L'objectiu dels vençuts, que eren la majoria dels republicans, era sobreviure en un món difícil per a ells, amb misèria, opressió i exclusió social.

Cap al final de la Guerra Civil, concretament el 9 de febrer del 1939, va sorgir una nova llei de govern a Burgos publicada en el *Boletín Oficial del Estado* quatre dies més tard, coneguda com la "Llei de Responsabilitats Polítiques" amb la qual l'Exèrcit guanyador de la Guerra Civil es venjava dels seus enemics. Aquesta llei declarava que la República era il·legítima, i tota persona major de 14 anys d'edat que li havia donat suport des del 17 de juliol de 1936 era considerada criminal. Es tractava d'un instrument que el Nou Estat va utilitzar per venjar-se dels republicans vençuts, que deia quines havien de ser les responsabilitats individuals i la qual s'encarregava de depurar qualsevol persona sospitosa, sancionant econòmicament a les persones objectes de represàlies i les seves famílies. Aquesta llei va ser dictada amb la intenció de "reconèixer la necessitat de reconstrucció espiritual i material de la pàtria" pel primer govern de la dictadura franquista.

En aquella mateixa data també va ser creada la Llei per a la Repressió de la Maçoneria i el Comunisme, i quan aquesta va ser dictada, es va crear el Tribunal Especial de Repressió de la Maçoneria i del Comunisme que, des del 1940 fins a la seva supressió l'any 1964, va conduir més de 60.000 processos. Les penes anaven des de la confiscació de béns fins a la reclusió major, i eren penes molt dures on els processats perdien els seus drets civils i privats. El tribunal estava compost d'un president, un general, un prominent de la Falange Española i dos juristes, tots proposats personalment per Franco. Aquest tribunal va ser suprimit el 8 de febrer de 1964 tot i que gran part de les seves funcions havien estat transferides un any abans al Tribunal d'Ordre Públic fins que aquest va ser abolit el 1977.

El 1949 es va obrir la Causa General, que era un interessant procés contra tots els ciutadans espanyols denunciats per fets de violència, real o suposada, comesos des

del 17 de juliol de 1936. Funcionava com a complement de la repressió i depenia del Ministeri de Justícia. Aquesta constava de tres informes signats per l'alcalde i el secretari de la població en els que constava: la relació de persones assassinades i desaparegudes en el terme municipal, una llista dels cadàvers de persones trobades i no reconegudes com a residents i, finalment, un informe referent a fets delictius com ara tortures o destruccions d'esglésies.

L'oficial de la caserna de la Guàrdia Civil també proporcionava informació a aquesta causa on relacionava l'estat d'ordre públic a partir de les eleccions del 1936, l'organització que hi havia durant la guerra i els noms de les persones que formaven part de l'ajuntament, els partits, els sindicats... la qual cosa donava molta informació sobre persones i sobre fets.

3. Font: www.militante.org

2.1 Detencions

Una persona era detinguda si incorria en l'àmplia gamma de delictes previstos per l'article 4 de la llei o bé per la denúncia d'una persona natural o jurídica. No era necessari basar-se en proves; qualsevol suposició era vàlida. Cal dir que es tenia en compte si el subjecte havia passat al bàndol franquista o si aquest era home de cultura i/o francmaçó. Les sancions no sempre eren les mateixes i òbviament variaven segons la gravetat del cas. Podia anar de la inhabilitació, ja fos parcial o absoluta, fins a la limitació de la llibertat de residència. Aquesta llei també tenia altres finalitats com ara de confiscar diners o béns i/o arreglar comptes en suspens que dataven dels anys 40.

4. Font: geohistoria-gema.blogspot.com

Fotografia de jornalers detinguts l'any 1933.

La informació que s'utilitzava pels casos provenia de diferents punts de referència: informació facilitada pels agents, informes de la policia (informació que se solia remuntar als anys de la República), informes de la Guàrdia Civil (sovint confosos i contradictoris) i informes dels capellans (nomes intercedint si els inculpats eren conservadors de la Lliga).

En els tribunals de responsabilitats polítiques hi havia representats de l'Exèrcit, magistratura i la Falange, els quals tenien una actuació estricta. Hi havia disset causes de responsabilitats polítiques previstes a l'article 4t de la Llei. Els tribunals, quan no dictaminaven absolució o sobreseïment, imposaven sancions econòmiques que també podien anar acompanyades de sancions personals.

Article 4t de la Llei de Responsabilitats Polítiques:

En virtud de lo dispuesto en el artículo 1º, quedan incurso en responsabilidad política y sujetos a las sanciones que se les impongan en los procedimientos que contra ellos se sigan, las personas individuales que se hallen comprendidas en alguno de los casos o supuestos siguientes:

a) Haber, sido o ser condenado por la jurisdicción militar por alguno de los delitos de rebelión, adhesión, auxilio, provocación, inducción o excitación a la misma, o por los de traición en virtud de causa criminal seguida con motivo del Glorioso Movimiento Nacional.

b) Haber desempeñado cargos directivos en los partidos, agrupaciones y asociaciones a que alcanza la declaración del artículo 2º, así como haber ostentado la representación de los mismos en cualquier clase de Corporaciones y organismos, tanto públicos como privados.

c) Haber figurado, a virtud de inscripción efectuada antes del dieciocho de julio de mil novecientos treinta y seis, y mantenida hasta esta fecha, como afiliado de los partidos, agrupaciones y asociaciones a que se refiere el apartado anterior, excepción hecha de los simples afiliados a organismos sindicales.

d) Haber desempeñado cargos o misiones de carácter político o administrativo de índole civil y calificada confianza por nombramiento del Gobierno del Frente Popular, con retribución o sin ella, salvo los que deban su nombramiento a la elección y fueran de filiación política completamente hostil al mismo. También se considerarán comprendidos en este caso los que, sin nombramiento de dicho Gobierno, hubieren continuado desempeñando con él cargos de aquella índole en la Administración Central.

e) Haberse significado públicamente por la intensidad o por la eficacia de su actuación en favor del Frente Popular o de los partidos y agrupaciones comprendidos en el artículo 2º, o contribuido con ayuda económica, a los mismos, prestada de manera voluntaria y libre y con propósito deliberado de favorecerles, aunque no se hubiesen desempeñado puestos directivos o, de representación, ni cargos de misiones de confianza, ni se tratase de afiliados a aquellos.

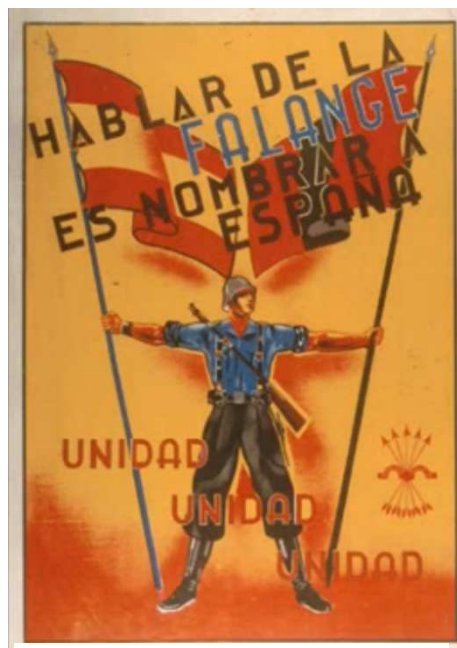
f) Haber convocado las elecciones para Diputados a Cortes del año mil novecientos treinta y seis; formado parte del Gobierno que las presidió o desempeñado altos cargos con el mismo, o haber sido candidato del Gobierno, o candidato, apoderado o interventor de cualquiera de los partidos del Frente Popular y de sus aliados o adheridos en ellas; o haber sido compromisario de tales partidos para la elección de Presidente de la República en el propio año.

- g) Los Diputados que en el Parlamento de mil novecientos treinta y seis, traicionando a; sus electores, hayan contribuido, por acción o abstención, a la implantación de los ideales del Frente Popular y de sus programas.
- h) Pertener o haber pertenecido a la Masonería, con excepción solamente de los que hayan salido de la secta antes del dieciocho de julio de mil novecientos treinta y seis por baja voluntaria por haber roto explícitamente con ella ó por expulsión de la misma fundada en haber actuado en contra de los principios en que se inspira o de los fines que persigue.
- i) Haber intervenido desde el dieciocho de julio de mil novecientos treinta y seis, salvo casos de justificación muy calificada, en Tribunales u organismos de cualquier orden, encargados de juzgar a personas por el sólo hecho de ser adictas al Movimiento Nacional, o el haber sido los denunciadores de éstas o intervenido en la incautación de sus bienes, a no ser que lo hayan verificado obligatoriamente en virtud de las funciones que le están asignadas por razón de su cargo y sin iniciativa por su parte.
- j) Haber excitado o inducido, a la realización de los hechos comprendidos en alguno de los apartados anteriores, bien sea de palabra, bien por medio de la imprenta, de la radio o de cualquier otro medio de difusión, bien en escritos dirigidos a diferentes personas.
- k) Haber realizado cualesquiera otros actos encaminados a fomentar con eficacia la situación anárquica en que se encontraba España y que ha hecho indispensable el Movimiento Nacional.
- l) Haberse opuesto de manera activa al Movimiento Nacional.
- m) Haber permanecido en el extranjero desde el dieciocho de julio de mil novecientos treinta y seis sin reintegrarse al territorio nacional en un plazo máximo de dos meses, salvo que tuvieran establecido en aquél su residencia habitual y permanente, o que desempeñaren alguna misión encomendada por las Autoridades de la España liberada, o que estuvieren imposibilitados físicamente para regresar al territorio nacional, o que concurriera alguna otra causa extraordinaria y de carácter destacado que justificase suficientemente su permanencia en el extranjero.
- n) Haber salido de la zona roja después del Movimiento y permanecido en el extranjero más de dos meses, retrasando, indebidamente su entrada en el territorio nacional, salvo que concurriera alguna de las causas de justificación expresadas en el apartado anterior.
- ñ) Haber cambiado la nacionalidad española por la extranjera o haber autorizado para ello a los que estén sometidos a su potestad o guarda, siempre que tal hecho se haya producido a partir del dieciocho de julio de mil novecientos treinta y seis, y no haya sido como medio de evitar persecuciones ó para evadirse de la zona roja, habiendo ingresado en el momento en que fue posible en la zona nacional liberada solicitando la recuperación de la nacionalidad española o realizando actos que demuestren tal propósito.
- o) Haber aceptado de alguna de las Autoridades rojas, rojo-separatistas, misiones para el extranjero, excepto en el caso de que, una vez en él, no las hayan desempeñado y sólo fuesen aceptadas como medio de evasión de la zona enemiga, y se hayan presentado en la nacional seguidamente de haber salido por primera vez de aquélla.
- p) Haber adoptado en el desempeño del cargo de presidentes, consejeros o gerentes de Sociedades y Compañías, de manera voluntaria y libre, acuerdos de ayuda económica. al Frente Popular o a partidos y entidades incluidos en el artículo segundo,

o para propaganda, o para empresas periodísticas, de dicho ideario, o para los gastos de las elecciones de mil novecientos treinta y seis, o para los Gobiernos rojos, o rojo - separatistas.

El franquisme menyspreava l'Administració de justícia perquè ofería, segons ell, moltes garanties processals. Seguia la Llei Orgànica del Poder Judicial (1870), la qual representava una unitat jurisdiccional, independència judicial i inamovilitat judicial, característiques que el franquisme va pervertir per retocar l'Administració de justícia i la magistratura al seu gust; el ministeri fiscal només salvaguardava els interessos dels tribunals de la dictadura i de les classes socials que els donaven suport i el govern valorava l'oposició a la República, la repressió del moviment obrer i el separatisme. A més, el govern nomenava al personal que li interessava.

L'exèrcit franquista destaca per haver comès assassinats indiscriminats de manera premeditada per tal de crear terror. Com s'ha mencionat anteriorment, mataben a qualsevol persona sospitosa de ser republicana, socialista, comunista, maçona i a qualsevol que mostrés tenir identitat catalana o donés indicis de ser contrària al règim. Aquest últim fet mostra la catalanofòbia, un fet constant del règim franquista i encara, d'alguna manera, vigent avui dia.

5. Font:

<https://ideologicalart.wordpress.com/fascism/>

2.2 Informes

Els informes es recolzaven en una xarxa d'informadors i denúncies mancades de proves. La Guàrdia Civil, la Policia i la Falange s'encarregaven de detenir les persones que estaven en una llista plena de sospitosos i denunciats, la qual era obtinguda per qualsevol mitjà, i els portaven a les presons provincials fins al consell de guerra, presons que, la gran majoria de les vegades, superava la seva capacitat d'acollir reclusos. En alguns llocs de Catalunya, aquestes accions també rebien el suport

d'escamots de voluntaris falangistes, qui detenien i ensenyaven a la gent la conducta que segons ells s'havia de seguir. A les presons, els presos eren tractats segons una ordre del Ministeri de Justícia (abril 1943) segons la qual havien d'escoltar en posició de fermes l'himne nacional i en acabar, el Director de l'establiment cridava en veu alta, fent la salutació reglamentària: *¡Arriba España! ¡Viva Franco!*, i els presoners havien de repetir-ho a cor.

2.3 Procediment del consell de guerra

Quan l'Exèrcit franquista ocupava una ciutat, el servei jurídic de la ciutat passava a ser una Auditoria de Guerra i allà s'hi impulsaven els procediments dels consells de guerra i s'hi dictaven sentències de mort.

L'al·legació durava dues hores. Llavors la sentència passava a l'auditor, i amb la proposta de sentència, passava a l'autoritat que l'aprojava i la feia ferma. D'aquesta manera, tots els delictes civils i militars passaven a ser competència única de la justícia militar. Això també permetia incrementar el nombre de víctimes: tota persona que havia defensat el govern del Front Popular o havia estat militant en organitzacions obreres i/o catalanistes era culpable de ser *rojo-separatista*.

Quan arribava el moment, els acusats anaven als respectius consells de guerra inconscients dels delictes pels quals havien estat detinguts i per qui havien estat denunciats. Llavors havien de provar la seva innocència de qualsevol manera. Aquest procés solia durar aproximadament una hora i normalment era públic, on a vegades hi havia familiars, amics i fins i tot curiosos i delators, sobretot en els casos en els que es processava una persona d'un cert prestigi. El fiscal demanava mà dura i la pena màxima mentre que l'advocat defensor, habitualment un militar sense formació jurídica, es limitava a demanar clemència al tribunal. Habitualment els inculpats estaven acusats d'*auxilio a la rebelión militar*, *rebelión militar* i *adhesión a la rebelión militar*. Les condemnes de cada cas no eren iguals ni del mateix tipus de gravetat. En situacions les condemnes eren de mort, altres vegades empresonament durant x anys i altres econòmiques.

Una cop les condemnes capitals eren emeses pels tribunals, aquestes eren enviades a l'assessoria jurídica del quarter general. Allà el coronel Lorenzo Martínez Fuset, militar espanyol membre del Cuerpo Jurídico Militar i estret col·laborador de Franco, les examinava i les lliurava al dictador per tal de que aquest les confirmés o no. Segons la norma franquista, els condemnats havien de ser lliurats a la Guàrdia Civil. Eren transportats en camions, lligats de dos en dos pel colze, fins als llocs d'execució. Els seus cossos eren després enterrats en fosses i en molts casos els familiars de les víctimes no s'assabentaven dels fets fins ja realitzats tots el processos.

Tot i així existia el *Patronato Central para la Redención de Penas por el trabajo*, un projecte que impulsava la llibertat condicional dels reclusos i la redempció de penes per treball, és a dir, un dia de llibertat per cada dos de treball. Els reclusos se'n podien beneficiar començant amb un examen religiós i amb l'informe positiu de la *Junta Local de Libertad Vigilada*. Necessitava a algú que respongués per ell, tenir una feina i estar

disposat a deixar la seva residència habitual. Aquestes persones eren avaluades mensualment sobre la seva conducta.

La dictadura no només tenia el suport de les classes acomodades o gent de creença religiosa sinó que també tenia el suport de persones que tenien algun interès o classes mitjanes que sospiraven pel retorn de l'ordre.

3 ANÀLISI DELS EXPEDIENTS

3.1 GERTRUDIS GWENDOLNY ADAMS BROTHERBRIDGE

Va arribar a Espanya l'any 1939 evacuada des de França. És acusada de pretendre ser detinguda com a estrangera. Segons acusacions, en arribar a Figueres es va presentar a la Inspecció de Policia per ser inscrita com a estrangera dient que pel seu caràcter dual de nacionalitat havia entrat a Espanya per tal d'obtenir uns documents per repatriar el seu marit de nacionalitat espanyola. És per aquest matrimoni que apareix com a espanyola, segons diuen, però només per als actes que a ella li interessien. L'acusen d'aprofitar-se de la doble nacionalitat per al seu interès.

Gertrudis Adams també és acusada de marxar a Anglaterra per col·laborar amb innumerables comissions dels diversos partits polítics del país agrupats sota la dominació general del Comitè d'Ajuda a Espanya i se l'acusa de fer molts viatges a ciutats "on imperava el catalanisme" distribuint menjar de primera necessitat que remetien organitzacions del laborisme anglès. Les acusacions diuen que va crear menjadors d'assistència social per a les famílies dels combatents rojos i que va fer d'instructora d'altres comissions internacionals que representava davant la Generalitat. Que va aparèixer fotografiada a la premsa barcelonesa amb els principals representats del catalanisme -incloent-hi Companys- i que va intervenir en mítings de propaganda a favor de la causa roja durant els seus viatges a França i Anglaterra, sent subvencionada pel govern roig. Sembla ser que va ser vista fent fotografies de l'Hospital de Figueres durant un bombardeig de l'aviació franquista i se l'acusa de tenir com a propòsit fer propaganda contra la Causa Nacional a l'exterior.

Les acusacions afirmen que Brotherbridge va oferir el seu cotxe per a traslladar els bidons necessaris de gasolina amb els que propagar l'incendi durant la crema de l'Església Parroquial de Figueres. Estava en contacte amb un dirigent marxista anomenat Emilio Pallisera qui va ser condemnat per les seves activitats contra la Causa Nacional. Aparentment va figurar en diverses pel·lícules de reportatges antifeixistes.

Sembla ser que, un cop van ocupar els franquistes tota Catalunya, va fugir juntament amb el seu marit José Puertas Barbano a França.

És un cas que sorprèn una mica ja que tracta sobre una dona, estrangera i casualment té més acusacions que la gran majoria de la resta dels acusats de responsabilitats polítiques. Caldria suposar que per a les autoritats franquistes, que una dona desenvolupi activitat política i doni suport de tota mena a la causa republicana, són activitats del tot punibles i perseguibles. En ser ciutadana anglesa, però, no s'atreveixen a desfermar tot el potencial repressiu. Se suposa que és una dona de gran intel·ligència i que, de ben segur, el seu retorn és per a fer tasques d'espionatge.

3.2 JAIME ARBUSÁ JULIÁ

Va ser administrador de l'Hospital de la Creu Roja de Figueres durant la guerra i president del gremi de taxistes local. Militava a Esquerra Catalana, durant la guerra va

ser president del Sindicat de Transports i va construir trinxeres a Roses. Va aportar el material necessari que tenien al Sindicat de Transports.

Tal i com ell afirma, va veure a la carretera els cadàvers del veterinari i el mestre de Vilabertran i va comentar que els xofers Martin Barra Setas i Juan Mont van prestar servei de "passeig", la qual cosa consistia en portar tres capellans o frares detinguts a les portes del cementiri on van ser assassinats i que el segon també va portar a un individu alt que havia estat alcalde de Roses a prop del cementiri de Peralada a qui també van assassinar i que ambdós xofers van formar part del incendi de la parròquia de Figueres.

Dissolta la Cooperativa, va distribuir els fons socials per parts iguals entre els afiliats.

Malgrat que els informes diuen que era una persona de bona conducta i que ell mai no participar en els passejos ni en les incautacions, se li imposa una multa de 1.000 pessetes que de cap manera pot pagar ja que, fins i tot, el taxi de què disposa no és de la seva propietat i es veu obligat a trobar avaladors que assegurin el cobrament. Finalment, en morir l'any 1946, li comuniquen a la vídua que no té cap bé embargat.

3.3 GERMAN BAIG COSTA

Professor i paleta afiliat a esquerres acusat d'haver-se sumat a la causa roja, d'haver format part de la Junta de Colectivación del Gremio de Albañiles i d'haver procedit a la recollida d'eines a companys del Gremi, fets que ell nega rotundament. No nega haver estat detingut però afirma que si això va passar va ser a causa de que ell es trobava en un cafè en el que es reunien elements de tendència favorable i assegura que va ser alliberat al cap de tres dies.

Aquest cas mostra com s'aprofitava qualsevol cosa per acusar a una persona en aquest cas fer constar a l'expedient de BaigCosta que va ser detingut tot i que no fos directament culpable sinó que segons ell assegura, va ser perquè ell es trobava en aquell lloc en el moment de la detenció.

3.4 FRANCISCO BATET OLIVET

Escrivent de la fàbrica de talc i afiliat a Esquerra Republicana, va exercir el càrrec de regidor de l'Ajuntament de Figueres i més tard va ser nomenat Comissari polític de Pont de Molins. És acusat de ser un dels inductors més perillosos per la Parròquia i l'Alcaldia, d'haver estat afiliat al partit d'Esquerra Republicana i per sumar-se a la revolució marxista amb gran entusiasme.

Es troba fugit a França i, per tant, no el poden condemnar, però li coneixen les propietats immobiliàries i els diners que guarda en els bancs. Es reitera que no se li coneixen fets delictius, però haver estat regidor per ERC, tenir un fill també fugit i no haver batejat els fills són elements suficients per a condemnar-lo.

3.5 JOSÉ BONAREU PALLACH

Comerciant i afiliat al Esquerra Republicana. Segons els informes, el primer dia de l'Alzamiento Nacional, al sortir les forces de l'Exèrcit a declarar l'estat de Guerra a Figueres, va ser un dels que més es van distingir cridant-los i insultant-los mentre els deia que es retiressin ja que no tenien res a fer al carrer. També es diu que va fer constants manifestacions defensant la causa roja.

Aparentment va incendiar l'Església parroquial i va prendre possessió d'una ermita que hi havia al costat del seu domicili la qual va convertir en un magatzem de mobles, ja que tenien un negoci familiar on en fabricaven. Segons ell, això es fals perquè pagava per ella, ja des d'època del seu pare.

Va ser destinat a treballar a censurar els telèfons de les conferències de totes les classes per ser considerat de confiança dels republicans, aspecte que ell no nega però al·lega que no va tenir el valor de negar-s'hi.

Malgrat tot, el condemnen a fer un pagament de 1.000 pessetes i a quedar inhabilitat per a càrrec públic o sindical al llarg de cinc anys.

3.6 LUIS CAIRÓ SOMS

Va ser condemnat per delictes d'auxili a la rebel·lió a quinze anys de reclusió, que es van rebaixar a sis i, finalment, el cas es va sobreseir. Va formar part de l'Exèrcit roig. Sembla ser que va acusar als seus companys fent públiques totes les converses sostingudes per ells en el sentit de fer un intent de passar-se a les files feixistes, manifestant que mai va estar d'acord amb ells. Com a conseqüència d'aquesta delació, els companys van ser condemnats a trenta anys de presó mentre que ell va quedar lliure.

3.7 ALFONSO CALS FERRER

Afiliat a Esquerra Republicana, va ser conseller d'aquest partit i va arribar a ocupar el càrrec d'Administrador de l'Hospital Civil. És acusat d'un suposat delictes de rebel·lió militar i finalment va ser condemnat per la jurisdicció de guerra per tal delictes a la pena de 12 anys i un dia de reclusió temporal la qual va ser commutada per la de dos anys de presó menor.

3.8 ANTONIO CODERECHE SABÀ

Va ser Tinent Alcalde de Figueres per Esquerra Republicana. Se l'acusa de firmar actes greus en contra d'elements espanyolistes ordenant l'empresonament de persones d'ordre i va ser un dels promotors de l'Obra del Frente Popular i de la Comissió repartidora de Contribucions de Guerra.

Davant de les Fuerzas Nacionales es va internar a França i va obrir un negoci de cansaladeria a Perpinyà juntament amb Puig Pujades.

Va aconseguir la llibertat de persones de dretes i la salvació de persones condemnades a penes de mort. Va servir d'enllaç entre dos germans per creuar-los la correspondència epistolar i clandestina per saber notícies de joves soldats de Franco i

per ajudar a gent relacionar-se amb persones de l'estranger. També va ajudar a una dona de Granada la qual s'havia quedat viuda a reunir-se a l'Espanya Nacional per tal de reunir-se amb els seus familiars, passant-la d'El Portús a Figueres. Pot presentar avals de persones de dretes que assegurin que els va ajudar molt en temps de la Guerra. Fins i tot la Guàrdia Civil, l'any 1940, afirma que és persona de bona conducta pública i privada.

Destaca de manera curiosa el contrasentit d'informes extremadament negatius davant d'informes que ens parlen d'una persona molt considerada i que va ajudar molta gent, fins i tot religiosos, que no tenen cap inconvenient a detallar l'ajuda d'en Coderech.

Com sempre, interessa molt assabentar-se de les seves possessions, fortuna i comptes bancaris per tal d'apropiar-se d'allò que sigui possible. També crida l'atenció la frase feta "consiguió sus riquezas en el período rojo separatista de forma no muy legal" sense especificar res més. Una sospita sense cap mena de prova que ja resultava suficient.

També cal destacar com es publicaven edictes en els diaris per tal que les persones que volguessin declarar s'assabentessin per la premsa.

3.9 JAIME CRESTA BOADA

Mecànic suposadament d'ideologia molt extremista i afiliat amb anterioritat del Movimiento a la CNT. És acusat de realitzar tots els serveis que li encomanava el Comitè de Guerra portant una pistola metralladora, formant part en els registres i incautacions de béns de persones de dretes i d'intervenir en la destrucció de les Esglésies de Figueres i Llers.

Va ser condemnat a la pena de 15 anys de reclusió temporal. No sabem si tal condemna va ser portada a terme o no ja que segons uns documents de la Capitania General que es van fer uns anys més tard, no consta que se li hagués fet revisió alguna.

3.10 MARCELO DALMAU BONSOMS

Es deia que feia propaganda a favor dels rojos i que va actuar a favor de la Causa Nacional ajudant a persones perseguides per marxistes qualificades com a sacerdots i ex-combatens extrems. Sembla que, segons testimonis, va portar a la frontera i va salvar la vida a un d'ells, i va portar a un parell al seu domicili sense cobrar-los res. Va fer-se carrabiner per tal de no anar al front a lluitar contra els franquistes.

Va ser castigat a treballs forçats a Barcelona, sofrint càstigs pels marxistes als que no inspirava confiança.

Va col·laborar voluntàriament en actes dedicats a les Autoritats eclesiàstiques.

Semblaria que es tracta d'una mera persecució en haver estat afiliat al Centre Federal Republicà i Socialista, malgrat que pot avalar un comportament de protecció cap a persones de dretes. Malgrat tot, la sentència contempla una multa de 400 pessetes,

que sent una quantitat elevada en el moment, no arriba a la quantia d'altres sancions observades en aquests documents.

3.11 ALEJANDRO DEULOFEU TORRES

Farmacèutic catedràtic de física i química a l'Institut de Figueres i regidor de cultura de l'Ajuntament, va ser militant d'Esquerra Catalana i va exercir el càrrec d'Alcalde. Se l'acusa d'haver-se oposat en alguna ocasió a la CNT-FAI, de formar part de la Maçoneria, d'assistir amb regularitat a reunions maçòniques i d'estar en contacte amb un maçó austríac. També se l'acusa de tenir relació amb els elements que es van emportar l'armament del Castell de Sant Ferrant i de ser un gran protagonista roig, sent actor o bé inductor de molts dels excessos que es van cometre.

Segons els mateixos testimonis, Deulofeu va ajudar a persones a ser alliberades dels elements marxistes i a no ser destituïdes de la seva feina com a professor. Va ajudar a un professor acusat de ser persona d'idees religioses i de dretes que es va quedar sense feina i a altres els va salvar de condemnes de mort. Sembla ser que va ajudar a persones de dretes.

No se li va practicar compareixença perquè es trobava en ignorat parador. Tot i així va ser inculpat amb la sanció de 4.000 pts i la seva dona, Josefa Gratacós Oliveras va fer efectiva tal sanció ja que s'ignorava la residència de l'encartat, cosa que va fer oferint 800 pts en cinc terminis.

3.12 JOSE Mª FONT FONT

Agricultor i antic afiliat a Esquerra Republicana. Durant la Guerra Civil va ser xofer d'un comitè de Guerra del seu poble natal (Sant Pere Pescador). Es considera que aquest és Comitè responsable de registres, requisos, detencions, del incendi i destrucció de l'Església, de l'assassinat de dos veïns de la localitat. És acusat de formar part en alguns crims aludits. Va ser directiu en el comitè de col·lectivització agrícola i dirigia la secció "Compras y ventas". Acusat de ser un individu perillós està sentenciat a vint anys de presó, que es confirmen en una posterior sol·licitud de revisió de condemna. Sembla que hi ha una certa perplexitat en no saber localitzar a l'encartat entre Figueres i Sant Pere Pescador.

3.13 JUAN GIRONELLA FAIG

És acusat de sumar-se a la causa marxista amb anterioritat al Movimiento. Va formar part del comitè d'Abastos de Figueres amb el càrrec d'Agent comarcal i se l'acusa d'haver imposat sancions econòmiques als comerciants d'ideologia de dretes i d'efectuar requisos de comestibles en alguns comerços.

La sentència és de vint anys de presó i, en una posterior revisió, li mantenen la mateixa pena.

3.14 ANGEL GRACIA CORZÁN

Cuiner acusat d'actuar com a Cap del grup de milicians al servei del comitè formant part de detencions i de dirigir amenaces. Va ser inculpat de ser autor d'un delictes

d'auxili a la rebel·lió i va ser condemnat a 15 anys de reclusió temporal, la qual va ser revisada i va resultar que va quedar amb la definitiva de 6 anys.

Uns anys més tard es va decretar el sobreseïment provisional de l'expedient i arxiu sense declaració de responsabilitat política acordant que recobrés ell mateix la lliure disposició dels seus béns que se li haguessin embargat ja que se li va obrir expedient sense que hi apareguessin càrrecs concrets de responsabilitat política.

És un cas que clarament mostra la manera com s'utilitzava la llei de Responsabilitats Polítiques, acceptant les denúncies de qualsevol i portant a terme expedients amb falta de proves. En aquest cas l'expedient acaba amb sobreseïment però tot i així això va ser al cap d'uns anys.

3.15 RAMÓN JUNCÀ MATAS

Té aparells d'atraccions i és fuster. Militant de CNT. Els informes diuen que es trobava amb íntima relació amb els *cabecillas* rojos de la localitat i que va formar part de les rondes volants que prestaven servei de vigilància. També que amenaçava a les persones d'ordre i que deia que només utilitzava arma curta, ja que el fusell el tenia a casa per a matar al que es presentés. És acusat de formar part en incendis d'Esglésies i incautacions de béns de persones d'ordre de la localitat.

La sentència el condemna a pena perpètua. Havent parlat amb la família, sorprèn el fet que la seva dona, la senyora Trèmols, persona de gran fortuna econòmica, pogués amagar-la davant les autoritats i presentar-se com a persona sense "béns de fortuna".

3.16 FEDERICO MACAU MONTANUT

Aquest cas és el d'un empresari de la ciutat dedicat al negoci de la fusta que es veu obligat a contribuir amb grans quantitats de diners a la causa republicana, reclamades en terminis molt curts de temps. A més ajuda a lliurar els diners que el comitè exigeix al seu cunyat Josep Ferran.

Ha d'avaluar que al llarg de la Guerra va suspendre els seus negocis per tal de no ajudar el bàndol republicà, afirmant que va deixar d'importar fusta pel port de Roses.

Es tractava d'un home amb un patrimoni immobiliari molt important, del qual ha de donar compte a les noves autoritats per si de cas se li ha d'embargar o confiscar.

Finalment, el seu cas acaba en sobreseïment.

3.17 RICARDO MARTIN SERRA

Farmacèutic. En els informes es diu que en període roig va ser alcalde, intervenint en fets delictius i incautacions i distingint-se en varis actes com a gran entusiasta dels elements marxistes.

Ha marxat a França i, probablement, es trobi a Mèxic, mentre la seva dona i resta de la família estan a Figueres. Poden contractar un advocat molt solvent que presenta uns escrits de defensa molt ben elaborats, on aventura que potser s'ha confós el seu client amb Alexandre Deulofeu, també farmacèutic.

Se li imposa una multa de pèrdua total de béns, inhabilitació absoluta perpètua i relegació a les possessions del Nord d'Àfrica per 15 anys.

Posteriorment, en una revisió de la sentència, es retiren els càstigs anteriors i se li aplica una multa de 15.000 pessetes, que la esposa aconsegueix pagar a terminis, mentre sol·licita la llicència per a reobrir la farmàcia i així poder fer els diners necessaris per a pagar la multa.

3.18 JOSÉ MENDOZA BAYÉS

Guardia Civil fidel a la República. Va ser condemnat pel Consell de Guerra celebrat a Girona amb els accessòries corresponents com a autor d'un delictes de rebel·lió. Durant l'època de la Guerra Civil va exercir el càrrec de Comandant del Puesto de la Guardia Civil de l'Escala, i se l'acusa d'haver mantingut una estreta relació amb els membres del Comité de Guerra de la localitat.

Amb motiu d'haver sigut assassinats els Guàrdies Civils germans Casado, els informes diuen que Mendoza va dir: "Les está muy bien por fascistas, así deberían hacer con todos".

Se li imposa una pena inicial de dotze anys, que es rebaixa posteriorment a cinc i, finalment, es decreta el sobreseïment del cas. Es podria considerar un altre cas de tractament diferenciat en favor de l'encartat.

3.19 MARIANO MONCANUT FONTDECABA

Va ser secretari i conseller d'ERC abans i durant el Movimiento i es considera que va ser responsable de la corporació de l'incendi de l'Església, d'incautar cotxes i convents expulsant a les religioses.

D'aquest cas crida l'atenció el fet que diferència de la resta, l'acusat va abandonar la política un cop iniciada la rebel·lió.

Va ser imposat una pena de 15 anys de reclusió temporal considerant-se responsable dels actes prèviament esmentats però finalment la pena es va canviar a sis anys i un dia de presó major amb les accessòries de la pena preventiva.

3.20 SIMON PALAU GOSA

Amb anterioritat al GMN estava afiliat a Esquerra Republicana però durant la Guerra Civil no se li va conèixer cap acte delictiu. Se l'acusa d'haver estat afiliat al Partit d'Esquerra Republicana i de tenir un assumpte pendent amb la Fiscalia de Taxes, el

qual està en aquest moment recorregut ja que l'interessat no hi està d'acord. Aquest home es dedicava al comerç de comestibles. Ha de declarar i certificar tots els seus béns immobiliaris i diners en comptes bancaris.

Hi ha un informe on es diu que es tracta d'una persona de bon comportament, però se li retreu vendre a preus abusius.

3.21 MIGUEL PALLACH TERRADES

Se'l considera persona de pèssims antecedents, militant d'Esquerra Republicana de Catalunya i, evidentment, desafecte.

Va ser nomenat conseller d'Abastecimientos, sempre sent fidel al Frente Popular. S'insinua que va utilitzar aquest càrrec per a enriquir-se il·lícitament, malgrat que no s'aporta cap prova en aquest sentit. Un fill seu va ser un dels *cabecillas* del POUM.

És acusat de ser un dels propulsors de la destrucció de la Capella del Cementiri abans de juliol de 1936, cosa que ell nega categòricament. Quant al càrrec a Abastos, afirma que només ell s'ocupava de la comercialització d'ous a l'engròs i que aquest és el motiu del seu nomenament.

Va ajudar a persones personal i econòmicament sense interès personal ni recompensa de cap classe. Pot aportar la declaració de diversos avaladors que demostrin el seu comportament humanitari ajudant a persones de dretes en dificultats al llarg de la Guerra.

3.22 ERNESTO FIGUILLEM BARTRET

Considerat d'esquerres, afiliat a la POUM i milicià. Sembla ser que es va oposar a l'Alcalde i que aquell mateix dia va estar a l'Església on va profanar una sepultura traient un cadàver dient que pertanyia a un fill de cura.

Se li va imposar una pena de 20 anys la qual sembla que no li va ser reduïda.

3.23 JOSÉ PUIG PUJADES

Segons la Falange, abans del GMN ja es distingia com a propagandista polític d'esquerra, presidint i organitzant mítings. Sembla ser que va exercir el càrrec de Comissari de la Generalitat de Girona on, al fracassar el moviment marxista, va ser condemnat a 30 anys de presó sent acusat d'ordenar assassinar el comandant Rafael Domínguez Otero, tot i que la condemna va ser indultada perquè va ser elegit diputat del partit d'Esquerra Republicana a les eleccions del 1936.

La compareixença no va ser practicada ja que s'ignorava el parador de l'inculpat. Tot i així els fets es van considerar provats.

D'aquest cas sorprèn que tot i ser acusat d'assassinat, la condemna de 30 anys de presó fos indultada pel simple fet de ser escollit com a diputat en unes eleccions.

3.24 JUAN PUJOL RIBERA

Va ser sergent de complement d'infanteria i administrador de l'Hospital de Ripoll durant la guerra. Era actiu a les Joventuts d'Esquerra Republicana de Catalunya.

És acusat de prestar servei de censura de telèfons on se'l va obligar per l'Ajuntament. Va ser milicià i va insultar a persones d'ordre i catòlics i de desprestigiar la Religió.

Sorprèn, però, l'informe favorable de Falange i la quantitat de persones que avalen la seva bona conducta. La parròquia de Figueres emet un informe molt dur on s'afirma que no compleix com a bon catòlic.

Finalment, la sentència el condemna a pagar 2.000 pessetes i a cinc anys d'inhabilitació per a qualsevol mena de càrrec públic.

3.25 CELESTINO ROIG FRANQUET

Durant el Movimiento va ostentar el càrrec de Secretari de l'Ajuntament de Figueres i va intervenir en un míting en homenatge a la Divisió 43. Se l'acusa denunciar a persones de dretes i va tenir amagades les joies d'esglésies les quals va entregar a l'arribada de l'exèrcit franquista..

És un cas curiós doncs rep una condemna de vint anys, que se li commuta per una de set i al final del document es parla de sis.

Cal tenir en compte que es tracta d'un mestre i, per tant, ja d'entrada és sospitós. Només el poden acusar d'haver denunciat una persona de dretes i d'haver participat en un míting a Borrassà. Quant a les joies, les va guardar a casa seva i les va lliurar a l'exèrcit franquista.

3.26 JOAQUIN SAGOLS MERCADER

Militar afiliat a Esquerra Republicana abans d'ingressar a l'Exèrcit. Va ser voluntari en el 3r Batallón de Chiclana i va arribar a Sergent, més tard a tinent i finalment a Capità per escalafó. Sembla que va fer un desfalc en la casa on treballava abans d'ingressar a l'Exèrcit.

És un cas interessant, ja que rep una condemna de dotze anys que serà rebaixada a nou. No deixa de sorprendre que un militar republicà que ha assolit el grau de capità rebí una condemna lleu en comparació amb d'altres i que, a més, sigui rebaixada. De ben segur que els pares no van poder pagar cap mena d'advocat atès que es tractava d'una família molt modesta.

3.27 EUDALDO SOLER BOFILL

Va militar a Esquerra Republicana de Catalunya exercint el càrrec de Tinent d'Alcalde a la ciutat de Figueres durant el període republicà. Se l'acusa de firmar les ordres de detenció i registre que ordenaven els comitès. Va ser un dels promotors de l'Obra del Frente Popular i un dels més responsables de la comissió repartidora de Contribucions de guerra. També de participar en tots els actes en reconeixement de les Brigades Internacionals.

És un cas en el que la sentència parla de pèrdua total dels béns, inhabilitació perpètua i desterrament a Àfrica al llarg de quinze anys.

Com en altres casos, anys més tard se li tornaran els béns incautats.

3.28 JAIME URBANELL TRAYTER

Mecànic. Segons ell mateix, no formava part al partit d'Esquerra però en motiu d'alguna festa hi va anar amb el seu germà sense cotitzar ni figurar en les llistes.

Se li van ser requisades màquines i eines de la seva feina.

Segons l'informe, veia amb beneplàcit i comentava amb satisfacció les persecucions i assassinats que cometien els rojos.

Va denunciar a un individu de dretes de Figueres el qual va ser empresonat i més tard fet desaparèixer.

Es tracta d'un cas curiós, ja que el que sembla que estava més compromès amb la causa republicana era el seu germà Narcís, que va fugir a França. L'informe de Falange és demolidor, tractant-lo de "rojo burgués". Li imposen una multa de 3.000 pessetes que ha de pagar en vint dies. Com que no pot fer front a aquest pagament, demana pagar-lo fraccionadament, la qual cosa li concedeixen. Cal destacar que aquest mecànic té la seva maquinària confiscada per les anteriors autoritats republicanes i les noves no li han tornat les eines i màquines.

Com sempre en aquests casos, se li fa una avaluació acurada del seu patrimoni per saber fins a quin punt pot o no pagar la sanció econòmica imposada, un cop més, malgrat es reconeix que no va fer res de dolent.

3.29 JOSE VILANOVA VILARNAU

Fuster d'idees d'esquerres. Va ser secretari en període de la Guerra Civil de l'ajuntament roig i de la U.G.T., sembla ser que intervenint directament en la incautació de propietats i posant multes de persones d'ordre.

És acusat de guardar innumerables joies religioses d'alta estima, que en entrar l'exèrcit franquista va tornar. Entre elles, les de la parròquia de Terrades i les de l'ermita de Nostra Senyora de la Salut.

Segons testimonis, Vilanova Vilarnau va ajudar-los ja fos amb aliments o de qualsevol manera quan els va resultar necessari. Pot aportar nombrosos testimonis que avalen que va ajudar a persones de dretes, fins i tot el del sacerdot d'Agullana.

Cal certificar les seves propietats immobiliàries i comptes corrents. Sembla ser que l'expedient queda en no res. En lloc hi ha constància de sentència condemnatòria.

3.30 MODESTO VISCARRER GOYENA

Xofer natural de Pamplona detingut per la seva destacada actuació marxista. Segons ell no va mai ser detingut durant el període roig i no va formar part a cap partit polític tot i que segons la Comandància de la Guardia Civil estava afiliat a Esquerra Republicana. Per un altre costat sí que estava adherit a la UGT i es va afiliar al Sindicat de Transports Secció Taxistes on va ser president. Afirmar que va fer diversos serveis amb el seu cotxe fins al límit de la frontera durant la feina sense recordar a qui portava però que mai va intentar passar-se a la Zona Nacional i que amb altres taxistes va treballar un dia en la construcció de trinxeres amb motiu d'un suposat desembarcament dels Nacionals a la badia de Roses. Tot i així ell afirma que no va ser per voluntat pròpia sinó que s'hi va veure obligat i amenaçat per dirigents rojos. Sembla ser que es va alternar amb Arbusà Julià, també expedientat, en la Presidència de la Cooperativa.

Li va ser imposada una sanció econòmica de 1.000pts a la qual se li va concedir l'indult.

3.31 JUAN CHINARRO MARTINEZ

Va ser capità d'Infanteria prestant els seus serveis en el Batallón de Montaña Chiclana de Figueres. Va formar part de la Columna de Milicians "Zur-Ebro" i va marxar amb el seu Batalló al front. Va ser destinat més tard com a Comandant Militar de Figueres.

Els informes diuen que va afavorir a persones de dretes. Malgrat tot se'l considera desafecte i se'l condemna a dotze anys de presó. El podem considerar un altre cas de tractament desigual davant la llei en favor de l'encartat. Va ser militar, es va alinear amb la República, va tenir un alt càrrec militar a Figueres i queda amb una condemna "lleu" comparada amb d'altres. També sorprèn que tenint un rang elevat "no se li coneixen béns de fortuna" i per tal no se li poden confiscar possessions o riqueses.

3.32 LUIS ESPONERA BERGERON

Va ser comandant del Cos d'Invàlids Militars. Va exercir el càrrec de Juez Militar Eventual de Causas a Figueres on segons testimonis va afavorir a persones de dretes sense dictar cap pena de mort, i després va ser instructor de la Promilitar a Sant Feliu de Guíxols. Va ser destinat a un camp d'Instrucció d'Olot després de passar per algunes presons i allà va ser ascendit a Tinent Coronel.

Quan es va donar de baixa per malalt, gaudint de la seva llicència a Catalunya, la comunicació amb València va ser tallada de manera que va ser destinat al Centre de Reclutament nº15 de Terrassa on va ocupar la Secretaria de la Comandància Militar.

Davant l'avenç de les Tropes Nacionals va arribar a França d'on va passar a l'Espanya Nacional i va ser ascendit a Comandant per Ordre.

Es tractaria d'un cas força excepcional, ja que parlem d'un militar que ha estat actiu durant la guerra civil del costat de la República al qual no li troben cap mena de delictes ni imputació, de manera que queda lliure de cap tipus de responsabilitat als ulls de la nova administració.

3.33 DON JAIME BADIA SERRA

Va ser destinat a la Comuna d'Extremadura. Va agafar el comandament d'un Batalló de metralladores. Com a comandant d'Infanteria va figurar com a Cap de tiradors de Metralladores de Barajas i apareix com a Cap de Batalló de metralladores d'Albacete.

Va al·legar malaltia i va aconseguir traslladar-se a un poble a Tarragona.

També es tracta d'un cas curiós. Són militars republicans que al·leguen malaltia o edat de jubilació per tal de no participar més en les files de l'exèrcit. Malgrat haver tingut un paper actiu com a cap de batalló de metralladores, no incorre en cap responsabilitat davant de la nova administració.

3.34 DON ALBERTO CLIMENT DEUSDAD

Va ser incorporat al Batallón de Montaña Chiclana d'on va ser traslladat a Lécera, lloc on se li va encarregar la Instrucció de Milícies, Grup Regeneración.

Al·legant malaltia, va aconseguir passar al Dipòsit d'Armament i finalment el permís de Figueres. Va passar al 2n regiment d'Infanteria de la 2ª Divisió. Va ser Auxiliar Instructor al Centre de Lleida i després a Figueres, Cullell, Olot i de nou a Figueres.

Es va constatar que formava part del Grup Concepción, una organització del Socorro Blanco, una organització humanitària contraposada al Socorro Rojo, marcada per l'esquerranisme.

És un altre cas de militar que aconsegueix, havent tingut un paper actiu en l'exèrcit republicà, aconseguir quedar rehabilitat davant la nova administració.

3.35 DON JOSE MARIA FERRER CARRERA

Va ser destinat com a cap de l'Equip d'Instrucció del poble de Piera (Barcelona), passant després a Calaf i finalment Figueres. Més tard va ser destinat com a Auxiliar Instructor a Lleida i després a Figueres, Collell, Olot, Vilaür, Olot, San Mori i Sant Miquel de Fluvià.

Se'l presenta com a membre del Partit Tradicionalista (carlins) i, per tant, malgrat haver tingut un paper actiu en l'exèrcit republicà, pot integrar-se en el nou sistema franquista sense haver de passar cap mena de judici.

3.36 DON JOSE GOMEZ GARCIA

Va ser destinat al Cuartel General roig de Sariñena. Un any més tard va passar a Barcelona com a encarregat de la Delegació. Va ser destinat a les Oficines de la 3ª Regió a Lleida fins que va ser baixa. Va actuar en la Pagaduria de l'E.M. Mixto de Defensa de Costes a Barcelona.

En aquest cas, s'imposa una sanció lleu de sis mesos de reclusió menor. No trobem una explicació coherent al fet que ens uns casos queden completament lliures i en aquest, pel contrari, té una sentència condemnatòria.

4 CONCLUSIONS

La Llei de Responsabilitats Polítiques va afectar a tot el país durant el Franquisme a partir del 1939 poc després que Franco fes el cop d'estat el 1936. En aquest treball ens hem centrat en alguns dels expedients de Responsabilitats Polítiques que es van portar a terme a l'Alt Empordà, concretament els referits a habitants de Figueres, durant els anys de la repressió.

La Llei de Responsabilitats Polítiques no tenia barreres; era imposada a qualsevol persona que fos denunciada, la qual cosa es mostra clarament en els expedients annexats en aquest treball en el qual podem observar com aquesta llei va afectar tant a persones d'alts càrrecs com ara alcaldes, secretaris i militars, com a persones que es dedicaven a feines no tant altes com ara mecànics, administradors, dibuixants, comerciants... Feines de tot tipus, des dels càrrecs més alts fins als més comuns. A vegades fins i tot, persones de càrrecs alts com ara és el cas d'Antoni Coderech Sabà, qui havia arribat a ser Tinent Alcalde, deixaven la feina i es dedicaven a altres totalment oposades; en el cas de Coderech, aquest va acabar obrint una cansaladeria a Perpinyà.

No és d'estranyar el fet que com més conegut era l'inculpat, més testimonis anaven a prestar declaració a favor d'aquest mentre que en els casos de persones no tant conegudes no hi anava ningú. Per exemple, en els grans casos d'Alexandre Deulofeu o Ricardo Martin Serra, dos farmacèutics que van arribar a ser alcaldes de Figueres, hi apareixen entre cinc i deu testimonis mentre que en altres casos com ara el de Celestino Roig Franquet, mestre, o el de Josep Mª Font Font, pagès, no hi ha testimonis; és més, els seus casos són molt curts i poden ser resumits en una pàgina. Els testimonis d'aquests casos més importants resulten ser interessants ja que expliquen situacions en que l'inculpat ha fet actes en els que fins i tot alguns s'han arriscat a penes series simplement per ajudar a altres persones. D'això crida l'atenció com en situacions, tot i ser els encartats d'esquerres, aquests s'arriscaven i ajudaven a persones de dretes en tot el que els era possible, com ara facilitant-los aliments o protegint-los donant-los un habitatge en el que romandre a prop de la frontera per les raons que fossin.

La gran majoria dels acusats eren persones afiliades a partits d'esquerra com ara Esquerra Republicana. La gran majoria de les persones acusades solien ser homes com bé es pot veure en l'anàlisi d'aquests expedients en els quals només apareix una dona, Gertrudis Adams Botherbridge, la qual casualment no era ni espanyola sinó que era una anglesa casada amb un home espanyol. Però aquest és un dels pocs casos de dones expedientades de responsabilitats polítiques.

Cada cas era diferent, i cada cas acabava també d'una manera diferent. A vegades els expedients acabaven amb l'indult de la condemna, altres se'ls era reduïda en algunes ocasions fins a la meitat, altres havien de complir-la sencera i a altres no se'ls va fer la compareixença per resultar l'inculpat estar en desconegut parador. Tot i així, hi havia situacions en les que els expedients eren inacabats; en aquests casos trobem que l'expedient s'acaba de sobte i no hi ha una continuació. Això passa perquè moltes

vegades hi havia una manca d'informació, o bé potser aquesta era massa poc fiable. Fos el que fos, molts casos no van ser finalitzats.

Per altra banda, en els casos en que se'ls eren confiscats béns, la gran majoria finalment els rebien de tornada eventualment encara que es donés la situació en que l'inculpat en el moment hagués mort, situació en la qual eren retornats a l'esposa o als fills d'aquest.

També passava de vegades que les condemnes eren econòmiques i els inculpats havien de pagar una certa quantitat de diners, les quals la majoria de situacions—en els expedients analitzats sempre— quan l'inculpat (o esposa d'aquest) demanava si podia pagar a terminis, això era acceptat. De manera que trobem casos en els que la quantitat de diners que s'ha de pagar és repartida entre quatre i cinc anys aproximadament.

5 REFERÈNCIES A LA FONT D'INFORMACIÓ

5.1 Bibliografia

El franquisme a Catalunya (1939-1977) Volum 1. La dictadura totalitària (1939-1945). Edicions 62. 2009.

També m'he ajudat del treball de recerca de Paola Garcia, estudiant del INS Narcís Monturiol, anomenat Rescatar la memòria per a no repetir del curs 2005-2006.

5.2 Webgrafia

<https://es.wikipedia.org>

Aquesta pàgina web l'he utilitzat diverses vegades tant en la versió en català com en la castellana com en la que està en anglès per treure informació sobre el codi penal a Espanya, sobre la Llei de Responsabilitats Polítiques i sobre el Tribunal Especial de Repressió de la Maçoneria i el Comunisme. També he extret petits detalls del Glorioso Alzamiento Nacional.

<http://blogs.sapiens.cat/socialsenxarxa/>

D'aquesta web he extret una gran quantitat d'informació sobre la repressió franquista, juntament amb mapes.

<http://caminantperlahistoria.blogspot.com.es>

Aquesta pàgina m'ha ajudat per comparar dates i fets.

<https://llibertat.cat>

D'aquí he tret informació sobre la llei de repressió contra la maçoneria i el comunisme.

www.unizar.es

D'aquesta pàgina de la Universitat de Saragossa he extret un PDF amb la Llei de Responsabilitats Polítiques i els seus articles.

6 ANNEXOS

6.1 Conceptes

UGT: Unió General de Treballadors (sindicat socialista)

GEPCI: organització patronal de la UGT

FET y de las JONS: Falange Española Tradicionalista de las Juntas de Ofensiva Nacional Sindicalista

FAI: Federación Anarquista Ibérica (part més combativa dels anarquistes)

CNT: Confederación Nacional del Trabajo (sindicat anarquista)

POUM: Partit Obrer de Unificació Marxista (comunistes seguidors de Trotsky i no d'Stalin. Més alienats amb els anarquistes)

SSA: Su señoría

DIVISIÓ 43: una divisió de l'exèrcit republicà. Un gran nombre de soldats i material

FCMZA: Ferrocarriles Madrid, Zaragoza, Alicante (companyia de trens anterior a RENFE)

GMN: Glorioso Movimiento Nacional

6.2 Casos

6.2.1 GERTRUDIS ADAMS BOTHERBRIDGE

Gertrudis Adams, 44 anys, casada, anglesa veïna de Figueres, fotògrafa de premsa

DECLARACIÓ DELS AGENTS (31-05-40)

Gertrudis Adams Brotherbridge va arribar a Espanya el novembre de 1939 com a evacuada i pretenia que fos tinguda en compte com a estrangera, tot i que no presentava el passaport corresponent, doncs el seu li havia caducat i no va poder anar a buscar el nou perquè va haver d'abandonar el país per fugir de l'exèrcit roig.

Quan va arribar a Figueres es va presentar a la Inspecció de Policia per tal de ser inscrita com a estrangera (estant sota vigilància perquè hi havia sospita que estigués enllaçada amb elements separatistes de França) i que pel seu caràcter dual de nacionalitat havia entrat a Espanya amb d'intenció d'obtenir uns documents que necessitava per repatriar al seu marit de nacionalitat espanyola, JoséPuertasBarbano.

Es va casar el 1926 amb JoséPuertasBarbano, i és per això que apareix com a espanyola pels actes que a ella li interessien però, per a eludir qualsevol acció contrària a ells, figura com a anglesa.

Al poc temps d'entrar a Espanya va ser detinguda i va ingressar a la presó durant uns mesos.

Abans d'iniciar-se el *GloriosoMovimiento Nacional*, ja estant casada, donava classes d'idiomes a fills de famílies riques.

Adams també s'indica obertament cap al camp marxista i és activa en les activitats d'aquest.

Va marxar a Anglaterra per col·laborar amb innumbrables comissions dels diversos partits polítics del país agrupats sota la dominació general del 'Comité d'Ajuda a Espanya'.

1. Va fer molts viatges a ciutats on imperava el catalanisme a títol d'inspectora i distribuïdora de viviers que remetien organitzacions del laborisme anglès.
2. Va pretendre crear menjadors d'assistència social per a les famílies dels combatents rojos.
3. Va fer d'introductora d'altres comissions internacionals que representava davant la Generalitat.
4. Va aparèixer fotografiada a la premsa barcelonesa amb els principals representats del catalanisme.
5. Va intervenir en mítings de propaganda a favor de la causa roja durant els seus viatges a França i Anglaterra. Estava subvencionada pel govern roig i va ser visitant constant del SRI.
6. Va ser vista fent fotografies de l'Hospital durant un bombardeig que, segons l'Aviació Nacional, tenia com a propòsit fer propaganda contra la Causa Nacional a l'exterior.

7. Va oferir el seu cotxe per traslladar els bidons necessaris de gasolina amb els que propagar l'incendi durant l'atemptat contra l'Església Parroquial de Figueres.
8. Estava en contacte continu amb Emilio Pallisera, un dirigent marxista, entre altres. Pallisera està actualment condemnat per les seves activitats contra la Causa Nacional.
9. A part d'aparèixer fotografiada a "La Vanguardia" de Barcelona juntament amb el nefast Companys, també va figurar en diverses pel·lícules de reportatge antifeixista.
10. El seu marit tenia un tractor i es dedicava a la rompuda de terreny; tot i que això és una farsa perquè si així fos no podria tenir un cotxe tan luxós i una vida tan fastuosa com la que tenen.
11. JOSE PUERTAS BARBANO (marit): abans de la Revolució Nacional-Sindicalista era simpatitzant de l'esquerranisme, tot i que s'ignora que formés part d'algun partit. Posseïa una taller a la Plaça de Toros on reparava màquines agrícoles. Va col·laborar amb l'exèrcit roig com a responsable de tots els tallers de fabricació d'espoletes i municions, etc. Va traslladar-se a Anglaterra on es va dedicar a la recluta de personal per les Brigades Internacionals.

Al ser alliberada la zona catalana, el matrimoni va fugir a França. Els agents diuen que s'està convençut que Adams ha vingut a Espanya amb una missió secreta i que aquesta té una gran cultura i intel·ligència.

Durant el mes de maig de 1940 li van trobar:

- Cinc bitllets de deu *xelins* anglesos i algunes monedes franceses
- una targeta impresa a nom d'Albin Mirouse-POLICE ESPECIALES-LE PERTHUS"
- una nota en llapis que diu "Cambiobajo 39-Cambio alto 44'70"
- un poder al seu favor atorgat pel seu marit davant el Cònsol d'Espanya a Perpinyà
- una instància dirigida a l'Excel·lentíssim Senyor President de la Comissió d'Incorporació Industrial i Mercantil avalada per Pedro Estradera Martí i Miquel Pagès Puertas
- una carta escrita en anglès de Nora que la posa al dia de com van les coses per Anglaterra. En la carta Nora menciona que Gertrudis i el seu marit estan distanciats.

Van vendre el cotxe per 12.500 pessetes i aquestes, més 1.500 han estat dipositades per Gertrudis a la casa del sastre José Gou, doncs ella no creia que a casa seva estiguessin segures.

Per a demanar residència com a estrangera va presentar un aval firmat per dos veïns que certifiquen que és afecta al *Glorioso Movimiento Nacional*.

Practicada una informació sobre els qui l'avalen i motius d'haver garantitzat a la citada anglesa, resulta el següent:

-Miguel Pages Quer: casat de 28 anys, veí de Figueres, que és empleat en el Banco Hispano Americano de Figueres

Va formar part del control obrer U.G.T. (Unió General de Treballadors) en contra de la Causa Nacional.

Va ser vist amb una pistola amb la que anava molt sovint i va passar a les files Nacionals. És conegut com *acérrimo y furibundo izquierdista*, i esta totalment sancionat pel Banc amb la postergació de tres anys per servir amb lleialtat les consignes del Sindicat al que pertanyia. En les files Nacionals va ser ferit i per a això posseeix la Medalla de Sofriments a la Pàtria. Va ser posat a disposició del Jutjat Militar per estar sotmès ala Llei de Responsabilitats Polítiques.

Viu amb el salari que gaudeix de 368 pessetes mensuals.

-Pedro Estrada Martí: solter de 23 anys, veí de Figueres, que és empleat al Banco Hispanoamericano de Figueres

És de bona conducta pública i privada i no se li ha vist res en contra de la Causa Nacional. Sempre es va mostrar en contra de la causa marxista durant el període roig-separatista.

PARROQUIA DE FIGUERES (17-07-40)

Gertrudis Adams va residir a Espanya l'any 1932. S'ha descobert que és súbdita anglesa tot i que, en estar casada amb D. JoséPuertasBarbano, se la considera de nacionalitat espanyola. És considerada molt perillosa per les seves relacions amb altes esferes del *Frente Popular* durant el *GloriosoMovimiento Nacional*.

Fets:

1. Durant el *Movimiento* va fer fotos de l'edifici Hospital-Civil-Militar durant un bombardeig aeri. Estava acompanyada d'estrangers amb el propòsit de fer propaganda al estranger contra la Causa Nacional.

2. Durant l'atemptat contra l'Església Parroquial va oferir el seu cotxe per traslladar els bidons necessaris de gasolina amb els que propagar l'incendi.

3. Va estar en contacte continu amb dirigents marxistes, especialment D. EmillioPallisera, oficial segon de l'Ajuntament de Figueres que actualment està condemnat.

4. Anava i tornava de França i Barcelona i d'altres poblacions. Va ser fotografiada a "La Vanguardia" amb *el funesto* Companys i altres de la Generalitat, actuant

d'introductora de Comissió de la "chusma de alto copete" que venia a Espanya. També va figurar en diverses pel·lícules de reportatges antifeixistes.

5. Tota la seva actuació i activitat ha sigut en contra de la Causa Nacional, tot i que pretenia que actuava a la Creu Roja Internacional.

6. Tot i que el seu marit tenia un tractor i es dedicava a la rompuda de terrenys, tot era pura farsa per despistar, doncs tenien un magnífic cotxe automòbil. Ella feia classes d'idiomes.

7. S'està convençut que Gertrudis ha vingut a Espanya amb una missió secreta. És considerada espia al servei d'Anglaterra. No se li coneixen béns de fortuna.

ALCALDIA DE FIGUERES (5-07-40)

Gertrudis Adams va residir a Espanya l'any 1932. S'ha descobert que és súbdita anglesa tot i que al estar casada amb D. José Puertas Barbo se la considera de nacionalitat espanyola. És considerada molt perillosa per les seves relacions amb altes esferes del *Frente Popular* durant el *Glorioso Movimiento Nacional*.

Fets:

1. Durant el *Movimiento* va fer fotos de l'edifici Hospital-Civil-Militar durant un bombardeig aeri. Estava acompanyada d'estrangers amb el propòsit de fer propaganda a l'estranger contra la Causa Nacional.

2. Durant l'atemptat contra l'Església Parroquial va oferir el seu cotxe per traslladar els bidons necessaris de gasolina amb els quals propagar l'incendi.

3. Va estar en contacte continu amb dirigents marxistes, especialment D. Emilio Pallisera, oficial segon de l'Ajuntament de Figueres que actualment està condemnat.

4. Anava i tornava de França i Barcelona i d'altres poblacions. Va ser fotografiada a "La Vanguardia" amb *el funesto* Companys i altres de la Generalitat, actuant d'introductora de Comissió de la chusma de alto copete que venia a Espanya. També va figurar en diverses pel·lícules de reportatges antifeixistes.

5. Tota la seva actuació i activitat ha sigut en contra de la Causa Nacional, tot i que pretenia que actuava a la Creu Roja Internacional.

6. Tot i que el seu marit tenia un tractor i es dedicava a la rompuda de terrenys, tot era pura farsa per despistar, doncs tenien un magnífic cotxe automòbil. Ella feia classes d'idiomes.

7. S'està convençut que Gertrudis ha vingut a Espanya amb una missió secreta. És considerada espia al servei d'Anglaterra. No se li coneixen béns de fortuna.

FALANGE ESPAÑOLA TRADICIONALISTA (23-07-40)

Gertrudis Adams és de nacionalitat anglesa i professora d'idiomes, persona de gran cultura i intel·ligència, casada amb JoséPuertasBarbanó de nacionalitat espanyola, actualment fugit a França.

Durant el domini roig es va manifestar obertament a favor dels mateixos. Va fer freqüents viatges a França i Anglaterra, intervenint en mítings de propaganda a favor de la causa roja. Estava subvencionada pel govern roig.

En un bombardeig de l'Aviació Nacional, va ser vista fent fotografies de l'Hospital amb el propòsit deliberat de fer propaganda a l'estranger contra la Causa Nacional. És activa propagandista del *Socorro Rojo* on la feina consistia a enviar varies ambulàncies. Tenia la confiança dels dirigents de la Generalitat i és una persona la qual és de desconfiar la seva entrada a Espanya .

Ara mateix es troba detinguda a la presó.

203 COMANDANCIA DE LA GUARDIA CIVIL (26-09-41)

Durant el temps que va viure a Espanya abans del *GloriosoMovimiento Nacional*, es limitava a fer classes particulars d'anglès sense barrejar-se per a res en altres aspectes, observant bona conducta tant pública com privada.

En iniciar-se el *GloriosoMovimiento Nacional*, desde els primers moments va estar en activitats a favor de la Causa marxista, sent agent del *Socorro Rojo* Internacional d'Anglaterra, on es va traslladar i es va dedicar a fer mítings i recaptar fons amb destinació cap a la zona roja. Estava subvencionada pel Govern roig de Barcelona per les citades activitats a l'estranger.

Quan va tronar, per premiar la seva feina, Companys va ordenar grans festes i banquets, alternant amb els governants rojos de Catalunya.

Durant el temps que va estar a Figueres, feia públiques manifestacions en contra de la Causa Nacional dient que els Nacionals eren uns botxins i criminals, per lo qual era preferible ser comunista.

CAPITANIA GENERAL DE LA REGIÓN MILITAR (20-02-42)

S'informa que en aquest Jutjat no obra cap antecedent respecte a la citada individua, ignorant-se, de la mateixa manera, el seu parador.

PROTECCIÓ GENERAL DE SEGURETAT

(informes que el 22 de maig de 1940 van ser remesos per la Comisaria del Excelentíssim Senyor Governador Civil de la Província de Girona)

Que son com segueix: Gertrudis-Gwendolny Adams Brotherbride, de 44 anys, casada, natural d'Anglaterra... exactament el que diuen els agents a data 31 de maig de 1940.

6.2.2 JAIME ARBUSÀ JULIÀ

Jaime Arbusà Julià, 44 anys, administrador de l'Hospital de la Creu Roja de Figueres durant la guerra i president del gremi de taxistes local

8-10-59: Sanció econòmica de 1.000 pessetes

INICI: 11 de novembre de 1940

SENTENCIA (15-11-41)

Fet menys greu.

Jaime Arbusà Julià, de 40 any, sense béns, amb la càrrega de la mare, dona i fill de 15 anys, sense ingressos. Militava a Esquerra Catalana, mantinguda, fent pública manifestació dels seus ideals, fent callar a les persones d'ordre. Va ser, en període roig, president del Sindicat de Transports sense que sigui coneguda cap participació en fets delictius.

Va construir trinxeres a Roses.

Sanció de mil pessetes i inhabilitació per a càrregues polítiques i sindicals durant cinc anys.

PRESIDENT DEL TRIBUNAL REGIONAL DE RESPONSABILITATS POLÍTiques (24-11-41)

Jaime Arbusà Julià: xofer, casat, major d'edat, veí de Figueres

"Em veig per falta de feina, en el sensible cas de no poder fer efectiva tal quantitat de 1.000 pessetes malgrat els meus millors desitjos de complir amb el que la sentència em mana."

Demana que dintre del termini de tres mesos establerts pagui ¼ del total i la resta en un termini de quatre anys.

Ofereix garantia solidària que li presta al seu veí Don Joaquín Fortunet Dumanjo (comerç, 47 anys, casat, Figueres) i justifica la seva condició de propietari i firma en prova de la conformitat el present escrit:

Suplica:

-que se li admeti aquest escrit

-que se li tingui per justificada la seva insolvència amb el document que l'acompanya de l'Alcaldia de Figueres

-que es doni per justificada la solvència notòria del Sr. Fortunet

-que se li accedeixi a la facilitat de pagament, única manera en la que pot pagar-ho, doncs se li havia retirat la circulació del cotxe

ADVOCAT, SECRETARI DE L'AJUNTAMENT DE LA CIUTAT DE FIGUERES:

no posseeix en aquest Municipi finques (a part de la seva casa) i té una riquesa líquida de 180 pessetes. (26-11-41)

No posseeix béns de cap classe ni paga contribució per cap concepte en aquest Municipi (26-11-41)

ALCALDIA DE FIGUERES (1-12-41)

Reben la suplica de la concessió dels beneficis d'ajornament de pagament de la sanció imposada.

AUTO (9-02-42)

Jaime Arbusá Juliá està inculpat amb una sanció de mil pessetes; és procedent acordar que la sanció de mil pessetes sigui feta en terminis els quals no podran excedir de quatre anys. El primer termini serà el 15 de setembre de 1942 de 200 pessetes, el segon el mateix dia de 1943, el tercer el 1944 i el cinquè i últim el 1945.

COMPARECÈNCIA (11-11-39)

A Figueres en la seva Inspecció d'Investigació i Vigilància. D. Antonio Garcia Castro presenta a Jaime Arbusá Juliá de 43 anys, casat, xofer, natural de Vilamalla que viu a Figueres. Està detingut per la seva destacada actuació marxista i com a ampliació de les diligències.

INTERROGATORI A JAIME ARBUSÁ JULIÁ

Arbusá ha manifestat anteriorment:

- que sap llegir i escriure i que no ha sigut detingut ni molestat per cap classe d'Autoritats.

-que al iniciar-se el *Glorioso Movimiento Nacional* pertanyia al Partit d'Esquerra Catalana, en el qual no ha tingut càrrecs, i hi va pertànyer fins l'entrada de les Tropes Nacionals a Figueres.

-que iniciat el *Movimiento*, es va afiliar al Sindicat de Transports, Secció taxistes, adherit a la Unió General de Treballadors en la qual va ser nomenat president des de finals del 1937 fins a la alliberació de la ciutat.

-que durant aproximadament tres o quatre mesos ha sigut President de la Cooperativa de taxistes.

-que des de l'any 1928 és delegat i cobrador a Figueres.

-que com tots els taxistes de Figueres, ha prestat servei a les ordres directes del Comité Executiu que es va constituir al iniciar-se el G.M.N., presentant quantes li ordenaven, sense que li toques, amb sort, els anomenats "passejos" incautacions i detencions.

-que van ser directius, en la seva companyia, el Sindicat de Transports i en la Cooperativa.

-que el Sindicat de Transports es va constituir després de dos reunions que van tenir lloc al Teatre Municipal i al Garatge.

-que van aportar el material necessari que tenien al Sindicat, el qual tancaven en el garatge de Canadell i a l'Sport.

-que en la recaptació diària, la entregaven al Sindicat, amb la qual abonaven els jornals que creien necessaris, deixant el que sobrava en el seu retorn.

-que va veure a la carretera els cadàvers del veterinari i el mestre de Vilabertran.

-que els xofers Martin Barra Setas i Juan Mont van prestar servei de "passeig" que consistia en portar tres capellans o frares, detinguts, prop de Garriguella a les portes del cementiri, on van ser assassinats.

-que Juan Mont també va portar a un individu alt que havia estat alcalde de Roses a prop del cementiri de Perelada, a qui van assassinar.

-que ambdós xofers van formar part en el incendi de la parròquia de Figueres.

-que Juan Espinos (actualment pres) des de els primers moments es va posar a les ordres del Comité Executiu, efectuant tots els serveis que li ordenaven.

-que Rafael Tutau (actualment pres) va confiscar un cotxe de la casa Gregori, amb el que es va presentar davant el sindicat, manifestant que era seu.

-que estava des de els primers moments a les ordres d'aquest Comitè, especialment amb el Conseller Saba, amb qui va fer diversos viatges a França (entre ells un per a l'adquisició de gasolina, la qual van comprar en molta quantitat i la van vendre a preus fabulosos).

-que per motiu de suposat desembarcament dels Nacionals a la badia de Roses, juntament amb altres individus, va construir trinxeres prop d'un mas.

-que dissolta la Cooperativa, van distribuir els fons socials per parts iguals entre tots els afiliats de la mateixa, tot i que en el Reglament existia un article en el que constava que tenien que anar destinats a la Beneficència.

-que des de l'agost de 1938 ha estat administrador de l'Hospital civil de la Creu Roja.

-que no té res més que dir i que el que ha dit és cert.

FALANGE ESPAÑOLA TRADICIONALISTA (7-12-40)

Jaime Arbusá Juliá és taxista, el qual en cap moment no ha vacil·lat en afavorir la tirania roig-separatista. No solament es va acostumar en manifestar el seu antifeixisme exagerat sinó que també va perjudicar a persones afectes al G.M.N., fent-los, inclús, la vida impossible.

La seva actuació i conducta s'accentua després del 18 de juliol i abans d'aquesta data era considerat, pel seu patró, un element indesitjable i censurat.

Va ser president de la junta de taxis i d'aquí va nàixer la seva influència en perjudicar als del seu entorn.

Estava afiliat a la U.G.T..

No se li coneixen béns de fortuna.

PROTECCIÓ GENERAL DE SEGURETAT (13-12-40)

Jaime Arbusá Juliá pertanyia a Esquerra Republicana amb anterioritat al *Glorioso Alzamiento Nacional*, i durant aquesta temporada es va afiliar al Sindicat de Transports U.G. T., on va ser nomenat President; càrrec que va ostentar fins a l'alliberació.

Es desconeix que hagi intervingut en delictes de sang o contra la propietat, tot i haver estat sota les ordres directes del Comitè Executiu.

Actualment viu del producte del treball d'un taxi que va comprar a mitges amb Agustí Planas (Figueres) figurant a nom d'aquest últim.

Ha estat President de la Cooperativa de Taxis durant molt de temps. Es desconeixen béns de pertinença tot i les gestions realitzades.

COMPAÑÍA DE LA GUARDIA CIVIL DE GERONA (28-12-40)

Jaime Arbusá Juliá estava afiliat a Esquerra Republicana de Catalunya amb anterioritat al G.M.N. i es va afiliar al Sindicat de Transports, Secció Taxistes, adherit a la U.G.T., desconeixent si va ocupar algun càrrec en aquest sindicat.

Al constituir-se la Cooperativa de Taxistes, Arbusá es va encarregar de repartir el treball, sent un dels que portaven la direcció de la mencionada Cooperativa. Al desaparèixer aquesta, es va mantenir apartat de tota la qüestió fins a l'alliberació de

Figueres.
No se li coneixen béns de fortuna.

ALCALDÍA DE FIGUERES (24-12-40)

Jaime Arbusá Juliá és una persona de bona conducta i antecedents. No va actuar en pro ni en contra de la nostra Santa Croada.

Abans del G.A.N., formava part del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya, continuant en el mateix partit fins a mitjans de 1937, quan en no estar conforme amb l'actuació dels dirigents del partit, es va donar de baixa. Va actuar com a President del Sindicat de Transports durant aproximadament quatre, cinc anys amb la intenció de salvar el material i els cotxes amb els que efectuava el servei de taxis.

Segons les notícies, va prestar valuosos serveis a persones de dretes. No se li coneixen béns de cap classe.

PREGUNTAT PER S.S. A QUIN PARTIT POLÍTIC O SINDICAL PERTANYIA AMB ANTERIORITAT AL G.M.N., VA DIR:

-que al partit d'Esquerra Republicana i que sindicalment a cap. Durant el període roig va seguir formant part del mateix partit polític.

-Sindicalment es va afiliar al sindicat de Transports iniciat durant el *Movimiento*, tot i que obligadament. Secció de taxistes adherits de la U.G.T. en que va ser nomenat President des de final de l'any 1937 fins a l'alliberació de la ciutat.

-Com tots els taxistes d'aquesta ciutat, va prestar serveis a les ordres del Comitè, fent tot el que li ordenaven sense que li toqués, amb sort, els "passejos", incautacions i detencions.

-Amb motiu d'un suposat desembarcament en la Badia de Roses, va construir, juntament amb altres individus, trinxeres a prop d'un mas.

-Dissolta la Cooperativa, van distribuir els fons a parts iguals entre tots els afiliats a la mateixa, tot i que en el Reglament existia un article que els feia constatar que tenien que anar destinats a Beneficència.

-Des de l'agost del 1938 ha sigut administrador de l'Hospital Civil de la Creu roja, a instàncies dels doctors Poch Vila i germans Bruses.

-No pertany a la Falange.

.....
..

El compliment de la llei ha de formular les següents manifestacions:
(de testimonis que han comparegut davant del jutge)

1. És cert que el subscrit, abans del G.M.N., va pertànyer al partit d'esquerra
2. És cert que formava part al partit d'esquerra, com la majoria dels veïns de Figueres, sense haver ostentat ni portat a terme cap càrrec directiu en el partit, a part també que com el subscrit tenia taxis propis, alguns dels seus clients també eren socis del partit d'esquerra i per aquest motiu, i no per cap interès polític, pertanyia com a soci de número del expressat partit que era el dominat d'aquesta ciutat.
3. Es va veure obligat, com tota la resta de veïns sota la imposició del comitè roig, a treballar a les trinxeres, feina a la qual va ser obligat a treballar sota amenaça i que només va realitzar un dia. També es va veure obligat, per poder salvar els seus dos cotxes que tenia dedicats al Servei Públic de la població, a acceptar el càrrec de president i delegat del gremi de taxistes de la localitat, el qual va aprofitar per ajudar a tots aquells que li van demanar ajuda per portar-los a la frontera francesa.
4. El 1929 era delegat a Figueres del Montepío Xofers de San Cristobal, associació la missió de la qual és velar pels seus socis en temes relacionats amb accidents i malalties, càrrec que continua portant a terme en l'actualitat.
5. És veritat que va ser designat, pels elements que governaven la població, administrador de l'Hospital de la Creu Roja, càrrec que Arbusá no volia acceptar però que, degut a la insistència i consells dels doctors de l'Hospital, va acceptar.

No té béns de cap classe, no comptant amb els del sou, doncs els cotxes que tenia destinats al Servei Públic van ser robats per les tropes roges durant la seva fugida i no ha pogut recuperar-los.

Viu en companyia de la seva muller Catalina Costa Fayet, de 40 anys, que no posseeix béns de cap classe ni cobra jornal, doncs només es dedica a les feines de casa. El seu fill de 15 anys és estudiant, el qual tampoc no cobra. A més ha d'ajudar econòmicament a la seva mare Ana Juliá Alsina, de 74 anys que viu sola. (20-01-41)

ADVOCAT, SECRETARI JUTJAT MUNICIPAL DE FIGUERES: Don Franciso Sala Sabrié

(Fa un breu resum del que s'ha fet fins ara)

-TESTIMONIS (28-01-41)

-D. Luís Vega Herrero: casat de 45 anys veí de Figueres que es dedica al comerç. Des de 1912 ha conegut i tractat constantment amb Jaime Arbusá Juliá, tenint d'ell el millor dels conceptes com a persona honorable i amic sempre de l'ordre. No obstant,

formava part, com la majoria de Figueres abans del G.M.N., al Partit d'Esquerra. (Tant el declarant com tots els veïns es van veure obligats pel comitè a treballar a les trinxeres). Va veure a Jaime en la precisió d'acceptar el càrrec de President i delegat del Gremi per tal de poder salvar els seus cotxes.

Li consta que exerceix el càrrec de Delegat del Montepío de Xofers de Sant Cristobal des de 1929, càrrec que exerceix per la confiança que sempre ha inspirat als del seu gremi, i per la seva conducta irreprotxable.

Es coneix públicament que es va veure obligat a portar a acceptar el càrrec d'Administrador de l'Hospital de la Creu Roja, no només pel Comitè sinó també pels metges de l'establiment.

-D.Esteban Maurici barris: casat de 55 anys veí de Figueres que es dedica a l'agricultura

Des de 1921 coneix i tracta constantment amb Jaime ArbusáJuliá i diu que sempre ha estat de conducta exemplar, tot i que actua públicament i està afiliat al Partit d'Esquerra.

Durant el Domini Roig va ser forçat a treballar en les trinxeres i es va veure obligat a acceptar el càrrec de President i Delegat del Gremi per la confiança que inspirava a tots.

Va ser obligat a exercir el càrrec d'Administrador en l'Hospital de la Creu roja
Va ser soci del Montepío de Xofers.

-D. Juan Poch: solter de 50 anys veí de Figueres que és metge
Durant la dominació roja va exercir el càrrec de Director de l'Hospital Creu Roja, assignat com a l'Administrador. Durant el període roig, donades les seves condicions i comportament, va salvar a diverses persones que eren objectiu de persecució, com per exemple el Dr. Vila (perill).

PARROQUIA (8-08-41)

Segons informació rebuda, puc declarar que D. Jaime ArbusáJuliá no va actuar en contra de la nostra Croada.

Era taxista i per a salvar el seu cotxe es va afiliar al ram de transport. Era de bona conducta i creences religioses.

Don Jaime ArbusáJuliá mor el 14 de febrer de 1946, manifestat per Catalina. Li comuniquen a aquesta que no existeixen béns embargats.

6.2.3 **GERMAN BAIG COSTA**

INICI: 31 gener 1940

AL TRIBUNAL REGIONAL DE RESPONSABILITATS POLITIQUES (22-10-41)

German Baig Costa, major d'edat, casat, professor i paleta, veí de Figueres.

Dic: que interessant-me en utilitzar el dret que s'em concedeix, formulo dins el terme el present escrit de defensa per a fer destacar com les proves aportades en el període d'instrucció van desvirtuar els càrrecs derivats de l'únic informe que els concreta, a una informació deficient.

En efecte pel que a la meva filiació d'esquerres com a membre del Partit d'Esquerra Republicana de Catalunya es refereix i destacat en favor de tal partit, queda suficientment desvirtuada la segona afirmació per les declaracions dels testimonis Sr. Roura –ex-captiu i Tinent d'Alcalde actualment de la Corporació Municipal d'aquesta – Jou i Vega, industrials d'una solvència moral i política indiscutible, els quals unànimement afirmen que no vaig fer en cap moment cap de les propagandes de les que se m'acusa a la lleugera, declaracions que indirectament confirmen els informes de la *Alcaldía i Rdº Sr. Cura Ecónomo* en no fer referència alguna de les meves suposades activitats polítiques i que haguessin contradit altres activitats familiars totalment al costat de la *Causa Nacional* demostrades pel dret de que el meu germà Enrique Baig pugui figurar avui honrosament entre els ex-captius dels rojos.

Nego amb la major energia haver-me sumat en el primer moment ni mai a la causa roja, com tampoc d'haver format part de la *Junta de Colectivización del Gremio de Albañiles* ni tampoc haver procedit a la recollida d'eines a companys del Gremi. Confirmen la meva rotunda negativa respecte el particular tant les declaracions dels mestres-paletes D. Simón Gratacós, Don Pedro Espiles, que figuren amb tot detall en l'expedient i de les que resulta haver sigut, al igual que tots els altres empresari del ram perjudicats per la col·lectivització indicada, retirant-se totes les eines i privant-se de l'exercici de la meva feina, per lo qual no vaig tenir més remei que demanar que em sigues concedit el treball a les ordres de la Corporació Municipal, havent merescut la meva correcta actuació en tot moment l'aprovació i assentiment de totes les persones sensates, fet que també confirma el document que també figura en l'expedient i del que resulta que vaig ser nomenat, juntament amb altres companys pel primer Comandant Militar de Figueres, després de la seva alliberació, encarregat de recollir les eines que havien estat confiscades als professionals del ram al iniciar-se el *Alzamiento*.

Podria haver estat possible que l'*Autoridad Militar* o els mateixos companys d'ofici haguessin consentit formar part de tal *Comisión* de ser certes les imputacions rebatudes? És indubtable que no i que el mateix que hagués passat hagués estat una repulsa fulminant per lo que hagués representat d'atreviment per la meva part. No obstant això no va ser així, al contrari els abans citats companys de professió, ben destacats per cert per la seva adhesió a la *Causa Nacional*, no han dubtat en declarar sobre la veritat de la meva actuació durant el període roig sense encontrar en ella causa alguna de cap retret.

I per lo que es refereix a haver format part de la *Junta local de Defensa Pasiva* a Figueres, no és menys cert que no vaig ser el principal assessor ni tampoc responsable dels treballs encomanats a la mateixa. És suficient per a fer patent tan gratuïta afirmació el fet de que figuessin al front d'aquestes facultatius amb títol professional, els quals eren els que naturalment portaven la direcció de tals treballs, podent sortir garants de la meva actuació en tal càrrec quantes persones van treballar en elles amb caràcter obligatori i que a més pot ser confirmada pel fet d'incontrovertible d'haver romàs en aquesta ciutat quan l'alliberació i haver-se depurat la meva actuació, no he sigut objecte de menor sanció mereixent la confiança i l'estima de tots els conciutadans, cosa que no passaria de ser certes les falses acusacions que es rebaten.

Abans d'acabar aquest escrit m'interessa deixa clar dos punts que encara que no tinguin influència directa en aquest expedient fan necessari el seu aclariment: el primer, el fet que figura que vaig ser detingut el 6 d'octubre de 1934. Amb referència a aquest extrem he de fer constar que el fet en si és cert, però no ho és menys que la causa de la detenció no va obeir a haver intervingut en els lamentables successos que es van produir en tal data, sinó que tal detenció va ser motivada per trobar-me en un cafè públic en el que es va dir tenien reunions elements de tendència favorable als que van provocar els referits fets, no havent tingut per altra banda tal detenció cap transcendència per haver sigut posat en llibertat abans de complir els tres dies, sense cap altra conseqüència. I per últim, preciso desvirtuar les afirmacions que degut també sens dubte a una falsa informació es fan en l'informe del Sr. Cura-Ecònomo de la present de que és de la meva propietat la casa que habito. Desgraciadament per a mi, no posseeixo altres béns que els que consten en la oportuna declaració jurada que vaig haver de formular al iniciar-se l'expedient a que es refereix aquest escrit, i si en la meva professió puc treballar amb certa intensitat, això es degut a elements que em proporciona el meu crèdit personal.

No hi ha cap dubte que amb l'exposat queden totalment desvirtuades les acusacions que resulten d'un sol i únic informe contrari dels units a l'expedient, que tant per la seva unicitat com per les proves en contrari aportades, no pot tenir cap importància per fonamentar en el mateix sanció de cap classe.

Suplico que per presentat en temps i forma procedent el present escrit de defensa es serveixi acordar la seva unió a l'expedient de que dimana i en la seva visita dictar sentència absolent-me amb tots els pronunciaments favorables.

SENTENCIA (12-11-41)

German Baig Costa, de 54 anys, sense béns i amb esposa que te immobles per 1000 pessetes i una filla de 23 anys, al seu càrrec, sense ingressos, militava en Esquerra Catalana, havent-se significat en favor de l'organització. Va treballar en període roig en la seva professió de paleta dedicant-se a la construcció de refugis.

COMPARECENCIA (14-11-39)

German Baig Costa, de 56 anys, casat, mestre paleta, fill de Buenaventura i de Rosario, natural i veí de Figueres, detingut pels efectes que es jutgen procedents, per haver sigut membre del Control d'Empresa que s'havia apoderat de les obres de construcció d'aquesta ciutat i de les eines de feina.

INTERROGATORI A GERMAN BAIG COSTA

Va manifestar que durant el domini marxista no va ser perseguit per les autoritats roges, romanent en aquesta població fent la seva vida habitual. Que durant els mesos d'octubre de l'any 1934 va ser detingut en el Castell de Figueres. Que en l'any 1931 es va afiliar al Partit d'Esquerra Republicana de Catalunya, continuant fins l'alliberació d'aquesta ciutat. Que el maig del 1937 es va afiliar al Sindicat de la Construcció sense arribar a tenir càrrecs en la seva directiva, tot que va ser proposat varies vegades, no podent acceptar-los per haver sigut patró. Que al iniciar-se el *Glorioso Movimiento* es van constituir dos Sindicats: un per la *Unión General de Trabajadores*; i l'altre per la *Confederación Nacional del Trabajo*. Que aquests sindicats es van constituir en una entitat denominada *Agrupamiento del Ramo de la Construcción* formada per representats dels oficis següents: paletes, fusters, pintors, electricistes i ferreters, la directiva del qual es titulava "control de Empresa", el qual es va fer càrrec de totes les obres de construcció i dels útils de treball, amb funcions directives i administratives, per haver-se col·lectivitzat la indústria. Que el primer control de Empresa va estar format per Angel Margall, José Alegri, José Pagès, José Costa i altres que no recorda. Que el declarant va formar part d'aquest Control des d'Octubre del 1938 fins l'alliberació de la Ciutat, tenint al seu càrrec les factures, materials i jornals d'Agrupació. Que per ordre de tal control va estar com a responsable en la construcció del refugi, tenint com a obrers a la majoria dels homes de dretes.

COMº DE LA GUARDIA CIVIL DE GERONA (10-05-40)

German Baig Costa, segons les gestions practicades per la força d'aquest lloc, és de bona conducta pública i privada. Amb anterioritat al GMN estava afiliat al partit d'ERC, destacant-se en quantes manifestacions feia en favor de tal partit. Iniciat el mateix, des dels primers moments es va sumar amb entusiasme a la causa roja, formant part de la *Junta de la Colectividad* del seu gremi sent l'encarregat de la recollida d'eines als particulars. Més tard va ser membre de la *Junta de Defensa Pasiva* de Figueres, de la qual era el principal assessor, sent cap de tots els treballadors. Va romandre en aquesta situació fins l'entrada de les *Fuerzas Nacionales*. En l'actualitat es troba en el seu domicili i no se li coneixen béns de fortuna si bé i ja que es tracta d'un contractista és de suposar. Disposa de medis econòmics per exercir la seva professió.

ALCALDIA DE FIGUERAS (22-04-40)

Que tal individu sembla ser propietari d'una casa a Figueres i compta amb d'utilatge de la seva indústria de paletes, molt senzill, doncs treballa poc com a contractista d'obres.

Durant el domini roig va treballar a les ordres del *Comité de Defensa Pasiva*, com *Capataz de la Brigada* de construcció de Refugis.

Afiliat al Centre d'Esquerra Republicana de Catalunya, si bé d'esquerres de tota la vida, no ha actuat en Càrrecs Públics polítics, i ha sigut en aquest sentit més aviat moderat.

FALANGE ESPAÑOLA TRADICIONALISTA (27-04-40)

Persona de bona conducta pública; afiliat a Esquerra Republicana, no havent-se distingit per res durant el domini roig. Solament a última hora va ser encarregat com a paleta de la *Junta de Defensa Pasiva* d'aquesta. Durant el seu comès en tal Junta, es comporta bé amb els constructors de refugis.

Se'l pot considerar indiferent. No se li coneixen béns de fortuna, doncs viu del seu treball.

DILIGÈNCIA

Preguntat per S.S. a quin partit polític o sindical pertanyia amb anterioritat al GMN va dir:

Que políticament a ERC i que no pertanyia a cap sindicat. Que durant la dominació roja, va seguir pertanyent a Esquerra Republicana. Que sindicalment a la UGT. Que el juliol del 1938 va ser nomenat encarregat en la construcció de refugis fins l'octubre del mateix any que va entrar a formar part de la junta de la col·lectivitat sent nomenat vocal de la mateixa.

Que és fals que fes manifestacions a favor del partit d'ER i que no és de Falange.

AL TRIBUNAL PROVINCIAL DE RESPONSABILIDADES POLÍTICAS (5-06-40)

German Baig Costa, major d'edat, casat, mestre paleta i veí de Figueres. Que fent ús de la facultat que als subjectes de responsabilitats polítiques de la classe indicada concedeix, pel present formulo els descàrrecs que entenc pertinents en relació a les acusacions que se m'imputen al objecte de desvirtuar-les amb les proves que també amb el present s'acompanyen.

De la lectura de càrrecs efectuada, es desprèn que se m'acusa d'haver format part del partit d'Esquerra Republicana fent gran propaganda del mateix, assistint a les seves reunions i manifestacions, etc, formar part a la *Defensa Pasiva* de Figueres en temps de dominació marxista, i formar part de la col·lectivitat del Ram, incautant-me d'útils i eines de treball dels patrons.

En relació al primer càrrec, m'interessa fer constar que si efectivament formava part de l'indicat Partit Polític, ho era com a procedent de l'antic partit Federal de tan vella tradició en aquesta ciutat al que vaig ingressar en la meva joventut, més que per inclinació política, que desconeixia totalment en aquell moment, per assistir als balls i

festes de caràcter frívol que freqüentment es celebraven en els seus salons, i per influències familiars i locals que sobre mi pesaven. Així bé cotitzant en l'indicat partit, sense pertànyer mai a les seves Directives, fins que a l'adveniment de la República es va adherir al mateix a ERC passant tàcitament tots els seus afiliats a formar part d'aquest últim partit al que vaig continuar afiliat per inèrcia però en el sentit simple militant passiu, negant certesa de ser un propagandista dels seus ideals ni acudir a manifestacions, mítings...

El segon càrrec es refereix a pertànyer a la *Defensa pasiva* de la ciutat de la meva residència. Amb referència al mateix he de fer constar que al cap d'un temps d'iniciat el *Glorioso Alzamiento* i davant la impossibilitat de sostenir a la meva família sense l'ingrès d'un jornal, doncs havia sigut col·lectivitzat el ram de la construcció i no hi havia manera de treballar pel meu compte. Vaig sol·licitar i vaig obtenir de l'Ajuntament feina, sent nomenat el juliol del 1938 encarregat de les sobres de *Defensa Pasiva* d'aquesta ciutat procurant tenir tota classe de consideracions cap a aquelles persones titllades de dretes que obligatòriament els exigien el seu treball personal en aquelles obres. La meva actuació va ser la d'un treballador més.

I per lo que es refereix a haver format part de la col·lectivitat del ram de la construcció, he de significar que va ser degut a les causes exposades en el paràgraf anterior però sense formar part en cap moment ni per cap concepte de la Directiva del mateix, com és el càrrec que se m'imputa, sent totalment falta de veracitat que m'incautès dels útils i eines de treball dels patrons, ja que, pel contrari, jo vaig ser un dels que va sofrir els efectes de la requisita per part dels Comitès que es van formar en els primers moments, continuant durant molt temps treballant pel meu compte amb les escasses eines que em van deixar, i per l'Ajuntament més tard fins que esgotats tots els medis i per poder atendre al sosteniment dels meus familiars i el meu propi em vaig veure obligat a entrar en la Col·lectivitat del ram, com van haver de fer-ho la majoria dels patrons l'octubre del 1938.

Constitueixen prova suficient en justificació de quant deixa exposat, el testimoni de la informació testifical practicada davant el *Juzgado Municipal* de la present acreditatiu de les meves activitats político-socials, autoritzant-me juntament amb altres companys de feina per a procedir pels comitès rojos. Si el firmant hagués sigut un dels requisadors, com es pretén en el càrrec que se'm formula, no hauria tingut la confiança dels altres companys de feina per efectuar la diligència encomanada per la indicada comandància. De tot conjunt apareix la veracitat de les manifestacions contingudes en el present i que no dubto hauran de ser confirmades íntegrament amb els informes que legalment emetran els organismes i autoritats.

Suplico que tenint per presentat dins de termini aquest escrit i documents acompanyats, es serveixi acordar la seva unió a l'expedient al que es refereixen i per practicada la prova documental adjunta, remitent en el seu dia l'expedient al *Tribunal Regional* competent per que pel mateix es dicta resolució absoluta.

DELEGACION DE HACIENDA DE LA PROVINCIA DE GERONA (4-06-40)

D. Francisco Sala Sabriá, secretari del *Juzgado Municipal*, certifico que entre els presidents de jurisdicció voluntària que obren en aquest jutjat, figura la informació testifical que copiada literalment es del tenor següent;

“En la Ciutat de Figueres a 4 de maig de 1940. Davant de Don Florencio Junyer Albert, Jutge municipal accidental, assistit de l'infraescrit Secretari, compareixien D. Gabriel Roura Papell, D. Joaquin Jou Ferrer i D. Luis Vega Herrero, majors d'edat, del comerç, el primer y el tercer amb carnet de FET i de la JONS de militant, obligant a dir veritat en quant sàpiguen i siguin preguntats. Per les generals de la llei van dir que cap entén. Seguidament amb relació a les activitats político-socials de D. Germán Baig Costa, mestre paleta de Figueres, durant el període del *Glorioso Alzamiento*, lliure i espontàniament fan constar: que coneixen de molts anys al nomenat Sr. Baig i si bé els consta estava afiliat al partit d'ER, com procedent de l'antic partit Federal històric que des de molts anys era el majoritari de la ciutat, va ser sempre un simple afiliat, no ostentant el càrrec directiu en tal agrupació ni d'elecció popular, desconeixent-ne que intervingués en propagandes, limitant-se a ser un simple militant passiu. Que com a encarregat de les obres de defensa passiva d'aquesta durant la dominació roja, va tenir la màxima d'atenció per les persones qualificades de dretes que obligatòriament havien de realitzar-les, constant que va ser designat per tal càrrec per la Col·lectivitat del Ramo de la Construcció a la que va haver d'ingressar per atendre la seva subsistència, quan es van intervenir els immobles urbans i no va trobar feina particular que realitzar, la certesa de tot lo qual els consta de ciència pròpia.

Seguidament, davant dels mateixos jutges i de l'infraescrit secretari compareixien D. Pedro Espigulé Masclé, D. Andrés Puntonet Garrido i D. Simón Gratacós Oliveras, tots ells majors d'edat, viudo el primer i casats els dos segons, veïns de Figueres, provistos de les seves corresponents cèdules personals amb carnet de FET i de al JONS i els dos últims que també l'exhibeixen diuen que de les generals de la llei no comprenen cap. Que segons les activitats político-socials, que al cap de poc temps de ser iniciat l'*Alzamiento* es va constituir en aquesta ciutat una col·lectivitat del Ram de la Construcció que va iniciar els seus treballs apropiant-se de les eines i útils del treball dels patrons, figurant entre els que van ser distingits per tal Col·lectivitat, privant-se a tots els patrons de contractar obrers alguns, per lo que van haver de limitar les seves activitats al seu únic esforç personal per obtenir un benefici amb el seu treball. Que al cap d'uns mesos, van intervenir per mitja d'una comissió especial els immobles urbans i el cobrament de les seves rendes, el que va fer summament difícil que els paletes que no formaven part de la col·lectivitat constituïda poguessin exercir independentment la seva professió, lo qual va obligar a alguns ex-patrons entre ells el Sr. Baig, a ingressar en la abans dita Col·lectivitat, sent llavors designat per la mateixa encarregat de les obres de defensa passiva d'aquesta, exercint tal càrrec amb total benevolència pels elements afectes a la *Causa Nacional* que es veien obligats a treballar en tals obres. Que el repetit Sr. Baig no va formar part de la directiva de la repetida Col·lectivitat, ni va intervenir en incautacions per aquesta realitzades ja que aquestes ho van ser al principi del *Movimiento*, sent aquell un dels afectats, podent afirmar que només per la necessitat de tenir un jornal amb el qual sostenir la seva família obligat per les condicions del moment va formar part de la susdita col·lectivitat, per lo que ha continuat mereixent la confiança del seus companys de professió al

reprendre els mateixos, sota la protecció del *Caudillo*, les seves habituals ocupacions d'empresari, la certesa de tot lo qual els consta de ciència pròpia.

COMANDANCIA MILITAR DE FIGUERAS (23-02-39)

En atenció a que els obrers paletes de la localitat tenen els seus útils personals de treball en dependències o centres militars per haver treballat en ells per mandat dels rojos, sent impossible realitzar ara els treballs del seu ofici per no tenir tals útils, amb lo qual es causen dos perjudicis, un , el de no obtenir rendiment que en la branca de la construcció han de donar tals individus i l'altre el que queden els interessats sense manera de guanyar-se legítimament el sosteniment i el dels seus familiars, aquesta Comandància Militar prega als *Jefes del Parque Móvil de Figueras*, del Castell de Sant Ferran, del Camp d'Aviació de Vilabertran, del moll en construcció i *Parque Móvil* del Port de la Selva, per a que permetin als obrers paletes Germán Baig i Costa, Andrés Puntonet Garrido, Santiago Archaga Vesga i Pedro Espigulé Mascla, tinguin relació dels útils de treball i elements de la branca de paletes que els pertanyen i que es troben en els referits Centres militars, fent aixecar acta, si ho estimen procedent, a fi de que puguin després acordar-se la recuperació corresponent per part dels seus propietaris.

CONSELL MUNICIPAL DE FIGUERES (30-04-37)

No disposant el Consell Municipal dels materials i eines necessàries per a regularitzar i portar a degut terme la diversitat d'obres començades i en projecte d'execució per les diferents brigades que sosté el dit Consell, en el mes de setembre i dia 16 de l'any passat, i el 29 de gener d'enguany, es van incautar dels efectes que a continuació es detallen, de propietat del contractista d'obres d'aquesta ciutat, Germà Baig:

16 setembre 1936 = 2 cavalls de 10 pams (Marca 2 claos)

29 gener 1937 = 30 argolles (marca J.B. color plom)

29 gener 1937 = 24 taulons (marca de foc pròpia)

29 gener 1937 = 3 pics per a fer trinxeres

BÉNS DE DON GERMÁN BAIG I COSTA

Saldo bloquejat d'una llibreta de la Caixa de pensiones per la Velleja i d'estalvi.....302'.. ptes

BÉNS DE D. TERESA BOSCH I BLASI

1 solar conegut per "Olivar Blanch" de Figueres i territori "Aspres" d'extensió 408 metres quadrats, aproximadament valorat en 1000 pessetes.

DECLARACIÓN JURADA COMPLEMENTARIA DE LAS CARGAS FAMILIARES DEL SUSCRITO Germán Baig Costa, que es formula en compliment de lo interessat pel Sr. Juez de Responsabilitats Polítiques de Girona

Esposa: D. Teresa Bosch Blasi, de 56 anys, sense altres béns que els declarats i declarada en les seves feines domèstiques en el propi domicili.

Fills: Alberto, de 30 anys, solter, paleta, rebent el jornal normal en el ofici i Conchita, de 25 anys, sense professió especial i dedicada a les seves feines en el domicili dels seus pares.

AL TRIBUNAL REGIONAL (25-09-41)

Es va iniciar aquest expedient en virtut d'ordre de procedir emanada del Tribunal al que em dirigeixo i com a conseqüència de comunicació oficial en la que consten els antecedents marxistes de l'inculpat.

Comparegut, se li va donar la lectura dels seus càrrecs i van fer les prevencions legals. Va expressar que abans del GMN formava part d'ER i que durant el període revolucionari va seguir formant-hi part i de la UGT, que el juliol del 1938 va ser nomenat encarregat de la construcció de refugis fins l'octubre del mateix any en el que va formar part de la junta de la col·lectivitat, i que no forma part de la Falange.

Està escrit de descàrrec en el que abunda en les seves manifestacions i afirma que va treballar en la *Defensa Pasiva* per a procurar la manutenció de la família i nega els altres càrrecs.

Prova que reforça les seves manifestacions. Hi ha una declaració jurada de béns i càrrecs i també una diligència acreditativa d'haver sigut publicat en els Butlletins Oficials de l'Estat i la Província.

Les autoritats locals van afirmar que abans del GMN era afiliat a ERC, significant-se al seu favor; durant el període revolucionari va formar part de la junta de la col·lectivitat del seu gremi i més tard va ser cap dels treballadors de la *Defensa Pasiva* de Figueres. Es va observar una bona conducta.

Per tot lo exposat el jutge considera provats al encartat els fets que consten en els informes de les autoritats.

6.2.4 FRANCISCO BATET OLIVET

Francisco Batet Olivet, 62 anys, Figueres, escrivent de la fàbrica de talc de la vídua Cusí.

Data iniciació: 31-08-40

FALANGE ESPAÑOLA TRADICIONALISTA (19-06-40)

Francisco Batet Olivet és persona de conducta dubtosa, havent estat afiliat a Esquerra Republicana des d'abans del Glorioso Movimiento Nacional. Durant el domini roig va exercir el càrrec de regidor de l'Ajuntament de Figueres. Més tard va ser nomenat Comissari polític del poble de Pont de Molins; no se li coneix cap fet delictiu.

Actualment està a França.

Béns:

(3-07-40)

-Saldo bloquejat al seu favor de 6.193'80 pessetes procedents d'una llibreta d'estalvis i de cobrament de cupons. A més té dipositats en les nostres caixes: 6 obligacions, Casino Menestral 4% S/B de valor nominal 3.000 pessetes. Figuren al seu nom però estan a disposició de la Junta Directiva de la Sociedad Casino Menestral de Figueres en garantia del càrrec de Depositari, dels fons d'aquesta societat.
-2 obligacions, Generalidad de Cataluña 5 ½ ptes. nominals 1.000
-5 obligacions, Sociedad HidroElectrico "Ampurdán 5% de 2.500 ptes. nominals
-tres cèdules de Crédito Local 6% Interp. Ptes. nominals 1.500
-2 obligacions, Ayuntamiento Sevilla 6% 1.923 de ptes. nominals 1.00

(28-06-40)

-una casa amb valor en el registre de 10.000 pessetes i dos solars amb un valor total amb el registre de 2.300 pessetes

PARROQUIA DE FIGUERAS (18-06-40)

Francisco Batet Olivet va ser regidor d'esquerres durant el domini marxista i element actiu d'esquerres. Sent un dels inductors més perillosos d'aquest centre i actualment fugitiu a França, posseeix una casa.

ALCALDÍA DE FIGUERES (13-06-40)

Francisco Batet Olivet va ser regidor d'esquerres durant el domini marxista i element actiu d'esquerres. Sent un dels inductors més perillosos d'aquest centre i actualment fugitiu a França, posseeix una casa.

GUARDIA CIVIL DE GERONA (1-07-40)

Francisco Batet Olivet és de bona conducta pública i privada. Amb anterioritat al Glorioso Movimiento Nacional, era actiu propagandista de les idees d'esquerres i estava especialment a favor d'Esquerra Republicana, on hi pertanyia.

Al començament del GloriosoAlzamiento, es va sumar amb gran entusiasme a la Causa roja, sent tanta la seva simpatia per ella que al poc temps va ser nomenat Regidor de l'Ajuntament roig-separatista, distingint-se per la seva activa i continua propaganda que feia a favor de les idees marxistes.

Més tard va ser nomenat Comissari del poble de Pont de Molins on era el principal "jefecillo" roig, continuant amb el càrrec fins l'avanç de les Armas Nacionales i pel temor a la justícia, i es va internar a França on encara segueix.

Té una casa a Figueres valorada en 10.000 pessetes solars per un valor de 2.500 pessetes.

GOBIERNO CIVIL DE LA PROVINCIA (es copia)

Francisco Batet Olivet té una finca i és roig. Les seves propietats són producte dels diners guanyats durant el període roig-separatista, d'una manera no molt legal.

ALCALDÍA DE FIGUERAS (3-09-40)

Francisco Batet Olivet va ser regidor d'esquerres durant el domini marxista i element actiu d'esquerres. Sent un dels inductors més perillosos d'aquest centre i actualment fugitiu a França, posseeix una casa.

Actualment fugitiu a França.

FALANGE ESPAÑOLA TRADICIONALISTA

Francisco Batet Olivet és persona de conducta dubtosa, havent estat afiliat a Esquerra Republicana des d'abans del GloriosoMovimiento Nacional. Durant el domini roig va exercir el càrrec de regidor de l'Ajuntament de Figueres. Més tard va ser nomenat Comissari polític del poble de Pont de Molins; no se li coneix cap fet delictiu.

Actualment està a França i té una casa amb valor en el registre de 10.000 pessetes i dos solars amb un valor total amb el registre de 2.300 pessetes.

PARROQUIA DE FIGUERAS (26-09-40)

Francisco Batet Olivet va ser regidor d'esquerres durant el domin marxista i element actiu d'esquerres. Sent un dels inductors més perillosos d'aquest centre i actualment fugitiu a França, posseeix una casa.

Renegat de la Religió.

Cap els seus fills és batejat. Enemic acèrrim del clero.

COMANDÀNCIA DE LA GUARDIA CIVIL- puesto de Figueras (26-09-41)

Francisco Batet Olivet és de bona conducta pública i privada. Amb anterioritat al Glorioso Movimiento Nacional, era actiu propagandista de les idees d'esquerres i estava especialment a favor d'Esquerra Republicana, a la qual pertanyia.

Al començament del Glorioso Alzamiento, es va sumar amb gran entusiasme a la Causa roja, sent tanta la seva simpatia per ella que al poc temps va ser nomenat Regidor de l'Ajuntament roig-separatista, distingint-se per la seva activa i continua propaganda que feia a favor de les idees marxistes.

Més tard va ser nomenat Comissari del poble de Pont de Molins on era el principal "jefecillo" roig, continuant amb el càrrec fins l'avanç de les Armas Nacionales i pel temor a la justícia, i es va internar a França on encara segueix.

Té una casa a Figueras valorada en 10.000 pessetes solars per un valor de 2.500 pessetes.

ALCALDÍA DE FIGUERAS (10-11-41)

Francisco Batet Olivet de 62 anys d'edat, casat i escriptor. Va ser empleat en la Fàbrica de Talco de la Sra. Viuda de Don Carlos Cusí.

Va escapar a França abans de la alliberació per tal d'eludir les responsabilitats graus que tenia.

Béns que se li coneixen: un solar d'un valor de unes sis o set mil pessetes.

Té un fill mecànic-aviador que va fer tota la campanya a favor dels roigs, vivint amb la seva dona a França. Hi ha rumors de que el pare i el fill treballen en qualitat de retinguts en zona ocupada pels alemanys, sense obligacions a Espanya; afirmant que era roig incandescent.

AL TRIBUNAL REGIONAL (27-11-41)

Francisco Batet Olivet de 62 anys d'edat, casat, escriptor, veí de Figueres i avui en ignorat parador, posseeix, segons les autoritats, una casa i dos solars per un valor de 12.500 pessetes. Tenint un fill casat que va fugir juntament amb ell al estranger, resulta que:

-no es va practicar la compareixença per ignorar-se el seu parador, i es va remetre en aquell Tribunal l'imprevist testimoni de tots els particulars referents a béns
-amb anterioritat al Glorioso Movimiento Nacional estava afiliat al partit d'Esquerra Republicana, destacant-se ja per les seves manifestacions i propagandes a favor d'aquest.

Al iniciar-se la revolució marxista, es va sumar a ella amb gran entusiasme, sent, al poc temps, nomenat regidor de l'Ajuntament i, més tard, Comissari de Pont de Molins. No se li coneixen fets delictius.

Davant l'avanç victoriós de les TropasNacionales, va fugir al estranger.

El jutge considera provats al encartat Francisco Batet Olivet els fets que consten en els informes de les autoritats.

6.2.5 JOSÉ BONAREU PALLACH

José BonareuPallach, 49 anys, del comerç, Figueres

DATA INICI: 31 juliol 1940

GUARDIA CIVIL DE GERONA (1-07-40)

José BonareuPallach, veí de Figueres. Té bona conducta pública i privada i amb anterioritat al GloriosoMovimiento Nacional era d'idees d'esquerres. Estava afiliat al partit d'Esquerra Republicana, però s'ignora si va emprendre algun càrrec dins de la Directiva del partit.

El primer dia de l'Alzamiento Nacional, al sortir les forces de l'Exèrcit a declarar l'estat de Guerra a Figueres, va ser un dels que més es van distingir, cridant-los i insultant-los mentre els deia que es retiressin ja que no tenien res a fer al carrer. Més tard va prendre possessió d'una ermita que havia al costat del seu domicili, la qual va convertir en un magatzem de mobles.

Bonareu va fer constants manifestacions defensant amb molt entusiasme la causa roja i va romandre a Figueres fins a l'alliberació de les forces Nacionals.

Se li coneixen com a béns el magatzem de mobles que posseeix.

FALANGE ESPAÑOLA TRADICIONALISTA (8-06-40)

José BonareuPallach és una persona considerada d'idees extremadament d'esquerres des de fa molts anys. Destaca la seva actuació dins del partit d'Esquerra Republicana.

És considerat de confiança als roigs i va ser destinat a treballar a censurar les conferències de totes classes dels telèfons.

Va convertir l'església de San Sebastian de Figueres en un magatzem en el qual guardava tots els mobles i objectes del seu edifici.

Béns: (3-07-49)

-saldo al nostre favor ptes. 2.140'25

-saldo al nostre favor ptes. 19.118'95 bloquejat

-saldo al seu favor en moneda roja bloquejada ptes. 42.754, de les quals la meitat pertany a ell i l'altre meitat a la seva dona.

ALCALDÍA DE FIGUERAS (13-06-40)

José BonareuPallach és de professió ebenista amb un magatzem de mobles. Està afiliat a Esquerra Republicana de Catalunya i és identificat políticament amb el Frente Popular, on era un dels comentaristes que esperaven el triomf dels seus.

Durant el domini roig va utilitzar com a magatzem un local de la capella San Sebastián, annexionada al seu establiment. Quan hi va haver l'alliberament, va passar uns mesos sota arrest i obligat a tapiar la porta de comunicació dels locals i reposar una portacanal. Tot això li va costar unes 2.000 pessetes.

No se li coneixen béns de cap classe, i paga una contribució industrial amb 589'99 pessetes a l'any.

PARROQUIA DE FIGUERAS (18-06-40)

José BonareuPallach és de professió ebenista amb un magatzem de mobles. Està afiliat a Esquerra Republicana de Catalunya i és identificat políticament amb el Frente Popular, on era un dels comentaristes que esperaven el triomf dels seus.

Durant el domini roig va utilitzar com a magatzem un local de la capella San Sebastián, annexionada al seu establiment. Quan hi va haver l'alliberament, va passar uns mesos sota arrest i obligat a tapiar la porta de comunicació dels locals i reposar una portacanal. Tot això li va costar unes 2.000 pessetes.

No se li coneixen béns de cap classe, i paga una contribució industrial amb 589'99 pessetes a l'any.

GOBIERNO CIVIL DE LA PROVINCIA (es copia)

José BonareuPallach és roig separatista i va incendiar l'Església parroquial, es va apropiat de l'Església de San Sebastián i la va convertir en magatzem.

FALANGE ESPAÑOLA TRADICIONALISTA (4-09-40)

José BonareuPallach és una persona considerada d'idees extremadament d'esquerres des de fa molts anys. Destaca la seva actuació dins del partit d'Esquerra Republicana on pertanyia des d'abans del GloriosoMovimiento Nacional.

És considerat de confiança als roigs i va ser destinat a treballar a censurar els telèfons de les conferències de totes les classes.

Va convertir l'església de San Sebastian de Figueres en un magatzem en el qual guardava tots els mobles i objectes del seu edifici.

ALCALDÍA DE FIGUERAS (26-09-40)

José BonareuPallach és de professió ebenista amb un magatzem de mobles. Està afiliat a Esquerra Republicana de Catalunya i és identificat políticament amb el Frente Popular, on era un dels comentaristes que esperaven el triomf dels seus.

Durant el domini roig va utilitzar com a magatzem un local de la capella San Sebastián, annexionada al seu establiment. Quan hi va haver l'alliberació, va passar uns mesos sota arrest i obligat a tapiar la porta de comunicació dels locals i reposar una porta-canal. Tot això li va costar unes 2.000 pessetes.

No se li coneixen béns de cap classe, i paga una contribució industrial amb 589'99 pessetes a l'any.

PARROQUIA DE FIGUERAS (26-09-40)

José BonareuPallach és ebenista i posseeix un magatzem de mobles. És d'esquerres acèrrim i per tant està afiliat al partit des de fa anys. Durant el domini roig va utilitzar com a magatzem la Capilla de San Sebastián, annexionant-la al seu establiment.

No se li coneixen béns de cap classe.

No compleix com a bon cristià i és enemic de les coses de l'església i dels seus ministres.

DILIGENCIA DE LECTURA DE CÀRRECS (2-08-40)

SS: A quin partit o sindical pertanyia amb anterioritat al GloriosoMovimiento Nacional? -que a Esquerra Republicana, votant a esquerres en les últimes eleccions. Que sindicalment a cap i que durant la dominació roja va seguir formant part d'Esquerra Republicana, donant-se de baixa al finalitzar el primer any de la guerra. Que sindicalment (il·legible). Que per ordre de l'Alcalde de Figueres va ser destinat a telèfons com a censor de conferències de totes classes, tot i que obligadament. Que es fals que cridés i insultés a les forces de l'Exèrcit quan en els primers dies del moviment van sortir al carrer a declarar l'estat de guerra i que es fals que s'apropiés de l'Ermite de San Sebastián, ja que pagava per ella.

Que no pertany a la Falange.

AL JUZGADO PROVINCIAL DE RESPONSABILIDADES POLÍTICAS (7-10-40)

José BonareuPallach, major d'edat, casat, del comerç i veí de Figueres.

CÀRRECS:

- A) Estar afiliat al partit d'Esquerra Republicana de Catalunya.
Pertanyia al partit polític però només va ser un simple militant sense haver exercit càrrec de direcció ni verificat de propaganda.
- B) Haver promogut disturbis amb motius de la proclamació de l'estat de guerra a Figueres.
És una falsedat inconcebible, ignorant d'on es pot haver tret tal informació. És un fet públic que l'indicada proclamació es va fer molt aviat durant hores en les quals gairebé tots els veïns estaven encara a les seves cases, destacant que era diumenge. A més, en aquell dia a l'hora de costum vaig baixar a la botiga del meu pare.
- C) Incautació Capella San Sebastián.
El meu difunt pare Don Pedro Bonereu Estrany era arrendatari del local, propietat del Reverendo Cura Párroco de la Parroquia de Figueres, local que era destinat a la indústria on el meu pare treballava. El meu pare va haver de deixar el local obeïnt l'ordre expressa que va rebre del Comitè. Al trobar-se el meu pare sense lloc on traslladar els elements de la seva indústria, va acceptar l'oferiment que se li va fer de traslladar-se a la que havia estat Capella de San Sebastián, que es trobava ja desproveïda de manera que era simplement un magatzem. No va tenir inconvenient en alquilar quan el pare es va morir el juliol de 1937, doncs ell el va succeir en les activitats comercials que portava a cap.
- D) Nomenament com a censor de telèfons.
*Sí vaig acceptar la funció, que va ser feta per l'Alcaldia (una de les raons per les que vaig acceptar), i a més en aquells moments era un perill desobeir als que tenien una mica d'autoritat.
No estarà de més fer constar que durant els primers dies de la felix alliberació de Figueres vaig ser encarregat i vaig complir de realitzar guàrdies dins la població per tal d'ajudar al restabliment de l'ordre.*
- E) Actuació sindical política.
Ningú pot dir que formés part a cap organització sindical abans del Movimiento. Durant l'Alzamiento, formava part al G.E.P.C.I. a la necessitat d'afiliar-se sindicalment per tal de poder desenvolupar les normals activitats de tot ciutadà, remetent-me pel que afecta a l'acusació d'haver votat a esquerres de es contestacions fetes al contestar al primer apartat d'aquest escrit. En un dels folis es fa referència a la meva actuació particular durant l'Alzamiento en relació a persones afectes a la Causa Nacional que demostra com els meus actes van ser dirigits tots a fer el possible per evitar que es perjudiqués a tot el que fos al meu abast.

DECLARACIONES

Preguntats sobre les actuacions político-socials de José BonareuPallach:

-D. Julio de MasdevallRiberas: casat, 51 anys, del comerç, veí de Figueres Coneix des de fa molts anys a José i li consta que és de bones sentiments i d'excel·lent conducta tot i que té antecedents d'esquerres, sense constar-li que tingués algun càrrec. Es dedica exclusivament al seu negoci de mobles i a cuidar de la seva família. Va ser nomenat per l'alcalde de la ciutat a fer de censor de telèfons durant un cert període de l'Alzamiento Nacional.

L'estat de Guerra es va proclama a altes hores del matí i en aquestes hores Bonareu es trobava en el seu domicili.

Bonareu ha residit a Figueres des de la seva alliberació per l'Exèrcit Nacional i el juliol de 1936 era propietari d'un establiment de mobles.

-D. Clemente Calmó Rivera: vidu, 48 anys, del comerç, Figueres

És de conducta exemplar però amb antecedents d'esquerres. Mai va fer ostentació de les seves idees, dedicant les seves activitats al negoci, al comerç de mobles i a la seva família.

-D. Francisco Masquef y Cornadó: casat, 42 anys, hotelier, Figueres

Ha conegut i tractat durant molt de temps a Bonareu, qui té una conducta exemplar. Per més que hagi tingut antecedents d'esquerres mai ha fet propaganda de les seves idees, doncs sempre estava cuidant el negoci de mobles.

Li consta que va ser nomenat en l'època roja censor de telèfons. Ell mateix li va indicar que acceptés el càrrec.

Ha residit constantment a Figueres des de la seva alliberació per l'Exèrcit Nacional, cuidant del seu establiment que abans pertanyia al seu pare i que va passar a ser seu quan aquest va morir l'any 1937.

-Enrique Garriga Ventosa: 48 anys, comerciant, Figueres Des de fa més de 30 anys ha conegut i tractat al seu comerç a Bonareu, qui té una conducta exemplar i es dedica al comerç. Per molt que figura com a d'esquerres, ell mai va intervenir en organismes marxistes.

Va actuar forçosament pel cos de telèfons i ha permès constantment a Figueres fent vida normal sense que ningú s'hagi mai queixat d'ell.

TIMBRE DEL ESTADO (10-10-40)

Jose O. Adroer Calafell-notari de l'Il·lustre Colegio de Barcelona

Bonereu és major d'edat, casat, ebenista, veí de Figueres.

Provist de cèdula personal de classe undècima, de la tarifa segona.

Documents: I. Num.32 , casa propietat del Párroco de Figueras
Ha pagat la quantitat de pessetes vint per l'arrendament avançat corresponent al mes de juliol de 1936

II. Comité de Asistencia Social de Figueres. Aquest comitè prega al company Bonareu que traslladi el magatzem a la ex-Capilla de San Sebastián, el qual convé per tal de col·locar els transformadors elèctrics.

III. Comité Antifascista Investigación Social. He rebut de Pedro Bonereu la quantitat de pessetes vint per lloguer.

CONTRIBUCIÓN INDUSTRIAL

He rebut de Pedro Bonereu Estrany la quantitat de cent trenta-set pessetes i 74 cèntims per la seva indústria de mobles nous.

Recaptador: Agencia Gomez Gerona

D. Ramón Campmany Coll, metge titular de Perelada (5-10-40): El senyor José Bonareu Pallach és persona grata i de bons sentiments. Durant el domini roig va tenir sota la seva custodia i a casa seva diversos mobles de valor de la meua pertinença per tal d'evitar que els roigs s'apoderessin d'ells, havent-me'ls tornat quan es va alliberar Figueres.

Sempre s'ha ofert a la meua família per si volia que em guardés alguna cosa que cregués que perillava. Va fer gestions prop de la mateixa per si creien convenient que els acompanyés per fer els tràmits necessaris per cobrar els lloguers de les meves finques que per virtut de ser jo fugitiu a la zona Nacional tenia incautades.

Em consta que retardava el pagament dels lloguers de la casa que ocupa i que es de la meua propietat per poder-los entregar quan fossin alliberades.

També em consta que si va exercir càrrec durant el domini roig va ser pel pànic que en aquells moments imperava en la zona roja

BIENES DE DON JOSÉ BONAREU PALLACH (7-10-40)

-modest establiment de venda de mobles amb un valor (deduït) de 3.000 pessetes
-compte corrent en el Banc Perxas y C^a, desbloquejat però no disponible d'import de 4.350'70 pessetes

-compte corrent en el Banc Comercial de Barcelona, desbloquejada però no disponible, d'import de 3.123'80 pessetes. Les dos comptes es troben afectes a dos lletres de

crèdit a favor del Banco Comercial de Barcelona i el Banco Hispano Colonial, d'import 2.000 i 3.000 pessetes respectivament.

BIENES DE Dª ELISA RIBÓ MAYOL

No posseeix béns de cap classe.

El subscrit té sota el seu càrrec el manteniment de la seva esposa i el seu fill de 13 anys.

DECLARACIÓN JURADA ADICIONAL (25-01-41)

Formulada per Don José BonareuPallach per tal de que sigui annexada a l'expedient de Responsabilitats Polítiques que se li segueix pel Juzgado Provincial d'aquesta classe:

- Esposa: Elisa Ribó Mayol, 45 anys, no rep renda ni salari de cap classe
- Fill: Jorge Bonareu Ribó, 13 anys, no rep tampoc renda ni salari

DIRECCIÓN GENERAL DE SEGURIDAD (8-03-41)

José BonareuPallach de 50 anys, casat, del comerç i veí de Figueres. Abans del GloriosoMovimiento Nacional formava part al partit d'Esquerra Republicana de Catalunya i durant el període roig va romandre a la Censura de telèfons de Figueres, no sabent-se d'ell altres activitats contraries al GloriosoMovimiento Nacional. Òbviament era de la confiança dels roigs i en l'activitat és considerat un desafecte al Règim.

No hi ha res en contra de la seva conducta pública i privada. Posseeix un comerç de mobles i no posseeix finques rústiques o urbanes.

S'ignora si té un compte corrent.

GUARDIA CIVIL DE GERONA (24-02-41)

José BonareuPallach és de bona conducta pública i privada i amb anterioritat al GloriosoMovimiento Nacional era d'idees d'esquerres, sent afiliat al partit d'Esquerra Republicana i ignorant-se si va disposar d'algun càrrec. El primer dia de l'Alzamiento Nacional, al sortir les Fuerzas del Ejército a declarar l'estat de Guerra a Figueres, ell va ser un dels que més es van distingir cridant i insultant a les mateixes al mateix temps que els deia que es retiessin, doncs no tenien res a fer allà al carrer.

Més tard es va apoderar d'una ermita existent juntament al seu domicili, convertint-la en magatzem de mobles.

Va fer constants manifestacions defensant la causa roja.

AL TRIBUNAL REGIONAL (12-03-41)

José BonareuPallac, de 49 anys, casat, comerciant, veí de Figueres. Posseeix un establiment de venda de mobles de valor de 3.000 pessetes, amb deutes de 5.000 pessetes tenint a càrrec la seva dona de 45 anys i el seu fill de 13, els dos sense béns ni retribucions.

En els informes oficials consta la seva filiació d'esquerres i altres activitats marxistes.

En la compareixença va expressar que amb anterioritat al Moviment formava part a Esquerra Republicana a la que votava i que durant el període revolucionari es va donar de baixa del partit, sent fals que cridés i insultés a les forces de l'Exèrcit, així com que s'hagués apropiat de l'Ermita de San Sebastián. Va dir també que tot i que estava afiliat a Esquerra Republicana, mai no hi va actuar.

Va afirmar que quan el seu pare va morir l'any 1937, ell mateix va succeir la gestió del seu negoci i ocupació dels locals i que, si va ser nomenat censor de telèfons i ho va acceptar, va ser per imposició i que a més durant en que s'hi va dedicar mai ningú va sortir perjudicat.

Va dir que durant els primers dies de l'alliberació va fer algunes guàrdies i que durant el Movimiento va fer el que va estar en les seves mans a favor de persones afectes al GloriosoMovimiento Nacional.

Segons les autoritats, és una persona marcada d'esquerres que militava des d'abans del Movimiento a Esquerra Republicana i que durant la dominació marxista va ser censor de telèfons i persona de confiança dels roigs.

AL TRIBUNAL REGIONAL DE RESPONSABILIDADES POLÍTICAS (5-06-41)

José BonareuPallach és major d'edat, del comerç i de Figueres.

José BonareuPallach: Que a les actuacions seguides amb el meritat expedient han permès situar els càrrecs que em van ser imputats en el seu vertader lloc, demostrant la seva falta de base al provar-se que ells no contestaven a la veritat del que va passar.

Sobre a la negada incautació de la Capilla de San Sebastián i a la meua actitud al dia de la proclamació de l'estat de guerra el 19 de juliol de 1936, quedant totalment declarats per tals proves que no va poder existir tal incautació ja que primerament la va ocupar el meu difunt pare i tan sols al moment de la seva defunció el 1937 i al fer-me càrrec del seu negoci vaig continuar amb l'ocupació.

També es podria dir el mateix de l'altre càrrec eludit totalment desvirtuat per manifestacions de persones afectes a la Causa Nacional que van justificar el meu apartament absolut de tota actuació el dia de la proclamació de l'estat de guerra de forma que tot queda reduït al fet d'haver figurat com a afiliat al partit.

S'ha d'insistir en haver sigut baixa durant l'Alzamiento, fet que, pel seu caràcter negatiu, no ha pogut ser objecte de la prova necessària però que no per això deixa de ser menys cert i atenua la meva responsabilitat a raó al únic extrem que s'ha donat per provat i que es confirma amb la meva resolució de no haver abandonat el meu domicili quan la felicitat alliberació d'aquesta comarca per les Tropas Nacionales, segur que per la meva actuació abans i durant el Glorioso Alzamiento cap responsabilitat em podia ser imputada, com es pot demostrar en el decurs d'aquest expedient.

Interessa destacar la falta d'informació que revela l'ampliació de l'informa del Rdº Cura Ecónomo de Figueres al titllar-me d'enemic de les coses de l'Església i dels seus ministres que, tot i que no pot tenir influència en la resolució d'aquest expedient per no fer-se cap referència a tal aspecte en la repetida Llei de Responsabilitats Polítiques, no puc silenciar i deixar passar sense destacar la seva imprudència ja que si fos el moment processal oportú podrien aportar-se proves suficients que demostrarien la inexactitud de la impugnada afirmació, ja que en ella es troba la contradicció amb fets tan significatius i de caire contrari al que se m'atribueix, com és el de contribuir voluntàriament a la benemèrita obra que realitzen las Hermanas de San Vicente de Paul i a les de la Divina Providencia, fet que mal es compagina amb l'enemistat que se m'atribueix amb l'Església i els seus ministres, he fet especial insistència sobre aquest extrem i no per l'influència que pugui tenir en la resolució legal d'aquest expedient sinó pels que representaria en l'ordre moral deixar passar sense ser contrariada tan indeguda com injustificada acusació.

Suplico que s'admeti el present escrit i que s'acordi la seva unió a l'expedient meritat i en el seu dia dictar Sentència per la que es declari la meva responsabilitat en el seu grau mínim.

SENTENCIA (30-06-41)

Es declara com a fet menys greu.

José Bonareu Pallach de 49 anys, amb mobles de dos mil pessetes en metàl·lic per 7.000 i deutes declarats per 5.000, amb esposa i un fill de 13 anys al seu càrrec, que no tenen ingressos. És persona d'antecedents d'esquerres com afiliat a esquerra catalana. En període roig va exercir el càrrec de censor de telèfons i es va apoderar d'una Església per convertir-se en el seu magatzem del seu negoci de mobles.

Se li imposa una multa de 1.000 pessetes i una inhabilitació per a càrrecs polítics i sindicals durant cinc anys.

6.2.6 LUIS CAIRÓ SOMS

Inici: 1943

AUTO (7-04-47)

Resultant que seguit expedient pel Jutjat d'Instrucció de Figueres contra Luis Cairo

Soms de 40 anys, solter, dibuixant i veí de Figueres, va ser condemnat pel delictes d'auxili a la rebel·lió a la pena de 15 anys de reclusió temporal, pena que li va ser commutada per la de 6 anys i un dia de presó major, per la jurisdicció de guerra.

Resultant que tramitat expedient pel Jutjat indicat, es va remetre a aquesta sala el compliment del decret de creació de les mateixes el 19 de juny del 43, i passat al Ministeri Fiscal, va emetre dictamen sol·licitant el sobreseïment de les presents actuacions.

Resultant que en el tràmit de defensa res es va al·legar.

Considerant que ha d'acordar—se el sobreseïment que interessa el Ministeri Fiscal, quan com en el cas actual, els fets els que va ser iniciat, no es troben compresos en cap dels apartats de la Llei de Responsabilitats Polítiques.

Vistes les lleis del 9 de febrer del 39 i la del 19 de febrer del 42.

Es decreta el sobreseïment d'aquest expedient i arxiu sense declaració de sanció de responsabilitat política de Luis Cairo Soms, acordant que recobri el mateix la lliura disposició dels seus béns si se li haguessin embargat. Que es faci notificar aquesta resolució al Ministeri Fiscal, y que es remeti testimoni a la Comissió Liquidadora de Responsabilitats Polítiques i al seu temps que es torni l'expedient amb testimoni al Jutjat d'on procedeix, per la notificació, publicitat, execució del acordat i remissió de la fitxa al Registre Central.

JUZGADO DE 1ª INSTANCIA (26-11-43)

Tinc l'honor de posar en coneixement a Vostès que amb aquesta data i amb el número del marge he començat a instruir l'expedient de Responsabilitats Polítiques contra l'individu que al marge també s'expressa en virtut de lo ordenat per aquell Superior Tribunal en mèrits de lo disposat.

SECRETARIO DE CAUSAS DEL JUZGADO MILITAR PERMANENTE DE FIGUERAS

Certifico que en aquest Jutjat s'ha rebut un Certificat de proposta de commutació instruïda contra Luis Cairo Soms, que, copiat literalment, diu:

Ministre del Exèrcit: Luis Cairo Soms, 35 anys, casat i de professió dibuixant, va ser condemnat per sentència de Consell de Guerra celebrat a Girona el 17 de juny del 39 a la pena de 15 anys de reclusió menor, amb les accessòries de corresponents, com a autor d'un delictes d'auxili a la rebel·lió, definit en l'article de Justícia Militar. Va començar a complir la pena el 31 de maig del 39 i actualment es troba a la Presó de Girona. La comissió Provincial de Girona admet els fets provats i que sigui mantinguda, la pena que l'esmentat ve extingint i que la definitiva, feta aplicació de les normes contingudes en la O. C. Del 25 de gener del 40, sigui la de 15 anys de reclusió menor. L'autoritat judicial informa el conforme amb la comissió. Aquesta comissió Central accepta com a fets provats els de filiació d'esquerres durant el Movimiento, en ocasió

de trobar-se davant formant part de l'exèrcit roig detingut en unió de Joaquin Testar i Jose Escarra per suposar-los sostenir conversacions en sentit de passar-se a les files Nacionals, al comparèixer davant el Tribunal Roig l'encartat va acusar a altres companys fent públiques totes les converses tingudes per aquells manifestant davant el Tribunal que mai va estar d'acord amb ells, al·legant al seu favor formar part de les J. L. , el resultat del fallo van ser condemnat els companys i absolt l'encartat, que ha d'admetre forçosament; en la seva virtut i tenint en compte que de l'esmentat consten els antecedents relatius a documentació aportada que desvirtuen la gravetat dels fets provats i justifica bona conducta i antecedents així com actual conducta intatxable, el considera comprès en el cas 9 del grup V de l'anterior citada disposició i en virtut proposa que la pena primitiva li sigui commutada, havent quedat com a definitiva la de 6 anys i un dia de presó major, i accessòries de la pena primitiva i prenent aquest acord per unanimitat dels Vocals votants, eleven aquesta proposta al Senyor Assessor del Ministerio del Ejército per a la seva vista i curs a la Superioritat. L'Auditor President, El Vocal Militar, El Vocal Judicial rubricat, l'Assessor del Ministeri del Ejército. Hi ha un segell en tinta violeta que diu: Ministeri del Exercit- junta Central de Examen de Penas. L'excel·lentíssim Senyor Ministre del Exercit amb data el 24 d'abril del 42, dicta resolució per virtut de la qual la pena definitiva que ha de complir l'esmentat és la de 6 anys i un dia de presó major amb les accessòries de la pena primitiva. El que d'ordre sa Excelència certifica aquesta Comissió central i ho remet a vostès a efectes de reobertura del procediment originari, unit al mateix de la present i execució del seu contingut donant-se compte del seu total diligenciament a aquesta Comissió per optar en la mateixa tots els antecedents de l'assumpte.

SECRETARIO DE CAUSAS DEL JUZGADO MILITAR PERMANENTE DE FIGUERAS

SENTENCIA: Girona a 14 de juliol de 1938. Any de la Victoria, per veure i fallar les causes acumulades seguides pel procediment sumaríssim d'urgència contra els processats Luis Cairo Soms. Donada compte de les acusacions, escoltades la acusació Fiscal, la Defensa i els processats i Resultant que contra els legítims poders de l'Estat, assumits per l'Exèrcit a partir del 17 de juliol del 36, en compliment de la seva funció constitutiva, es va desenvolupar un aixecament en armes i una tenaç resistència, cometent-se al seu empar tota sort de violències fets en els que van participar els processats en la següent forma:

12º LUIS CARIO SOMS, fill de Franciso y Enriqueta, de 35 anys, solter, natural i veí de Figueres d'ofici dibuixant. De filiació d'esquerres amb anterioritat al Movimiento en ocasió de trobar-se en front formant part de l'Exèrcit roig, va ser detingut en unió de Joaquin Testar Mercader i Jose Escarrá Blandi, en suposar-se que sosostenien converses en el sentit de passar-se a les files nacionals. Pel que sembla davant el tribunal roig l'encartat va acusar als seus companys fent públiques totes les converses sostingudes per ells, manifestant davant el tribunal que mai va estar d'acord amb ells al·legant en el seu favor pertànyer a les Joventuts Llibertàries i fer propaganda marxista. Com a resultat de tot ell, van resultar condemnats a 30 anys els següents soldats i absolt l'encartat, qui va estar en una col·locació com a dibuixant en les oficines del E.M.D. de la divisió.

Fets provats: considerant que els fets relatats i que el Consell declara provats, constitueixen un delict de..... i un altre d'auxili per a cometre la rebel·lió militar definit i penat en el Codi de Justícia Militar i el delict del qual són responsables en el mateix concepte d'autors. Considerant que el Consell, havent fet un ús de la facultat en el Codi de Justícia Militar, estima just imposar la pena..... i als altres encartats en la extensió que en el fallo s'assenyala. Considerant que tota persona responsable criminalment és un delict ho es també civilment. Considerant que només poden ser penats els fets prèviament definits per la llei com constitutius de delict. Vistos els articles citats a més de general aplicació. Fallem que cal condemnar i condemnem als encartats..... a l'esmentat Luis Cairo Soms a la pena de 15 anys de reclusió temporal portant amb ell les penes de pèrdua de llibertat, les accessòries corresponents i l'abandonament de la presó preventiva soferta.

CAPITANIA GENERAL DE LA 4ª REGION (24-12-43)

Consegüent al seu escrit en el que s'interessava li manifestés si la pena de 12 anys i un dia imposada a Luis Cairo Soms havia estat o no commutada, li participo que li va ser revisada la mateixa, quedant amb la definitiva de 6 anys i un dia.

6.2.7 ALFONSO CALS FERRER

Alfonso Cals Ferrer, de 51 anys, veí de Figueres, va ser condemnat per la jurisdicció de guerra per delict d'auxili a la rebel·lió a la pena de 12 anys i un dia de reclusió temporal que li va ser commutada per la de dos anys de presó menor.

SECRETARI DEL JUZGADO MILITAR PERMANENTE DE GERONA (28-10-39)

Reunit el *Consejo de Guerra Permanente* per veure i fallar la causa seguida pel procediment sumaríssim d'urgència contra el processat Alfonso Cals Ferrer, pel suposat delict de rebel·lió militar, major d'edat penal i les altres circumstàncies personals consten en el present sumari. Vistes les actuacions sumariales pel Sr. Secretari del Consell, escoltats els informes del *Ministerio Fiscal*, els de la *Defensa*, les manifestacions del processat, i resultant que Alfonso Cals Ferrer, afiliat a ER de Catalunya des d'octubre del 34, formà part de les meses electorals en les eleccions del 36 per aquest partit i és conseller així mateix en representació d'aquest partit; iniciat el *Movimiento* continuà en la regidoria fins als primers dies d'agost que es constitueix el *Comité* revolucionari, passant a ocupar el càrrec d'Administrador de l'Hospital Civil no donant el tracte adequat als presos malalts, a qui titlla de feixistes pel que no és precís tenir cura d'ells, suprimint-los la llei i intentant per tots els medis que els fessin fora d'allà.

Fets provats. Considerant que els fets que es deixen relatats anteriorment i que el Consell declara provats son constitutius d'un delict d'auxili per cometre la rebel·lió militar, previst i penat i del delict del qual és responsable criminalment en concepte d'autor el processat del que es deixa fet mèrit en el Resultant de fets provats. Considerant que tota persona responsable criminalment d'un delict ho és també

civilment i que quan la naturalesa de la pena imposada ho permeti, s'abona la totalitat del temps de presó preventiva soferta. Vistos els articles citats i altres disposicions de general aplicació. Fallem que hem de condemnar i condemnem el processat Alfonso Cals Ferrar a la pena de 12 anys i un dia de reclusió temporal, portant a les accessòries corresponents i fent-li abono la totalitat del temps de presó preventiva soferta.

CAPITANIA GENERAL DE LA 4º REGION Y CUERPO DE EJERCITO DE URUGEL(24-12-43)

Conseqüent al seu escrit en el que interessava manifestar-se si la pena de 12 anys i 1 dia imposada a Alfonso Cals Ferrer li havia sigut o no commutada, li participo que li va ser revisada la mateixa quedant amb la definitiva de 2 anys.

6.2.8 ANTONIO CODERECH SABÀ

Antonio Coderech Sabà, Figueres, que havia estat Tinent d'Alcalde de Figueres. És exiliat a Perpinya on va obrir una cansaladeria.

FALANGE ESPAÑOLA TRADICIONALISTA (11.06.40)

Antonio Coderech Sabà és una persona de pèssims antecedents, roig 100% i sempre ha actuat com a dirigent des dels primers moments. Va ser regidor roig i havia format part del Frente Popular tota la seva vida. Va firmar també actes greus en contra d'elements espanyolistes, com per exemple haver ordenat l'empresonament de persones d'ordre, algunes de les quals van ser assassinades per criminals milicians. Per tots aquests fets se'l pot considerar completament desafecte a la nostra Gloriosa Causa Nacional.

Actualment resideix a França.

(3-07-40) Béns d'Antonio Mª Coderech i Ana Basil

-Perxas Dorca y Compañia: saldo al seu favor en moneda roja bloquejada: 3.728 ptas. La meitat del qual pertany a ell i l'altre a la seva dona

-Depòsit de valors: nombres els mateixos citats a dalt

-Perxas Dorca y Compañia: 5.500 ptas. Nominals deute amortitzable 4% Em/ 1935

10.000 ptas. Nominals Generalitat de Catalunya 5 ½ 2%

10.000 ptas. Nominals, Ajuntament de Barcelona 6%

De tots la meitat pertany a ell i l'altre a la seva dona

PARROQUIA DE FIGUERAS (17-06-40)

Antonio Coderech Sabà va ser Tinent Alcalde del Partit d'Esquerra Republicana de Catalunya des de Febrer de 1935 i un dels promotors de l'Obra del Frente Popular i de la Comissió repartidora de Contribucions de Guerra, un dels més responsables i com a tal fugitiu a França, havent tingut un establiment de cansaladeria a Perpinyà. Posseeix a una casa de Figueres.

ALCALDÍA DE FIGUERAS (13.06.40)

Antonio Coderech Sabà va ser Tinent Alcalde del Partit d'Esquerra Republicana de Catalunya des de febrer de 1935 i un dels promotors de l'Obra del Frente Popular i de la Comissió repartidora de Contribucions de Guerra, un dels més responsables i com a tal fugitiu a França, havent tingut un establiment de cansaladeria a Perpinyà. Posseeix a una casa de Figueres.

COMANDANTE DE LA GUARDIA CIVIL DE GERONA (1-06-40)

Antonio Coderech Sabà, també conegut com a "El Conservas", és segons les gestions practicades, de bona conducta pública i privada.

Amb anterioritat al Glorioso Movimiento Nacional, era actiu propagandista de les idees d'esquerres, tant en eleccions com en altres actes, sent un dels principals elements del partit d'Esquerra Republicana.

Al començar el Glorioso Alzamiento, des dels primers moments es va sumar a la causa marxista i per les seves activitats a favor de la horda roig-separatista, va ser nomenat regidor de l'Ajuntament, destacant-se especialment per la constant persecució a la que tenia sotmeses les persones de dretes. Firmava les actes per detencions i empresonaments de persones afectes a la Causa Nacional on algunes d'elles van ser assassinades.

Fins a més tard de la retirada general dels roigs, Coderech va continuar a Figueres. Davant de la proximitat de les Fuerzas Nacionales, es va internar a França on es suposa que encara continua. Segons rumors públics, allà hi té un negoci amb el funesto Puig Pujadas, també roig-separatista i fugit de Figueres.

Se li coneixen com a béns:

-meitat indivisa d'una casa que usufructua la seva mare, amb un valor de 5.040 pessetes i meitat indivisa també de 5 finques el valor del qual puja a 5.250 pessetes.

GOBIERNO CIVIL DE LA PROVINCIA (es copia)

Antonio Coderech Sabà és roig i té varies finques a Figueres. És roig i les seves propietats són producte dels diners guanyats durant el període roig-separatista, d'una manera no molt legal.

ALCALDÍA DE FIGUERAS (3-09-40)

Antonio Coderech Sabà va ser Tinent d'Alcalde del Partit d'Esquerra Republicana de Catalunya des de febrer de 1935 i un dels promotors de l'Obra del Frente Popular i de la Comissió repartidora de Contribucions de Guerra, un dels més responsables i com a tal fugitiu a França, havent tingut un establiment de cansaladeria a Perpinyà. Posseeix a una casa de Figueres.

FALANGE ESPAÑOLA TRADICIONALISTA (4-09-40)

Antonio Coderech Sabà és una persona de pèssims antecedents roig 100%, i sempre ha actuat com a dirigent des dels primers moments. Va ser regidor roig i havia format part del Frente Popular tota la seva vida. Va firmar també actes greus en contra d'elements espanyolistes, com per exemple haver ordenat l'empresonament de persones d'ordre, algunes de les quals van ser assassinades per criminals milicians. Per tots aquests fets se'l pot considerar completament desafecte a la nostra Gloriosa Causa Nacional.

Actualment resideix a França.

Béns d'Antonio Mª Coderech i Ana Basil

-Perxas Dorca y Compañia: saldo al seu favor en moneda roja bloquejada 3.728 ptes. La meitat del qual pertany a ell i l'altre a la seva dona

-Depòsit de valors: nombres els mateixos citats a dalt

-Perxas Dorca y Compañia: 5.500 ptes. Nominals deute amortitzable 4% Em/ 1935

10.000 ptas. Nominals Generalitat de Catalunya 5 ½ 2%

10.000 ptas. Nominals, Ajuntament de Barcelona 6%

De tots la meitat pertany a ell i l'altre a la seva dona

Béns:

-meitat indivisa d'una casa amb valor en el Registre de 1.040 pessetes el usdefruit dela qual la meitat de la mare.

-meitat indivisa d'una finca amb valor en el Registre de 5.230 pessetes

D'Ana Basil també: Banca Perxas Dorca y C^a: saldo al seu favor amb moneda roja bloquejada 3.728 pessetes (meitat i meitat)

Dipòsit de valors:

-5.500	pessetes	deute	amortitzable	4	%	EM/
-10.000	pessetes	nominals	Generalitat de Catalunya	5	½	
-10.000	pessetes	Ajuntament de Barcelona, les quals la meitat			pertany a la seva dona	

PARROQUIA DE FIGUERAS (26.09.40)

Antonio Coderch Sabà va ser Tinent Alcalde de les Esquerres, organitzador del Frente Popular i de la Comissió Repartidora de Contribucions de Guerra.

És fugitiu a França on es diu que té un comerç. Posseeix una casa.

És enemic de la Santa Església i no ha complert mai amb les seves doctrines.

DECLARACIÓ (28.09.40)

-José Vert Planas, 25 anys, Torroella de Montgrí, industrial, casat
Ha comparegut voluntàriament.

No comprèn cap de les lleis generals de la llei.

Li consta que abans del Movimiento formava part a Esquerra Republicana i va formar part de l'Ajuntament, però que durant el mateix, al ser empresonat el declarant pel "comitè" de Torroella de Montgrí, el encartat va fer les gestions necessàries per tal d'aconseguir la seva llibertat, sent inútil totes les seves gestions. Després d'aquesta detenció, el declarant va ser condemnat a la pena de mort pels Tribunals Populares, per "Camisa Vieja" i llavors va ser quan l'encartat va treballar activament per a que se li fos concedit l'indult, aconseguint únicament la commutació de la pena.

PROVINCIA DE MENORES CAPUCHINOS DE NUESTRA SEÑORA DE MONTSERRAT DE CATALUÑA (7-10-40)

El infrascrit: Fray José de Besalú, Ministre Provincial de los Frailes Menores Capuchinos de Cataluña, amb residència a Barcelona.

Havent llegit en el diari de Girona "El Pirineo" que el Capità d'Infanteria convida a quantes persones tinguin relació sobre la conducta política-social dels que figuren com a inculpats a l'expedient al que es refereix el mencionat edicte a que el posin en coneixement d'aquell Jutjat Instructor. Desitjo col·laborar lleialment.

Declaro: que en motiu d'haver-se fugat de la zona roja el novembre del 1937, dos nebots meus (Antonio i Ramón Tremoleda y de Bolós, naturals d'Olot i fills de la meua germana Don Buenaventura Tremoleda Barbosa) els quals des de França van marxar immediatament i plens d'ardor patriòtic a la zona nacional per a incorporar-se, com en efecte ho van fer, en les files de l'Exèrcit Llibertador que acabdillava el nostre invicte i providencial Caudillo, en el que van lluitar valentament, el primer fins que va sucumbir en el front de l'Ebre i el segon fins que va acabar la guerra amb la Victoria dels Nacionals; el senyor Don Antonio CoderechSabà, veí de Figueres, que figura en la llista dels inculpats en l'expedient de Responsabilitats Polítiques, aprofitant les facilitats que li proporcionava viure en una comarca fronterera i potser també la llibertat de moviments que li donava el càrrec que exercia en el Municipi de Figueres, va servir d'enllaç entre el meu al·ludit germà, veí d'Olot, i el que es subscriu, que en aquells temps vivia en el Convento de los Padres Capuchinos de Marsella, per a creuar-nos la correspondència epistolar i clandestina per la que el meu germà amb la natural ansietat paternal demanava notícies dels seus dos fills, soldats de Franco, i per terribles circumstàncies era permès.

També declaro que en el mes de desembre de 1938, havent-se assabentat Don Antonio CoderechSabà que el meu sobre dit germà Buenaventura Tremoleda, després d'haver sofert ell i la seva família mil vicissituds per part de les autoritats roges, havia estat jutjat pels Tribunales de Gerona i demanada pel Fiscal la pena capital, em va escriure amb gran diligència i caritat per tal de que jo des de França remogués, com en efecte vaig fer, totes les influències possibles per tal d'evitar el fatal desenllaç que semblava imminent.

COMPARECENCIA (8-10-40)

-D. Buenaventura Tremoleda Barbosa, 54 anys, casat, empleat de banca, Olot

El compareixent és afiliat a la F. E. T. I a les J. O. N. S. d'Olot, amb carnet de militant i de la Hermandad de Cautivos por España. Considera que Antonio CoderechSabà, des de fa molts anys i que mai s'ha manifestat simpatitzant amb els partits extremistes d'esquerra, i sempre se li ha demostrat com a persona de caràcter de sentiments completament humanitaris. Durant el període roig i en varies ocasions que el Sr. Coderech havia anat a Olot amb motiu de les seves ocupacions comercials, havia tingut el declarant converses condemnant en absolut els excessos que cometien les autoritats roges.

També afirma que el declarant es va servir del Sr. Coderech per a relacionar-se per carta amb el seu germà que residia a l'estranger, havent manifestat al declarant que no només amb ell sinó també amb molts altres s'entregava a fer tals favors. Tan aviat com el Sr. Coderech es va assabentar de la detenció i empresonament del declarant a la presó de Girona, no només va fer varies visites portant-li viviers de diferents classes sinó que va posar en joc totes les seves relacions i amistats per tal d'aconseguir la llibertat del declarant, i inclús va arribar a subornar el Jutge Instructor de la causa que sobre alta traïció s'instruïa al declarant tot i que no va aconseguir-ho.

Aquesta és la convicció del declarant, que el Sr. Coderech estava completament apartat de la ideologia de les autoritats marxistes.

COMPARECÈNCIA- Olot (8-10-40)

-D. Juan Coll Molí, 47 anys, casat, d'Olot

El compareixent és afiliat a la F. E . T. I a les J. O. N. S. d'Olot i coneix des de fa molts anys a D. Antonio CoderechSabà per haver sostingut amb ell relacions comercials i mai va observar en ell tendència favorable de cap classe a favor de la ideologia marxista. El propi Sr. Coderech, durant la dominació roja, va auxiliar en el que va poder viuers, etc, al compareixent, com a altres persones de dretes de Figueres.

DECLARACIÓN JURADA-Viure (9-10-40)

-Doña Francisca SubiráSubirós, viuda de Rocalba, natural de Figueres i veïna de la present, propietària, major d'edat

L'agost de 1937, elements revolucionaris van empresonar al meu espòs Antonio Rocalba Giralt (E. P. D.). No coneixia personalment al Sr. AntonioCoderechSabà de Figueres, i un amic nostre, de significació de dretes, em va aconsellar que acudís al citat Sr. Coderech per tractar-se de subjecte molt sensat, d'ordre i completament oposat als excessos dels marxistes. El Sr. Coderech va enfortir amb un altre subjecte al meu marit i aquest va aconseguir sortir de la presó mentre que se l'instruïa el procés, que el va abolir de totes les falses acusacions dels revolucionaris.

Agraïda al gest de justícia i humanitat del Sr. Coderech, amb tota l'ànima desitjaria que així com ell va salvar al meu marit, ell pogués ser salvat i avalat.

COMPARECENCIA-Figueras (8-10-40)

-Doña Dolores CoderechBasil, soltera, major d'edat, Figueres

Que davant el Jutjat instructor de Responsabilitats Polítiques de Girona hi ha acusacions contra el seu pare D. Antonio CoderechSabà i com dóna la circumstància que aquest senyor des de fa algun temps es troba absent de Figueres, es veu en el cas d'interessar al Jutjat per propi interès que se li admet la informació testifical, lliurant-se de la mateixa l'oportú testimoni com proves de descàrrega.

-Don Antonio Prats Palé, casat, 41 anys, comerciant, Figueres

Que sobre les lleis cap n'entén

Sobre la situació política-social de l'inculpat:

Que l'any 1936 va ser perseguit i empresonat a la presó de Figueres per organismes roigs i a sol·licitud de l'esposa del que declara, es va oferir Coderech com a mitjancer en la consecució de la seva llibertat en termes que amb la seva esposa va anar a Girona per tal de sol·licitar tal llibertat sense que pogués aconseguir-ho. No obstant això, els esforços que un i altre van fer el Coderech té la creença de les gestions que va efectuar en obsequi del declarant la va fer també per diferents persones.

-Martin Croset Oliveras, casat, 45 anys, industrial

No comprèn cap de les lleis.

Durant els primers dies del Movimiento Nacional, el declarant va rebre avís confidencial del propi Antonio Coderech Sabà, que ni el deponent ni la seva senyora sortissin del seu domicili davant del perill que existia que fossin detinguts i perseguits pels milicians.

-Doña Teodora Terentín Masbernat, casada, 33 anys, sense professió especial, Figueres

No comprèn cap de les lleis.

El febrer de 1936 va actuar el declarant com a interventora d'una de les taules electorals de Figueres. Degut a que durant setembre del 1936 va ser detinguda pel comitè, sent acusada d'haver ajudat en tals eleccions representant el partit de la CEDA. Sota aquest suposat, el dit comitè va demanar informes a D. Antonio Coderech, qui tot i saber-ho, va negar el fet rotundament aconseguint amb això que obtingués la llibertat.

-D. Juan Soler Rigat, comerç, casat, 44 anys, Figueres

No comprèn cap de les lleis

L'any 1937, després de sofrir vàries detencions va ser jutjat pel Tribunal Popular d'urgència de Girona i entre tots els testimonis que van declarar a favor, va acudir Antonio Coderech Sabà contra les múltiples acusacions de les quals era objecte.

-Don Luís Vega Herrero, casat, 44 anys, electricista, Figueres

No comprèn cap de les lleis

Que des de fa molt anys ha conegut i tractat amb Coderech podent afirmar que, si bé formava part al partit d'Esquerra Republicana, sempre va actuar en sentit moderat i està en la creença que era persona de costums exemplars i disposat a ajudar a quantes persones que acudien a ell demanant els seus serveis.

—

(10-10-40) La Superiora de les M.M. Escolapias de Figueras declara que les dos filles de Coderech van assistir a aquest Col·legi des de l'edat de dos anys fins al Glorioso Movimiento Nacional en que la major tenia 19 anys i 16 la petita, sense que el seu pare s'oposés mai a que assistissin a actes religiosos del Col·legi i el juliol de 1936, quan ens van treure del Col·legi, el Sr. Coderech va procurar que en l'Asilo Villalonga admetessin quatre religioses ancianes.

—
(10-10-40) Relació jurada que, en l'absència del seu marit D. Antonio Coderech Sabà, presenta la subscripta D. Ana Basil Oliveras, de tots els béns que posseeixen

Béns d'Antonio Maria Coderech Sabà

-2/3 parts indivises de la nuda propietat de la casa i hort d'un valor que es calcula en 1.000 pessetes

-propietat d'una peça de terra al voltant del Castell en 250 pessetes
-finca rústica valorada en 300

-finca urbana valorada en 50

-passatge de la muntanya de valor 200

-peça de terra dividida per la carretera del Castell de 150

-la meitat indivisa d'altres 10.000 pessetes nominals en títols de la Generalitat de Catalunya al 5'5%

-la meitat indivisa d'altres 10.000 pessetes nominals en títols de l'Ajuntament de Barcelona 6% 1921

-la meitat indivisa del saldo de Conta Corrent Bloquejada de Blanca Perxas y Cia, de la present que ascendeix a 3.628 pessetes

Béns de D. Ana Basil Oliveras

-una altra meitat dels valors indicats dipositats a la casa de Banca de la ciutat i la meitat també indivisa del saldo a compte corrent referit.

"El meu marit té al seu càrrec a la firmant i dos filles, Dolores i Anita, de 25 i 20 anys respectivament.

Doña Maria Molina Melguizo, Granda **(24-11-40)**

Vaig conèixer a D. Coderech durant la meua estància a Figueres on era propietari d'un comerç de cansaladeria.

Se'l considerava poc simpatitzant amb els roigs i disposat a ajudar a elements de dretes com pot justificar-ho pel fet de que, després de l'assassinat del meu marit D. Arcadio Gómez Palencia, les meves contínues preocupacions eren poder sortir de la zona roja per tal de poder reunir-me amb els meus familiars a la Espanya Nacional i entre els que em van ajudar figura el Sr. Coderech, qui arriscant la seva llibertat i d'una manera desinteressada, em va passar des de Le Pertuhs a Figueres uns certificats que em van permetre obtenir el passaport, sense el qual no em podria haver estat possible sortir amb els meus fills de la zona roja.

I com per ell demostro els seus bons sentiments i al saber-ho en la llei de Responsabilitats Polítiques, em veig en l'obligació de fer constar el meu agraïment al citat Coderech.

Don Antonio Castro Samaniego, Alférez de Intendencia en situació de Disponible forçós i agregat pel servei al Parc D'Intendència de Cordoba **(13-11-40)** Conec a D. Antonio Maria Coderech des de 1935 per ser proveïdor de la Compañía de Montaña de Intendencia de guarnició d'aquella data a Figueres. Com a conseqüència d'haver estat detingut, el declarant el juliol de 1936 en la mencionada plaça pel seus antecedents de drets i traslladat des del Cuartel de la Guardia Civil de Figueres a la presó de Girona, l'esmentat senyor, en assabentar-se que anava a ser traslladat novament des de Girona a Barcelona, el trasllat del qual suposava l'assassinat dels traslladats, va fer innumerables gestions per tal d'aconseguir la meua llibertat, la qual cosa va efectuar i que per tant ho va evitar. Posteriorment vaig tenir converses amb ell sobre les barbaritats que es cometien i en totes elles em va demostrar la seva repugnància pels fets que succeïen.

JUZGADO MUNICIPAL FIGUERAS (23-11-40)

D. José Paltre Roig, casat, del comerç, 59 anys, Figueres

No comprèn cap de les lleis.

En ocasió de trobar-se al servei d'aquest municipi com a oficial de secretari en el 1934 es va iniciar contra el declarant, expedient per les seves idees de dretes contràries als elements republicans que dominaven Figueres l'expedient del qual va ser resolt per D. Antonio Coderech Sabà com a jutge instructor del mateix que el va solucionar justament tot i les influències dels regidors i alcalde d'aquella època.

Al iniciar-se el Movimiento va rebre de tal la protecció deguda facilitant-li la seva sortida de Figueres davant la persecució de que era objecte pels elements marxistes.

Hermano Adolfo Rafael, Director del Colegio de la Inmaculada de Figueras (16-10-40) Certifica que la firma de dicho Hermano Leonardo (pròxim document) és autèntica, que ell era el regidor de la seva casa.

Ignora per complet l'actuació del senyor durant el període del Glorioso Movimiento Nacional. Només pot afirmar que en èpoques complicades ens va dir sempre del perill que ens amenaçaven i que personalment, amb tres amics, es disposaven a defensar-nos.

Hermano Leonardo de las escuelasCristianas (13-11-40)

Actualment resident a la Casa Noviciada de Fonseranes, Béziero, qui va viure 32 anys ens los Colegios de la Congregación de Figueras, des d'on va tenir que fugir per tal de finalitzar l'any 37 de trist record.

Durant aquells 3 anys va estar en relacions comercials amb el Sr. Antonio Maria Coderech Sabà i pot testificar que la conducta de tal senyor va ser sempre irreprotxable, havent prestat a més a la comunitat senyalats serveis que mai li agrairem bastant.

AL TRIBUNAL REGIONAL (26-09-41)

Antonio Coderech Sabà, major d'edat, veí que va ser de Figueres avui en ignorat parador, en immobles segons declara per 2.000 pessetes, en valors i metàl·lic per 14.000 pessetes, tenint al seu càrrec una dona de 48 anys que posseeix valors i metàl·lic d'unes altres 14.000 pessetes i dos filles, la major de la qual rep setmanalment 70 pessetes.

No es va practicar la comparecència per ignorar-se el seu parador.

Les autoritats locals van informar que Coderech és una persona de pèssims antecedents, afiliat al Frente Popular de tota la vida, Tinentd'Alcalde del partit d'Esquerra Republicana des de febrer de 1934. Durant la dominació marxista va tenir destacada actuació; va firmar actes graus contra elements espanyolistes, va ordenar l'empresonament de persones d'ordre, algunes de les quals van ser assassinades, trobant-se en l'actualitat fugit.

6.2.9 JAIME CRESTA BOADA

INICI: 6 febrer 1941

FINAL: 12 abril 1942

SECRETARIO DE CAUSAS DEL JUZGADIO MILITAR PERMANENTE DE FIGUERES

Jaime Cresta Boada, de 33 anys d'edat, fill d'Enrique i Maria, natural i veí de Figueres, casat i d'ofici mecànic. D'ideologia molt extremista, amb anterioritat al *Movimiento* estava afiliat a la CNT. Milicià armat des dels primers moments, portava una pistola metralladora, realitzant tots els serveis que li encomanava el Comitè de Guerra, formant part en els registres i incautacions de bens de persones de dretes. Va intervenir en la destrucció d'incendi de les Esglésies de Figueres i de Llers. Efectuava guàrdia a la presó i feia manifestacions en contra del nostre *Glorioso Movimiento*.

FETS PROVATS: CONSIDERANT: que els fets relatats i que el Consell declarí provats, constitueixen un delictes de.....; i un altre de delictiu d'exili per cometre la rebel·lió militar, definit i penat en el paràgraf 1r de l'article 240 del citat codi de *Justícia Militar* i delictes del qual son responsables, en el mateix concepte d'autors, els encartats dels núm..... o^o.....del resultat de fets provats. Considerant que el consell, fent ús de la facultat que li confereixen els articles 172 i 173 del Codi de Justícia Militar, es veu just imposar la pena....., i als altres encartats en l'extensió que en el fallo s'assenyala. Considerant que tota persona responsable criminalment d'un delictes ho és també civilment, vistos els articles citats i altres de general aplicació, fallem que hem de condemnar i condemnem al processat.....; als encartats..... i Jaime Cresta Boada a la pena de quinze anys de reclusió temporal, portant amb ells les penes de pèrdua de llibertat, les accessòries corresponents i l'abonament de la presó preventiva soferta. En quant a les responsabilitats civils, estigues disposat en la Llei de Responsabilitats Polítiques de l'últim mes de febrer. Així per aquesta nostra sentència ho pronunciem, manem i firmem.

CAPITANIA GENERAL DE LA 4ª REGIÓN DEL CUERPO DE EJERCITO DE URCEL
(3 febrer 1944)

Conseqüent al seu escrit en el que s'interessava que li manifestes si la pena de 15 anys que li va ser imposada a Jaime Cresta Boada li ha sigut revisada; li participo que en aquesta Capitania General no consta que el mateix se li hagi efectuat revisió alguna.

ALCALDÍA DE FIGUERAS (14 juliol 1944)

De conformitat amb lo interessat he de manifestar que l'individu Jaime Cresta Boada, es persona d'ideologia d'esquerres. Està casat amb Carmen Planas Viarnés en el matrimoni del qual hi ha un fill que es diu Enrique. Van viure separats, fent ell vida marital amb altres dones.

No se li coneixen béns ni propietats en aquesta ciutat. Sense ofici, ni ocupació determinada en la seva situació econòmica es precària i els seus ingressos, alguna vegada, han sigut de mala procedència. És considerat element perillós per al actual *Regimen Nacional*.

PROTECCIÓN GENERAL DE SEGURIDAD (22 abril 1944)

En compliment amb allò interessat referit a l'expedientat per responsabilitats polítiques relatiu a béns de fortuna que posseeix el que va ser veí d'aquesta ciutat Jaime Creta (es Cresta) Boada; tinc l'honor de participar-los que fetes les gestions pertinents no se li coneixen a la citada persona béns de fortuna ni propietats de cap classe en aquesta població.

6.2.10 MARCELO DALMAU BONSONS

Marcelo Dalmau Bonsons, Figueres

Sanció econòmica de 400 pessetes.

TRIBUNAL REGIONAL DE RESPONSABILIDADES POLÍTICAS (9-06-41)

Advocat Juan Soler Janer: Es declaren responsables els que hagin figurat com a afiliats a partits, agrupacions i associacions. No es pot incloure a l'inculpat en aquest apartat ja que, en proclamar-se la República, va ingressar per simple oci al Centro Federal Republicano Socialista del Ampurdán de Figueres.

Dalmau Bonsons és una persona de bona conducta moral, pública i privada segons la Policia i la Guàrdia Civil, i consta en varies declaracions que es va donar voluntàriament de baixa als sis mesos.

S'afirma que l'inculpat feia propaganda a favor dels rojos, tot i que en l'expedient es demostra el contrari, i en cap lloc es concreta aquesta. També es diu que actuava a favor dels rojos (tot i que no saben si creure-s'ho) i en diferents ocasions a favor de la Causa Nacional, ajudant a persones perseguides per marxistes, qualificades com a sacerdots i ex-combatents extrems. Va portar a la frontera i va salvar la vida al sacerdot D. Eduardo Trigés, i va portar al seu domicili al sacerdot D. Pedro Masferrer juntament amb D. Juan Radresa Pascual sense cobrar-los res. Van esperar a que poguessin fugir a la Zona Nacional on Radresa va combatre amb les nostres glorioses forces per tal d'eludir haver de combatre a favor dels rojos.

Va ser castigat a treballs forçats a Barcelona i va sofrir càstigs pels marxistes als que no inspirava confiança.

Va romandre durant sis mesos en un casino d'esquerres, però ho va deixar perquè no se sentia satisfet amb les ànsies de justícia que sentia.

Abans del 18 de juliol de 1936, al casar-se i com que la seva dona no estava batejada, la va obligar a cristianitzar-se.

Es va oferir espontània i voluntàriament a col·laborar en actes dedicats a les Autoritats eclesiàstiques en ocasió de girar visita a la feligresia de Llançà, lloc on residia, segons manifesta el rector de la població D. Eduardo Trigés.

En alliberar-se Figueres va acollir amb alegria l'arribada de les tropes nacionals i va sol·licitar l'ingrés a F.E.T. i a J.O.N.S..

Queda desvirtuada la imputació ja que se l'acusa de ser oposat de manera activa al Movimiento Nacional però en resulta el contrari.

No se li coneixen actes delictius.

Es suplica que s'accepti, doncs és un error.

SENTENCIA (30-06-41)

Marcelo Dalmau Bonsons, de 36 anys, sense béns i la càrrega de la seva esposa que té en metàl·lic 250 pessetes, té antecedents d'esquerra com a militant d'Esquerra catalana mantinguda, sent propagandista de la mateixa durant el període roig. Està conceptuat com a persona de bona conducta pública i privada al que no se li coneixen actes delictius. Va ingressar a Carrabiners per tal de no anar al front al ser mobilitzada la seva quinta.

NOTIFICACIÓ AL LETRADO D. JUAN SOLER (4-07-41)

Es dona per notificada i firma la certificació.

20-04-60

Marcelo es presenta a Secretaria i queda indultat pel Tribunal Regional de les penes imposades. Es fa constar que no es va trobar cap tipus d'embargament o detenció.

6.2.11 ALEJANDRO DEULOFEU TORRES

Farmacèutic i catedràtic de física i química a l'Institut de Figueres. Exiliat a Montpeller. Regidor de cultura de l'Ajuntament. Masó de la lògia "Luz de Figueras" i redactor setmanari *Empordà Federal*.

INICI: 10 de setembre de 1940

SENTÈNCIA (30-04-41)

Fets greus.

A. D. T., en situació de rebel·lia, major d'edat, farmacèutic i catedràtic amb immobles per 6.500 pessetes, valors per 1.500 i com a càrregues la seva esposa que posseeix béns en valors per unes 2.000, dos fills de nou i cinc anys als que no se'ls coneix medis de vida. Formava com a militant a Esquerra Catalana, filiació mantinguda d'un

seminari de matís separatista, destacant-se la seva actuació a l'octubre de 1934. Durant el domini marxista va exercir el càrrec d'Alcalde, havent desaparegut del seu domicili i s'ignora el seu parador actual i durant aquest va exercir el càrrec on va haver d'oposar-se en alguna ocasió a la C.N.T.-F.A.I.. Va intervenir així mateix en actes de propaganda a favor del *Frente Popular*.

(S'ha fet el dipòsit de 800 pessetes – 1r pagament, segons carta de pagament de 11 d'octubre de 1961.)

AUTO (8-08-41)

Sanció de 4.000 pessetes, inhabilitació absoluta perpètua i desterrament a més de 250 km. del territori de la regió catalana.

AL TRIBUNAL REGIONAL DE RESPONSABILIDADES POLÍTICAS (30-05-41)

Josefa Gratacós Oliveras, major d'edat, sense professió especial, veïna de Figueres, amb cèdula personal de classe 13 de la Tarifa 3ª nº 9217 de data 1 de desembre últim, en el meu caràcter d'esposa de D. Alejandro Deulofeu Torres, major d'edat, veí que va ser de Figueres, comparec i com millor procedeixi dic:

-que en el *Boletín Oficial de la Provincia de Gerona* s'inserta la sentència dictada per aquest tribunal en el meritat expedient de Responsabilitats Polítiques contra el meu nombrat marit on se li imposa la sanció de 4.000 pessetes a més de la inhabilitació i desterro que en la mateixa es concreta.

I no trobant-me en situació de poder fer efectiva d'una sola vegada la sanció, sol·licito se m'autoritzi pagar en un termini no superior a quatre anys les indicades 4.000 pessetes, oferint satisfer 800 pessetes a compte de l'indicat total i obligant-me a abonar la resta en quatre terminis de 800 pessetes cada un a partir de l'any 1942 al 1945, garantint els indicats terminis aplaçats sobre les finques rústiques propietat del condemnat i que figuren relacionades en la declaració jurada dels béns del mateix que consta en aquest expedient.

Suplico que tenint per presentat en temps i forma procedent el present (recurs) escrit vulguin admetre'l i acordar la seva unió a l'expedient en la seva raó, així com el fraccionament del pagament de la multa imposada en la forma sol·licitada.

AUTO (8-10-41)

Resultant que en el present expedient segon contra Alejandro Deulofeu Torres es va dictar sentència amb data 30 d'abril últim i que ha sigut declarada ferma en 8 del mateix mes per la que s'imposa a tal inculpat la sanció de 4.000 pessetes, inhabilitació absoluta perpètua i desterro a més de 250 kms del territori de la regió catalana amb data 30 de maig últim per l'esposa de l'inculpat D. Josefa Gratacós Oliveras, sol·licita

el fraccionament de la multa i la concessió de termini pel pagament de la mateixa; Considerant que vist el disposat és procedent acordar que la sanció de 4.000 pessetes sigui feta efectiva en pagament els quals no podran excedir de quatre anys, acceptant-se la garantia que s'ofereix en l'escrit de 30 maig últim.

Vista la dictada disposició i altres de general aplicació, es concedeix a l'inculpat Alejandro Deulofeu Torres pel pagament de la sanció de 4.000 pessetes en terminis que seran el primer de 800 pessetes que farà efectiu dins el termini de tres mesos a comptar des de la data de la notificació d'aquesta resolució i la resta, terminis anuals de 800 pessetes cada termini fins al total del pagament de la sanció que farà efectiva el 15 de febrer dels anys 1942, 1943, 1944 i 1945, acceptant-se la garantia que s'ofereix en l'escrit de 30 de maig últim fent-se la corresponent garantia en el Registro de la *Propiedad de Figueras*, ordenant-se al *Juez Instructor Provincial de Responsabilidades Políticas de Gerona* la notificació al interessat.

OPERACIONES DEL TESORO (11-12-41)

Secció: Girs i valors

Concepte parcial: Responsabilitats Polítiques

-D.Alejandro Deulofeu ha entregat en la Depositaria-Pagaduria d'Hisenda d'aquesta província la quantitat de 800 pessetes.

PROVIDENCIA (12-02-42)

Vist, que s'uneixi a l'expedient de la seva raó la carta de pagament a la qual fa referència l'anterior diligència d'haver fet efectiva la quantitat de 800 pessetes, import del primer termini de la sanció imposada al inculpat Alejandro Deulofeu. I el tribunal queda assabentat.

DILIGÈNCIA (12-02-42)

En el dia d'avui i en aquesta Secretaria del meu càrrec compareix l'inculpat Alejandro Deulofeu per a fer efectiva la quantitat de 800 pessetes, import del segon termini de la sanció imposada pel tribunal.

PROVIDENCIA (12-02-42)

Donat compte que s'ordeni el compareixent ingressi la quantitat de 800 pessetes, import del segon termini de la sanció imposada que s'acrediti a la *Jefatura Superior Administrativa de Responsabilidades Políticas* en el compte especial.

FALANGE ESPAÑOLA TRADICIONALISTA (19-07-40)

Alejandro Deulofeu, farmacèutic, catedràtic, ex-alcalde en temps roig. Actualment s'ignora la seva residència per estar fora d'Espanya.

Individu de pèssims antecedents, havent fet propaganda en mítings i varis articles en diaris a favor dels rojos. Afiliat abans del *Movimiento* a Esquerra Catalana. Se'l pot considerar subjecte a Responsabilitats Polítiques i socials.

Posseeix un mas valorat aproximadament d'unes 50.000 pessetes.

DIRECCIÓN GENERAL DE SEGURIDAD (14-10-40)

Il·lustríssim senyor:

En contestació a lo interessat per vostès en la seva comunicació referent als inculpats Alejandro Deulofeu Torres i Marcelo Dalmau Bosoms, tinc l'honor de participar-li que practicada una informació sobre els mateixos resulta:

-ALEJANDRO DEULOFEU TORRES: Farmacèutic i catedràtic de Física i Química que va ser en aquest Institut, que va tenir aquest domicili en aquesta i que en l'actualitat es troba a Montpel·lier, França. Aquest individu formava part d'Esquerra Republicana de Catalunya, ja abans del *Glorioso Movimiento Nacional*, essent conseller de Cultura d'aquest Ajuntament. Va implantar l'idioma català en l'institut i va fer un curs de Química Elemental en català. Va ser redactor del setmanari separatista *Empordà Federal* i era una persona de confiança del diputat Puig Pujades. Pertanyia a la Maçoneria i assistia amb regularitat a les reunions de la lògia maçònica d'aquesta ciutat *Luz de Figueras*, i sostenia entrevista amb elements maçònics estrangers; entre ells un austríac que treballava com a bomboner de xocolates de "comet", el que estava considerat com enllaç internacional. Al iniciar-se el *Glorioso Movimiento Nacional* va ser nomenat Alcalde de l'Ajuntament d'aquesta ciutat, càrrec que va ostentar durant uns cinc o sis mesos, sense saber-se si va cometre actes criminals contra la propietat o les persones; és més, en algunes ocasions va intentar oposar-se al vandalisme de la F.A.I., P.O.U.M, etc.

De la seva conducta moral, pública i privada, res es diu en la seva contra, no obstant com a maçó i separatista és persona perillosa per a la Pàtria i enemic acèrrim de la *Santa Causa Nacional*.

No se li coneixen béns de fortuna de cap classe.

ALCALDÍA DE FIGUERAS (19-09-40)

Alejandro Deulofeu Torres, farmacèutic i catedràtic. Va ser element dirigent del *Frente Popular* i alcalde de l'Ajuntament Roig. Va tenir relació amb elements que es van

emportar l'armament del Castell de Sant Ferran de Figueres. Gran protagonista roig i element dels més responsables; agitador de masses i polític d'envergadura. Actor o inductor de molts excessos dels que aquí es van cometre.

Posseeix una heretat a Ordis, molt a prop de Navata, al seu nom. La Farmàcia pertany al seu pare.

FALANGE ESPAÑOLA TRADICIONALISTA (19-09-40)

Individu de pèssims antecedents. D'idees d'esquerres i separatistes en extrem amb anterioritat al *Glorioso Movimiento Nacional*, formava part d'Esquerra Republicana de Catalunya en el partit del qual era un element destacat. Gran propagandista en tal partit havent actuat en mítings, i en tots els actes de propaganda organitzava el partit. Va ser nomenat regidor i més tard alcalde al adveniment del *Frente Popular* al poder. Durant el domini roig atacava en tots els articles que escrivia i que figuraven sempre de primera plana a l'Espanya Nacional.

Era partidari de quants crims i excessos cometien els rojos.

En l'actualitat es troba fugit a França.

És propietari d'una casa de camp en el poble d'Ordis, valorada en més de 50.000 pessetes.

PARROQUIA DE FIGUERAS (26-09-40)

Va ser element dirigent del *Frente Popular* i alcalde de l'Ajuntament roig. Va ser catedràtic, propagandista roig i element dels més responsables. Agitadors de masses i polític d'envergadura. Autor de molts excessos dels que aquí es van cometre. Posseeix una heretat a Ordis.

Va ser enemic de l'Església a la que combatia, al igual que als sacerdots.

Josefa Gratacós Oliveras

Sense professió especial, major d'edat, Figueres amb cèdula personal que escric: suplico es serveixi acordar l'assenyalament de dia i hora per a la pràctica de la informació testifical oferta, citant als abans anomenats, amb reserva de presentar als altres que voluntàriament es presten a declarar, lliurant-me l'oportú testimoni de tot ell als efectes abans indicats.

D. José Pasolas Coderech, professor de piano

D. Enrique Sans Salellas, professor de música

Ambdós casats, de 51 i 49 anys, respectivament, Figueres (cridats separatament)

-D. José Pasolas Coderech

No compren cap de les lleis.

Sobre l'actuació política-social d'Alejandro Deulofeu Torres: pot manifestar que degut al tal senyor Deulofeu i en ocasió en que exercia aquest senyor el càrrec de regidor de Cultura a Figueres, no obstant saber que qui declara era persona d'idees religioses i de dreta el va nomenar per al càrrec de professor de piano i cant en l'escola de treball de Figueres degut a lo qual el declarant, amb la renumeració que se li va senyalar, va poder atendre a les necessitats de la seva família.

-D. Enrique Sans Salellas

No compren cap de les lleis.

Que abans d'esclatar el *Movimiento Nacional*, el declarant exercia el càrrec de professor en l'Escola d'Arts i Ofici a Figueres i al ocórrer el Movimiento els dirigents de Figueres volien expulsar-lo de tal càrrec a la qual cosa es va oposar obstinadament el senyor Deulofeu, aconseguint amb la seva intervenció exercir el propi càrrec durant el Domini Roig. Al ser detingut el declarant pels elements marxistes també va intervenir Deulofeu en el seu favor aconseguint la llibertat gracies a la seva mediació.

-Ramon Reig Corominas, casat, director d'aquest institut, 36 anys, Figueres
No compren cap de les lleis

Que formant part el declarant del professorat de l'Escola d'Arts i Ofici de Figueres i de la qual formava part com a professor el mencionat Sr. Deulofeu, director de tal organisme en la època del Domini Roig, tal senyor va aconseguir que no fos destituït el declarant tot i conèixer de manera segura que el declarant era d'idees de dretes i de sentiment religiós.

-D. Eduardo Rodeja Galter, casat, 43 anys, professor d'aquest institut

No compren cap de les lleis.

Que havent estat el declarant expulsat com a professor de l'institut d'aquesta ciutat en virtut de les denúncies fetes per alguns elements marxistes acusant al declarant de ser persona d'idees religioses i de dretes i havent-se quedat sense elements de vida, el senyor Deulofeu, com a company de Claustre, va llençar l'idea que va ser acollida, de passar-li el sou per subscripció entre els companys, cosa que el declarant va acceptar, i sense que tingui res més que dir.

-D. Francisca Subirá Subirós, viuda Rocalba, 72 anys, Figueres

No compren cap de les lleis.

Que el 5 d'agost de 1937, el marit de la declarant D. Antonio Rocalba Giral va ser reduït a presó pels elements marxistes que governaven a Figueres. La que deposa, per a aconseguir la meua llibertat va recórrer al senyor Alejandro Deulofeu qui interessant-se eficaçment per aconseguir tal fi, va reunir l'Ajuntament com a Alcalde d'aquesta ciutat aconseguint tal senyor, amb la intervenció d'altres dos regidors que el van recolzar, per la mediació de totes que obtingués la llibertat del seu referit marit sent aquell regidor en el mateix dia. Afirma també que, amb motiu d'haver conseguit la declarant i el seu marit custodiar relíquies de l'Església, van ser després condemnats a mort aconseguint que no es complís la pena mitjançant la intervenció que també van obtenir del senyor Deulofeu.

ANTE EL JUEZ MUNICIPAL DEL JUZGADO Don Aurelio Pelaez de Ojeda (2-11-40)

-Don Andrés Oriol Llauro, 35 anys, solter, metge, Figueres

-Carnet adherit a F. E. T. I de les J. O.N.S.

Que havent sigut detingut a Barcelona el 29 de juliol de 1936 pel Comitè Revolucionari de Santa Cruz i de San Pablo, va salvar miraculosament la seva vida i va poder fugir però va ser buscat i perseguit per les patrulles roges de control.

Amagat al Port de la Selva, el seu poble natal on per les seves obligacions estudiantils havia residit molt poc, durant la nit de 7 de maig de 1937 van ser trets de la seva casa el seu pare i la seva germana i condemnats a mort per la companyia armada Ferrer i Guàrdia establerta llavors en la citada població. La tràgica sentència s'hauria sens dubte alguna complit en ells, con en els cinc màrtirs que els acompanyaven (E.P.D.) si no hagués intervingut D. Alexandre Deulofeu Torres, en aquell moment alcalde de Figueres, que va aconseguir amb moltes dificultats la mediació d'alguna persona (el nou alcalde nomenat) que va obtenir a la seva vegada documents o millor, que va fer possible obtenir documents que van donar lloc a la salvació dels infeliços presos. Consta que el senyor Deulofeu va ser condeixeble seu durant molts anys i que tant ell com la seva família a qui coneix també de molt de temps es van manifestar sempre de bons sentiments i especialment l'amor al proïsme. Tots els condemnats, horroritzats pels crims que per aquells dies s'estaven cometent i en la intimitat feien vots per a que arribes d'una vegada el *Generalísimo Franco*. I havent el compareixent passat a la Zona Nacional l'11 de febrer de 1938 travessant la muntanya, en tal ocasió es va oferir el senyor Deulofeu a la família del que parla per treure'ls passaport o fer gestions en el que a ell li depengués per a obtenir-ho, com ja havia fet anteriorment amb el compareixent, igual que va fer també oferint a la família d'ajudar-los o evitar-los tots els perills que els poguessin ocórrer sempre en la mesura de les forces.

Formulat per la seva dona Josefa Gratacós Oliveras (11-10-40) Béns de D. Alejandro Deulofeu

1-Peça de terra en el termini de Canyelles, districte municipal de Navata, d'unes cinc vessanes de valor: 3.000 ptes.

2-Peça de terra bosc en el mateix termini municipal de dos vessanes de valor: 350 ptes.

3-Casa amb pou i tros de terra en el poble d'Ordis, despoblat, d'una vessana i un quart d'un valor de: 500 ptes.

4-Peça de terra, part camp i part erma del terme municipal d'Ordis: 700 ptes.

5-Peça de terra, camp i erma, de quatre vessanes en el termini d'Ordis: 1.250 ptes.

6-Tres títols deute amortitzable, 4% sèrie A. N° 11219121. Valor nominal de 1.500 ptes.

Béns de Josefa Gratacós

7- Dos títols deute perpetu Interior 4% sèrie A, n°36119 i 464008, valor nominal: 1.000 ptes.

8-Títol deute amortitzable 5% sèrie A. N°129986. Valor nominal: 500 ptes.

9-Obligació Energia Electrònica de Catalunya, 6% n°34691. Valor nominal: 500 ptes.

Els béns del meu parit es troben afectes al pagament d'un crèdit per obres realitzades en la casa assenyalada amb el n° 3 de la present relació, d'import 6, 147 ptes. i 90 cèntims a favor de D. Josefa Oliveras i Massot, i té al seu càrrec a la firmant i a dos filles, Núria i Montserrat Deulofeu Gratacós de nou i cinc anys d'edat, les quals no posseeixen béns propis de classe alguna.

FALANGE ESPAÑOLA TRADICIONALISTA (21-02-41)

En contestació a la seva T.O. que sol·licitava el valor de la heretat que posseeix en el terme d'Ordis, A. D. T., m'és de bon grat comunicar-li: pels descobriments de la propietat és de 50.000 ptes.

COMANDANTE DE LA GUARCIA CIVIL DE GERONA (28-02-41)

A.D.T.: de bona conducta pública i privada.

Amb anterioritat al GMN estava afiliat a Esquerra Republicana de Catalunya, partit del qual era President, fent-se distingir en tot moment com a d'esquerres consumat, especialment durant els successos revolucionaris d'octubre de 1934, fent una gran propaganda en tot moment i distingint-se pels seus articles escrits en el diari separatista *Ampurdá Federal*.

Després de les eleccions de febrer, va ser elegit Tinent Alcalde i una vegada iniciat el *Movimiento*, al reorganitzar-se l'Ajuntament, va ser anomenat Alcalde, posant-se des del primer moment en favor de la causa roja.

Va fer conferències públiques sobre els ideals d'esquerra i va parlar en mítings que el Front Popular va organitzar en aquesta plaça i comarca.

Al ser mobilitzat, es va incorporar a l'exèrcit roig en el que segons rumor públic va arribar a la graduació *d'Oficial en el Cuerpo de Sanidad*. Actualment s'ignora el seu parador ja que amb la retirada general es va internar a França d'on encara no ha tornat.

Béns:

-A Navata, una peça de terra, bosc i camp amb un valor al fer la inscripció en el registre de 350 ptes.

-Una altra terra amb un valor en el registre de 3.000 ptes. en el poble d'Ordis.

-Un casa amb un tros de terreny unit a la mateixa amb un valor en el registre de 500 ptes.

-Una terra coneguda per Manso Pagés amb un valor en el registre de 700 ptes.

-Una terra anomenada la Pagesa amb un valor en el registre de 1.200 ptes.

DIRECCIÓN GENERAL DE SEGURIDAD (27-02-41)

En el poble d'Ordis existeixen unes finques registrades a nom del seu pare D. Pedro Deulofeu, farmacèutic de Figueres:

-casa i terreny: 500 ptes.

-Manso Pagés, compost de camp i terreny erm: 700 ptes. Líquid imposable: 79 ptes.

-terra erma i camp: 1.250 ptes.

A Navata:

-terra, bosc i camp: 350 ptes. Líquid imposable: 28'12 ptes.

-peça de terra anomenada *La Cloreta*: 3.000 ptes. Líquid imposable 70'30 ptes.

FALANGE ESPAÑOLA TRADICIONALISTA (8-03-41)

Fent referència al ofici remès per aquesta Delegació, tinc el goig de participar-li que la

finca que posseeix a Ordis Alexandre Deulofeu Torres no té el valor de 50.000 ptes. com vam dir sinó que és aproximadament de 20.000 a 25.000 ptes. Aquesta és la informació adquirida per veïns del poble, que crec que poden ser més exactes.

ALCALDE A JUEZ RESPONSABILIDADES POLÍTICAS (12-03-41)

Puc informar-li que Alexandre Deulofeu només posseeix una heretat en termes d'Ordis.

DELEGACIÓ DE L'ESTAT, Salamanca (18-03-41)

Conseqüent a lo interessat en el seu telegrama oficial adjuntat tinc l'honor de remetr'ls un informe negatiu d'antecedents mesònics relatiu a D. Alexandre Deulofeu Torres.

DELEGACIÓ DE L'ESTAT (sense data)

D. Alexandre Deulofeu Torres no té antecedents maçònics en els arxius d'aquesta Delegació en la documentació classificada fins la data.

DIRECCIÓN GENERAL DE SEGURIDAD-SECRETO (21-03-41)

En contestació del seu telegrama referent a Alexandre Deulofeu Torres, farmacèutic i catedràtic, comunico que el mencionat no té fins al dia d'avui antecedents maçònics en els arxius de la secció corresponent d'aquesta *Dirección General*.

AL TRIBUNAL REGIONAL (28-03-41)

Alexandre Deulofeu Torres, major d'edat, farmacèutic i catedràtic, veí de Figueres, avui en ignorat parador. En immobles unes 6.500 ptes, valors mobiliaris per 1.500 ptes. nominals, amb càrrec de la seva esposa i filles de nou i cinc anys d'edat les quals no posseeixen béns de classe alguna.

Es va iniciar aquest expedient en virtut d'ordre emanada del Tribunal al que em dirigeixo, i com a conseqüència de tal fitxa oficial en la que consta la filiació d'esquerres i activitats marxistes de l'inculpat.

No es va practicar la compareixença per ignorar-se el seu parador. L'esposa de l'inculpat va prestar declaració jurada de béns i càrregues.

Hi ha proves en que resulta que l'inculpat va afavorir a persones de dretes, alguns de les quals els va salvar la vida.

Les autoritats locals van informar que abans del *Movimiento* estava afiliat a Esquerra Republicana de Catalunya del qual va ser element destacat. Era redactor del setmanari separatista *Ampurdá Federal*, Conseller de Cultura de l'Ajuntament,

conspicu Maçó. Va implantar el català en l'institut, es va destacar en els successos del 6 d'octubre. Durant la dominació marxista va ser Alcalde i element polític dels més responsables. Va fugir a França.

Es va demanar a la Dirección General de Seguridad i a la Delegación del Estado per a la recuperació de documents, informes sobre antecedents maçònics de l'inculpat, havent-los emès negativament, si bé amb caràcter provisional.

Per tot lo exposat al jutge que subscriu, considera provades a l'inculpat Alexandre Deulofeu Torres els fets que consten en els informes de les autoritats.

TRIBUNAL REGIONAL DE RESPONSABILITATS POLÍTIQUES (8-10-41)

Que es faci l'entomació preventiva en aquest terme municipal les finques dels quals es troben enclavades en els següents termes:

- peça de terra en el terme de Canyelles, districte municipal de Navata, de cinc vessanes
- peça de terra bosc en el mateix terme municipal de dues vessanes
- casa amb un pou i tros de terra en el poble d'Ordis, despoblat, d'una vessana i un quart
- una peça de terra, part camp i part erma a Ordis
- peça de terra, camp i erma, de quatre vessanes a Ordis, de propietat de l'inculpat.

6.2.12 JOSÉ Mª FONT FONT

INICI: 28 juliol 41

SECRETARIO DE CAUSAS DEL JUZGADO MILITAR PERMANENTE DE FIGUERAS

SENTENCIA: A Girona el 2 de juny de 1938, any de la victòria, per a veure i fallar les causes acumulades seguides pel procediment sumaríssim d'urgència contra el processat Josep Maria Font Font. Donat compte de les actuacions, escoltada l'acusació Fiscal, la Defensa i els processats i resultant que contra els legítims poders de l'Estat assumits per l'Exèrcit a partir del 17 de juliol del 36, en compliment de la seva funció constitutiva, es va desenvolupar un aixecament d'armes i una tenaç resistència, cometent-me al seu empar de la següent forma:

14° JOSEP MARIA FONT FONT, de 33 anys, fill de Ramon i Francisca, natural de Sant Pere Pescador i veí de Figueres, casat i agricultor. Antic afiliat a Esquerra Republicana durant la dominació roja, va ser xofer d'un comitè de Guerra del seu poble natal, Comitè responsable de registres, requisos, detencions, de l'incendi i destrucció de l'Església i l'assassinat de dos veïns de la localitat; l'encartat va formar part en alguns crims aludits; directiu en el comitè de col·lectivització agrícola i dirigia la

secció anomenada "Compras y ventas" i des de tal lloc va portar a cap requisos i incautacions de fruites; se'l considera individu perillós.

Fets provats: considerant que en els fets relatats i que el Consejo declara provats constitueixen un delictes de.....; y d'un altre delictes d'auxili per cometre la rebel·lió militar, definit i penat en el paràgraf f 1º de l'article del Cuerpo Legal i el delictes del qual son també responsables en el mateix concepte d'autors, els encartats dels encartats dels números 14º y 17º ambdós inclusius, en el mateix resultat. Considerant que el Consejo fent ús de la facultat que li confereixen els articles del Codigo de Justicia Militar, estima just d'imposar la pena de major gravetat i extensió als encartats dels números 1º i 4º ambos inclusius i 14º i 15º i 16º del mateix resultat, i als altres..... Considerant que tota persona responsable criminalment d'un delictes, ho es també civilment. Considerant que només poden ser penats els fets prèviament definits per la llei com constitutius de delictes. Vistos els articles citats i altres de general aplicació. Fallem que hem de condemnar i condemnem als encartats...., als encartats..... José Maria Font Font a la pena de 20 anys de reclusió temporal, portant amb això la pèrdua de llibertat, les accessòries corresponent i l'abandó del temps passat en presó preventiva. Sobre a les Responsabilitats civils, s'ha atenuar a lo disposat en la llei de responsabilitats polítiques del mes de febrer últim.

CAPITANIA GENERAL DE LA ^a REGION (24 gener 44)

Conseqüent al seu escrit en el que interessava de manifestar-se si la pena de 20 anys que li va ser imposada a Jose Mª Font Font li va ser revisada, li participo que se li manté la pena primitiva citada.

COMISION GENERAL DE SEGURIDAD (9-05-44)

Tinc l'honor de participar-los que resulta que tal individu mai no ha residit en aquesta població sinó en el seu poble de naturalesa Sant Pere Pescador, si bé abans de ser posat en llibertat condicional, va indicar que fixava el seu domicili a Figueres. Tot i que no viu a Figueres, com s'ha dit, s'ha demanat descobrir que treballa com arrendatari d'una finca situada en el citat poble de Sant Pere Pescador, on se li coneixen altres mitjans de vida. El nom de l'esposa amb la qual viu en l'actualitat, és el de Rosa Roig Vila, del qual matrimoni tenen dos fills de poca edat.

AUTO

No té bens.

6.2.13 JUAN GIRONELLA FAIG

Condemnat a vint anys de reclusió temporal

CAUSAS DEL JUZGADO MILITAR PERMANENTE DE FIGUERAS (4-10-41)

Resultant que contra els legítims poders de l'Estat, assumits per l'Exèrcit a partir del 17 de juliol de 1936, en compliment de la seva funció constitutiva, es va desenvolupar un alçament en armes i una tenaç resistència cometent-se al seu empar tota sort de violència, fets en els que van participar els processats en la següent forma: 10º Juan Gironella Faig, de 38 anys, fill de Pedro i Úrsula, natural de Vilademiras i veí de Figueres, casat i d'ofici comerciant. D'ideologia marxista amb anterioritat ja al Movimiento, en iniciar-se aquest es va sumar a la causa marxista posant-se a disposició dels dirigents de Figueres, formant part del comitè d'Abastos de la ciutat amb el càrrec d'Agent comarcal, imposant sanciones econòmiques als comerciants d'ideologia de dretes. Va efectuar requisés de comestibles en alguns comerços. Se li va trobat un registre documental històrics del segle XVI procedent de l'Arxiu general d'Índias.

Fets provats: Considerant que els fets relatats i que el Consejo declara que va cometre la rebel·lió militar, detingut i penat i del delictes del qual son responsables el concepte d'autors , els encartats senyalats en els números que el Consejo va fer servir la facultat que li van confiar el Código de Justicia Militar, es pren per just imposar la pena en la seva major gravetat i extensió en els encartats senyalats : 20 anys de reclusió temporal.

CAPITANIA GENERAL DE LA 4ª REGION, CUERPO DE EJERCITO DE URCEL (9-02-44)

Consegüent al seu escrit que interessava que li comunicués si a Juan Gironella Faig li va ser revisada la pena de 20 anys que se li va impulsar, participo a vostès que examinada la causa de la seva raó i els antecedents que figuren en aquesta secció, no consta que li hagi sigut revisada tal pena.

6.2.14 ANGEL GRACIA CORZÁN COMISIÓN LIQUIDADORA DE RESPONSABILIDADES POLÍTICAS

Auto sobreseïment provisional: 5 abril 1947

Secretario de sección de la comisión liquidadora de responsabilidades políticas (5 abril 1947)

Resultant que pel *Juzgado de Instrucción de Figueras*, es va seguir expedient a Angel Gracia Corzán sense que del mateix apareguessin càrrecs concrets de responsabilitat política dels perseguits per la llei d'aquesta Jurisdicció especial.

Resultant que tramitat l'expedient en el Jutjat i Audiència indicada, es va remetre en aquesta sala en compliment del Decret de creació de les mateixes de 19 de juny de 1943 i passat al Ministeri Fiscal va emetre dictamen, sol·licitant el sobreseïment provisional de les presents actuacions.

Resultant que en quant al tràmit de defensa res es va al·legar.

Considerant que deu acordar-se el sobreseïment que interessa el Ministeri Fiscal,

quan com en el cas actual, els fets pels que va ser iniciat, no es troben compresos en cap dels apartats de la Llei de Responsabilitats Politiques,

Vistes les lleis de 9 de febrer de 1939 i 19 de febrer 1942, es decreta el sobreseïment provisional d'aquest expedient i arxiu sense declaració de sanció de responsabilitat política d'Angel Gracia Corzan, acordant que recobri ell mateix la lliure disposició dels seus béns si se li haguessin embargat. Que es notifiqui aquesta resolució al *Ministerio Fiscal* i que es remeti testimoni al Tribunal Nacional de Responsabilitats Politiques, i al mateix temps que es torni l'expedient amb testimoni a l'audiència de la seva procedència, per a la notificació, publicitat, execució de lo acordat i remissió de la fitxa al *Registro Central*.

AUDIENCIA PROVINCIAL DE GERONA

SECRETARIO DE CAUSAS DE JUZGADO MILITAR PERMANENTE DE FIGUERAS

Angel Gracia Corzan, fill de Luis i de Carmen, de 39 anys, casat, cuiner natural de Saragossa i veí de Figueras. Va actuar com a Cap del grup de milicians al servei del comitè, formant part en detencions, va dirigir amenaces i va obligar a treballar en obres ordenades pels rojos.

FETS PROVATS: CONSIDERANT: que els fets relatats i que el consell declara provats constitueixen un delictes d'auxili per cometre la rebel·lió militar que es defineix i pena en el paràgraf 1r de l'article 240 del concepte d'autor de l'encartat, procedeix imposar al citat encartat la pena que s'assenyala en la part dispositiva de la present resolució en atenció a les circumstàncies que concorrerien, facultats que al tribunal concedeixen els articles 172 i 173 del mateix cos legal. Considerant que tota persona responsable criminalment d'un fet també ho és civilment, i vistos els articles citats i de més aplicació, fem que hem de condemnar i condemnem a l'encartat Angel Gracia Corzan a la pena de 15 anys de reclusió temporal, que comporten la pèrdua de llibertat, les accessòries corresponents i l'abonament de la presó preventiva soferta. En quant a les responsabilitats civils estigués a lo disposat per la llei de Responsabilitats Politiques de l'últim mes de febrer. Així per la nostra sentència ho pronunciem, manem i firmem.

Acord auditoriat (25 octubre 1939)

Examinada la sentència recaiguda en la present causa que condemna al processat Angel Garcia Coran a la pena de 15 anys de reclusió temporal i accessòries, com autor d'un delictes d'auxili a la rebel·lió i considerant que el procediment apareix tramitat amb arreglo a dret sense que en ell s'adverteixin omissions que afecten a la seva validesa, que la prova ha sigut apreciada amb un criteri racional, que és així mateix encertada la qualificació legal dels fets, per la fixació de la pena el Consell de Guerra s'ha mantingut dins dels límits que li autoritza l'article 172 del codi de Justícia Militar que regula l'àrbitre judicial. Vistos els articles 28 i 662 de l'Estat. Acordem aprovar la sentència que declaro firmada i executòria passin els autos al Servei d'Informació i jutge Degà, qui practicades les diligències pertinents, els elevaran de nou a aquesta

Auditoria per al seu trasllat al *Juzgado Especialde Liquidaciones*, als restants fins d'execució.

**CAPITANIA GENERAL DE LA 4ª REGIÓN Y CUERPO DE EJÉRCITO DE URGEL(24
deseembre 1943)**

Conseqüent al seu escrit en el que interessava que es manifestés si la pena de 15 anys de R. imposada a Angel Gracia Corzan havia sigut o no commutada, li participo que li va ser revisada la mateixa, quedant amb la definitiva de 6 anys p.m.

6.2.15 RAMÓN JUNCÀ MATAS

CAPITANIA GENERAL DE LA COMISION DE LA 4ª REGION

Consegüent al seu escrit que s'interessa se li comunicui si li va ser revisada la pena a Ramon Juncà Matas, li comunico a vostès que dels antecedents oberts en aquesta Capitania, consta que li va ser revisada la seva pena, acordant la Comissió Central d'Exàmens de Penes de Madrid, que va ser mantinguda la primitiva de 30 anys de Reclusió Major.

CAUSAS DEL JUZGADO MILITAR PERMANENTE DE FIGUERAS

Contra el processat Ramon Juncà Matas.

Resultant que contra els legítims poders de l'Estat, assumits per l'Exèrcit a partir del 17 de juliol el 1936, en compliment de la seva funció constitutiva es va desenvolupar un aixecament en armes i una tenaç resistència, amb els processats en la següent forma:

3º RAMON JUNCÀ MATAS, de 45 anys, natural i veí de Figueres, casat, fuster, fill d'Antonio i Magdalena. D'ideologia extremista, d'esquerres i afiliat a la C.N.T.; al costat incondicional de la causa roja, veient-se armat de fusell amb el que va prestar els serveis de guàrdies i vigilància que li van ser encomanats pel comitè del poble; es trobava en íntima relació amb tots els *cabecillas* rojos de la localitat i va formar part de les rondes volants que prestaven servei de vigilància; amenaçava amb freqüència a les persones d'ordre. També deia que només utilitzava arma curta i que el fusell el tenia a casa per a matar al que es presentés; va formar part en incendis d'Esglésies i incautacions de béns de persones d'ordre de la localitat.....

Fets provats: considerant que els fets relatats anteriorment i que el Consell declara provats, constitueixen dos delictes: un de rebel·lió militar i pena del càrrec de Justícia Militar, delicte del qual són responsables criminalment. Considerant que el consell fent ús de la facultat que li confereixen els articles de Justícia Militar, estima junt imposar la pena en el seu.....i als altres encartats amb la extensió que en el fallo assenyala.

Pena de reclusió perpetua.

ALCALDIA DE FIGUERES (14-07-44)

Individu de referència, és persona d'ideologia d'esquerres extrema, està casat amb Angela Tremols Bosch, la que viu amb els seus fills Ramon, Magdalena i Manuel.

Se li coneixen béns: tres aparells d'atraccions o sigui, un *Caballitos* o *Tio Vivo*, unes barques voladores grans i altres petites, així com part de la casa que habiten i que tributa a nom de Carmen Bosch Serra, mare d'Angela Tremols Bosch.

COMANDANCIA DE LA GUARDIA CIVIL (20-05-44)

En compliment del seu escrit pel que s'interessa informes de l'individu veí d'aquesta ciutat Ramon Juncà Matas a qui se li segueix expedient sobre responsabilitats polítiques, tinc l'honor de participar a vostès que tal subjecte se li coneixen els béns següents: tres aparells d'atracció de fira consistents en un carrusel denominat *Tio vivo*, un altre denominat *Barcas Voladoras* i un altre més petit amb aquesta última denominació, tots ells valorats en unes 15.000 pessetes. Al mateix temps posseeix una casa valorada en 12.000 pessetes. La seva conducta social, ja amb anterioritat a *Glorioso Movimiento Nacional* i durant el mateix, va ser d'esquerres extremes. La seva parella Àngela Tremols Bosch, no té béns i socialment és d'ideologia d'esquerres sense que hagi format part de cap partit determinat; en companyia de l'expedientat no viuen familiars que tinguin béns.

COMISIÓN GENERAL DE SEGURIDAD (15-04-44)

Compliment a lo ordenat relatiu a la situació social i econòmica de l'expedientat per Responsabilitats Polítiques, veí d'aquesta ciutat Ramon Juncà Matas, tinc l'honor de participar-los que segons informació recollida a l'efecte la situació econòmica de l'informat és francament precària. Posseeix una atracció de fires anomenada *Caballitos*, única propietat que té.

6.2.16 FEDERICO MACAU MONCANUT

DOCUMENTAL DE LIBROS DE COMERCIO Y PERICIAL(8-10-40)

Consistent en què el pèrit que designa el Jutjat procedeixi al minucios reconeixement i examen de la comptabilitat i llibres de comerç del subscrit, per tal que amb arreglo al seu resultat i lleial saber i entendre, dictamini relativament:

1º: El resultat dels negocis de l'exponent durant el transcurs dels anys immediatament anteriors a la iniciació del *Glorioso Movimiento Nacional*, comprenent tal examen i investigació el període de temps que jutja oportú el Jutjat o el Pèrit, i es xifri com a conseqüència d'ell el resultat promig anual dels meritats exercicis.

2º: Els resultats adversos del propi negoci, a partir del 18 de juliol de 1936, durant tot el transcurs de la campanya i fins al final alliberament.

3: Fixi i xifri el resultat dels negocis del subscript entre les dues dates, del 18 de juliol de 1936 i la de l'alliberament de Figueres, puntualitzant els increments i desvaloritzacions de l'actiu, determinant si s'han realitzat beneficis majors o menors o contràriament, si s'han sobreportat perdudes.

4: Puntualitzi si del resultat de l'examen dels antecedents contables aludits, es desprèn que durant tota l'etapa de dominació roja es va seguir una rigorosa política comercial d'abstenció, rebutjant i paralitzant totes les importacions. En tot cas, i com comparança d'aquest extrem, es destaca i es xifra anualment el promig del valor de tals importacions en les anualitats immediatament anteriors a l'Alzamiento Nacional.

5: Determini així mateix, si el negoci del subscript ha realitzat operacions com a proveïdor de l'exèrcit roig o entitats oficials roges, o si pel contrari es va produir una abstenció de tota relació comercial amb tals elements.

6: Dictamini, per últim, si s'han satisfet durant el període de dominació roja quantitats als organismes enemics, a títol de donatiu o altre concepte similar, diferents a les contribucions nominativament exigides per l'enemic al subscript i al seu germà polític Don José Ferran, de 10.000 i 20.000 pessetes, respectivament, com reflecteixen els documents que integren els epígrafs 1º i 2º de la prova documental abans proposada.

La conveniència, utilitat i necessitat de l'expressat mitjà de prova, és ben patent. S'ha pretès imputar el subscript d'haver realitzat negocis durant l'etapa de dominació enemiga. I com sigui que el subscript inculpat no té ni ha realitzat altres negocis a part dels de la seva casa comercial, traduïts tots ells en els assistents de la seva comptabilitat, la qual es conserva, és innegable que es l'únic medi utilitzable amb tota la força i abast que li reconeix el Codi de Comerç i la Llei d'Enjudiciament Civil per tal de poder desmentir rotundament la falsedat dels citats extrems que se li atribueixen.

TESTIFICAL

Consistent en què el Jutjat Municipal de Figueres, en atenció a la residència dels testimonis la relació la qual s'especifica, i prèvia expedició de manament per tal objecte, rebí declaració dels mateixos sobre la ideologia, conducta i antecedents del subscript abans i després del 18 de juliol de 1936, la veracitat de que mai ha militat ni professat en partits d'esquerres, que contràriament ha sigut en tot moment persona de dretes, d'antecedents familiars en la que no existeix un sol element contrari a la nostra causa, que el seu germà polític Don Jose Ferran Galter es, si cap, la persona que més ha destacat a Figueres pels seus antecedents i actuació política en pro de les dretes; importància dels negocis del subscript abans de l'Alzamiento, l'absoluta paralització de tota classe d'importacions durant el temps roig ; sobre les virtuts familiars que va tenir que sobreportar, època en què va poder realitzar la seva evasió al estranger i com va romandre fora d'Espanya menys de dos mesos; pèrdues patides en el seu negoci i altres extrems relacionats amb l'expedient que se li instrueix:

1. Eduardo Pablo Gonzalez –ex-captiu; concejal.
2. José Jou Carreras –ex-captiu – Alcalde.
3. Gabriel Roura Papell –ex-captiu – concejal.
4. Luis Bordas elias –ex-combatent.

5. Francisco Trilla Ferrusola –ex-combatent
6. Pedro Navet Ribera –enllaç Nacional de Figueres
7. Joaquín Caixas Lloveras –Factor dels Ferrocarrils MZA
8. Juan Gonzalez Torrent –Agent Nacional a França
9. José Pagés Bofill –comerciant
10. Sor Rosa Gali Guix –Superiora de les Hermanas de San Vicente de Paul a Figueres
11. Juan Sutra Viñas –enllaç Nacional a França
12. José Cairo Arté –Agent Nacional a França
13. Mariano Pujola Vidal, ex-Alcalde d’esquerres de Figueres
14. Rafael Rovira Bardem
15. Juan Bordas Guitart
16. Pedro Bordas Elias
17. Juan Maria Dalfò –Diputat Provincial
18. José Sans Roquer –Advocat
19. Carmen Galter Sala
20. Reverendo Don José Gironella, mòssen.
21. Reverneod Don Juan Llorens Rubies, mòssen
22. Franciso Sala –Secretari judicial
23. Antonio Alobert –Agent administratiu
24. Luis Esponera Bergeron –Cap de l’Exèrcit, Mutilat.
25. Transportista Sr. Navet
26. Reverendo Sr. Albert, Presbíter
27. Pare Superior de la Congregació de les Paules, Figueres
28. Don Pedro Masò Bujons

En virtut d'allò exposat, respectuosament, suplico al jutjat que tenint per presentat aquest escrit amb els documents acompanyats, es serveixi admetre la prova proposada i prèvia declaració de la seva pertinença, en els seus mèrits es digni acordar la unió a l'expedient dels documents adjuntats, la pràctica de la prova parcial de reconeixement de llibres de comerç, la de reconeixement de documents privats i la testifical en la forma precedentment proposades, lliurant-se, per la pràctica d'aquestes tres últimes, els oportuns manaments al Jutjat Municipal de Figueres, prèvia designació del Sr. Pèrit; tot amb intervenció d'aquesta part, per ser precedents en justícia, que respectuosament demano.

COMITÈ ANTIFEIXISTA FIGUERES (Agost 1936)

A Frederic Macau. La lluita contra el feixisme ens obliga a tots a aportar-hi el més decidit esforç.

Per tant sou pregat de lliurar seguidament a aquest comitè 10.000 pessetes per tal de poder atendre degudament les moltes despeses que tenim.

Notula. Es necessari passeu per aquest departament abans de les 24 hores, del contrari ens veurem obligats d'aplicar-li la sanció corresponent.

COMITÈ ANTIFEIXISTA FIGUERES (21-08-36)

Aquest departament ha rebut del ciutadà fill de Miquel Macau la quantitat de 10.000 pessetes per tal de subvenir a les despeses del front antifeixista.

COMITÈ ANTIFEIXISTA FIGUERES (agost 1936)

A Josep Ferran. La lluita contra el feixisme ens obliga a tots a aportar-hi el més decidit esforç.

Per tant sou pregat de lliurar seguidament a aquest comitè 20.000 pessetes per tal de poder atendre degudament les moltes despeses que tenim.

Nota: Se li dona de temps 48 hores

COMITÈ ANTIFEIXISTA FIGUERES (24.08.36)

Aquest departament ha rebut del ciutadà Frederic Macau per compte de Josep Ferran la quantitat de pessetes mil amb efectiu i 5.350 amb dos talons a c/. De la Banca-Arnús de Figueres com a pagament a compte de les 20.000 pessetes que li han estat assenyalades per tal de subvenir a les despeses del front antifeixista.

COMITÈ ANTIFEIXISTA FIGUERES (31-08-36)

Aquest departament ha rebut del ciutadà en Frederic Macau per compte de Josep Ferran la quantitat de pessetes 2.000 a compte de les 20.000 que li té assenyalades aquest comitè per tal de subvenir a les despeses d'aquest front antifeixista.

COMITÈ ANTIFEIXISTA FIGUERES (9-09-36)

Aquest departament ha rebut del ciutadà en Frederic Macau per compte de Josep Ferran la quantitat de 1.500 pessetes a compte de les 20.000 pessetes que aquest comitè li té assenyalades per a subvenir a les despeses d'aquest front antifeixista.

COMITÈ ANTIFEIXISTA FIGUERES (18-09-36)

Aquest departament ha rebut del ciutadà en Frederic Macau Moncanut per compte de Josep Ferran Galler la quantitat de pessetes 2.000 per tal de subvenir les despeses d'aquest front antifeixista. A compte a la contribució que li ha sigut imposada.

COMITÈ ANTIFEIXISTA FIGUERES (21-09-36)

Aquest departament ha rebut del ciutadà Frederic Macau per compte de Josep Ferran la quantitat de 500 pessetes a compte de 20.000 pessetes que aquest comitè li te assenyalades per tal de subvenir a les despeses d'aquest front antifeixista.

COMITÈ ANTIFEIXISTA FIGUERES (25-09-36)

Aquest departament ha rebut del ciutadà Frederic Macau per compte de Josep Ferran la quantitat de 2.000 pessetes a compte de 20.000 pessetes que aquest comitè li te assenyalades per tal de subvenir a les despeses d'aquest front antifeixista.

COMITÈ ANTIFEIXISTA FIGUERES (2-10-36)

Aquest departament ha rebut del ciutadà Frederic Macau per compte de Josep Ferran la quantitat de 2.000 pessetes a compte de 20.000 pessetes que aquest comitè li te assenyalades per tal de subvenir a les despeses d'aquest front antifeixista.

COMITÈ ANTIFEIXISTA FIGUERES (10-10-36)

Aquest departament ha rebut del ciutadà Frederic Macau per compte de Josep Ferran la quantitat de 2.000 pessetes a compte de 20.000 pessetes que aquest comitè li te assenyalades per tal de subvenir a les despeses d'aquest front antifeixista.

AJUNTAMENT DE FIGUERES (30-10-36)

Aquesta conselleria ha rebut de Frederic Macau la quantitat de pessetes 1.650 per compte de Josep Ferran i per saldo total de la contribució de Guerra imposada per el dissolt Comitè Antifeixista.

LLUCH Y CIA – AGENTES DE ADUANAS COLEGIADOS (7-10-40)

Lluch y Cia declara que des de fa molts anys són els Agents de duanes despatxants a Port-Bou de la firma Federico Macau Moncanut, de les partides de fusta que per via terrestre importava periòdicament.

Fer-vos constar que la seva activitat d'importació va quedar completament paralitzada des de la data del Glorioso Movimiento Nacional, no havent realitzat cap importació durant el domini roig, ni consta antecedent algun de l'arribada de mercaderies per al Sr. Franciso Macau Moncanut.

ANDRÉS FERRER (11-10-40)

Juan Ferrer i Camps, agent de duanes, natural de Roses i amb domicili en la mateixa població, successor del meu difunt pare Don Andrés Ferrer i Buscarons, també Agent de duanes, declaro: que des de molts anys portem sent Agents en aquest Port de Roses de Don Federico Macau i Montanut, per al despatx de les importants partides de fusta que de manera regular rebia anualment per via marítima en el citat Port. Fent constar que la seva activitat d'importació va quedar truncada a partir del 18 de juliol de 1936, doncs des d'aquella data, res no s'ha despatxat per al nostre client ni consta l'arribada de cap partida per a ell.

AL JUTJAT (10-10-40)

Relació jurada de béns que presenta don Federico Macau Moncanut:

Finques urbanes:

- una caseta al Port de la Selva, 3.400 pessetes
- una casa a Figueres, 20.000 pessetes
- una altra casa a Figueres, 25.000 pessetes
- una altra casa a Figueres 2.100 pessetes
- una altra caseta a Figueres, 5.250 pessetes
- una casa amb terreny annex, 20.000 pessetes
- una caseta i terreny a Figueres, 28.000 pessetes
- coberts i terreny a Figueres, 10.000 pessetes

Finques rústiques:

- un terreny de cultiu a Figueres d'unes deu vessanes, 18.000 pessetes.
- camp anomenat "de baix de la font coberta" a Figueres de tres vessanes, 2.500 pessetes.
- camp a Figueres anomenat "Font coberta" d'unes quatre vessanes, 3.400 pessetes.
- un olivar anomenat "Cos Caball" a Figueres d'unes vuit vessanes, 1.375 pessetes.
- una vinya anomenada "Relique" a Figueres d'unes tres vessanes, 2.400 pessetes.
- una horta, coneguda com a "huerta pequeña" d'unes dos vessanes a Figueres, 15.000.

Total de 157.530 pessetes

Negoci i comptes corrents:

Les dificultats de regularitzacions dels balanços, impossibiliten xifrar exactament el capital del negoci a través del qual operen tots els comptes corrents del subscrit i sense perjudici del valor que s'obtingui de la prova pericial proposada, vistos els antecedents comptables, es pot dir per estimació de capital que són unes 494.000 pessetes. Si bé existeix un dèficit comptabilitzat d'un es 318.000 pessetes

CÀRREGUES FAMILIARS

Viuen sota la seva guàrdia i empar del subscrit la seva senyora mare, la seva esposa, el seu fill i una germana, anomenats respectivament, Francisca Moncanut Simon, Dolores Ferran Galter, Miguel Macau Ferran i Matilde Macau Moncanut, que no tenen rendes pròpies.

AL JUTJAT (3-09-46)

Don Federico Macau Moncanut, casat, major d'edat, de Figueres.

Que havent-se dictat en l'expedient que li va ser instruït resolució per virtut de la qual es decreta el sobreseïment provisional del mateix, li interessa obtenir una certificació per lo que:

Al jutjat suplica que serveixi acordar-se lliuri pel Sr. Secretari una certificació literal de l'expressada resolució i li sigui seguidament entregada. Per ser just.

PROVIDÈNCIA (3-09-46)

Donat compte de l'anterior escrit i com es demana alliberar-se pel secretari la certificació que li interessa. Ho mana i ho firma el S. Secretari.

6.2.17 RICARDO MARTIN SERRA

INICI: 31 juliol 1949

INDULT: 6 abril 1961

AL TRIBUNAL DE RESPONSABILITATS POLÍTiques (11-06-41)

Doña Adela Villodre Rubio, en nom i representació de la filla menor Adela Martin Villodre, filla de l'expedientat Ricardo Martin Serra diu:

que la subscrita en el seu dia va presentar la relació jurada que demana la Llei de Responsabilitats Politiques en el seu article quaranta nou i així com va articular la corresponent prova de descàrrec i com vol que personada en aquest digne tribunal se

entera que l'expedient ha passat a l'estudi del ponent sense que se li hagi manifestat per lo que al tribunal de responsabilitats polítiques, demana i suplica que tenint per presentat aquest escrit l'admeti en l'atenció a les manifestacions en elles consignades i serveixi disposar que el citat expedient li sigui posat de manifest que d'acord amb lo previst per la llei, per ser justícia que respetuosament insta.

AUTO (30-06-41)

Resultant que posant en manifest l'expedient i notificat en l'estrada d'aquest Tribunal per ignorar-se el seu parador, i passat al Tribunal per dictar sentència es va presentar abans de dictar-la escrit de la esposa i filla de l'inculpat, sol·licitant li sigui posat de manifest l'expedient. Considerant que procedeixi accedir a lo sol·licitat per l'esposa i filla de l'inculpat declarant nul tot lo actuat a partir de l'auto del 26 de maig últim i posar novament de manifest l'expedient.

Vistos els articles pertinents de general aplicació es declara nul lo actuat per aquest tribunal en l'expedient de 26 de maig últim i s'acorda posar novament de manifest l'expedient en secretaria per a la instrucció de la part per tres dies i presenti si al seu dret convé l'escrit de defensa dins de les 48 hores següents el que es notificarà a D. Adela Villodre Rubio i Adela Martin Villodre, esposa i filla respectivament de l'inculpat Ricardo Martin Serra.

AL TRIBUNAL DE RESPONSABILITATS POLITIQUES (9-07-40)

Oscar Monteys Porta, advocat defensor

Dic: que sent dins del terme que se m'ha concedit pel tràmit de la seva defensa, he de manifestar que no em trobo amb tots els respectes d'acord amb els càrrecs que li imputa el *digne Juez Instructor del Expediente*, lamentant aquesta part que per no haver arribat a tenir coneixement al seu degut temps de la existència del present expedient, no pogués articular una prova que rebatés totes les acusacions que se li fan.

Hi ha un fet que precisa fer ressaltar i que sens dubte no passarà desapercbut d'aquest digne tribunal i és que en tot l'expedient no hi ha ni un testimoni de càrrec contra l'encartat i que les soles imputacions procedeixen dels organismes oficials obligats a informar i això és molt sistemàtic, ja que d'haver comés l'encartat qualsevol fet delictiu o destacat i de franca oposició al *Glorioso Movimiento Nacional*, ¿no creu aquest digne tribunal que haurien sorgit espontàniament els testimonis de càrrec que per força tindrien de ser en gran quantitat donada la importància de la Ciutat de Figueres on va viure el senyor Martin? Però és que aquest senyor, segons es diu en tot l'expedient, va ser en tot moment un element moderat i així ho reconeix el digne Jutge en el seu resum.

Passant als càrrecs que se li imputen, he de fer constar categòricament que abans del *Movimiento* no va estar afiliat a cap partit, sent completament fals que intervingués en actes de propaganda a favor de les esquerres. En això un lamentable error, ja que per ser farmacèutic l'encartat i dir-se la seva farmàcia *Antigua Farmacia Deulofeu*

s'atribueixen al meu representat fets que no va practicar i que el seu actor, precisament un altre farmacèutic anomenat Deulofeu que també va ser Alcalde Roig de Figueres abans que el meu representat i que va ser sancionat per aquest digne tribunal amb la multa de 4.000 pessetes; així doncs al meu representat se li atribueixen alguns extrems que mai ha comés. Insisteixo doncs amb tot el respecte però amb la màxima energia que el senyor Martin no va intervenir en actes de propaganda política, entre altres raons per no ser orador i ser persona molt amant de la seva família a qui dedicava tots els seus afanys, el que motivava que estigués completament fora de la política.

Amb referència al període roig, se li indiquen tres càrrecs a saber, que va ser alcalde, que va intervenir en incautacions i que durant el seu mandat va cometre aldarulls.

Amb referència a que va ser alcalde roig, he de fer constar que contràriament al que en l'informe de la Alcaldia es diu, no va ser alcalde l'octubre de 1936 sinó en el mateix mes de 1937, fet fàcilment comprovable; així doncs com és lògic en aquella data les incautacions ja estaven fetes. Va deixar el càrrec el 25 d'abril de 1938 per ser mobilitzada la seva quinta i a la que va anar com simple soldat sanitari forçós, mai com a Oficial com diu la sospita gratuïta de la Guardia Civil.

Però hi ha més i és que analitzant l'expedient, sembla que l'única incautació que se li atribueix és la del *Asilo de Niños de San Vicente de Paul*, on existia la "Gota de Leche" doncs bé, aquesta incautació va ser feta al esclatar el *Glorioso Movimiento*, quan l'encartat no pensava ni ser Alcalde i si la *Dirección General de Seguridad*, que és la única que fa tal càrrec, hagués aplicat la informació, hagués declarat que durant el mandat del Sr. Martin com a Alcalde de Figueres, l'*Asilo de San Vicente de Paul* va continuar presentat els caritatius serveis, que efectuava ja abans d'estclatar el *Movimiento*, clar que sense figurar sota la direcció de les *Hermanas de San Vicente de Paul* que ja havien estat expulsades amb anterioritat i no pel Sr. Martin i que, precisament durant el temps que va ser l'Alcalde, va ser qui va autoritzar en una altre Asilo anomenat Villalonga, a les tres germanes la Caridad, que avui, gràcies a Deu, estan plenes de vida per explicar-ho, prestaran servei en ell "camuflades" ja que d'altre manera no podia ser en aquella època, i posant com a directora del mateix centre una senyora, D. Maria Deulofeu y Foch, persona notablement de dretes i de conviccions religioses, titllada de feixista, a qui va defensar en tot moment.

Sobre els aldarulls que es van cometre durant el seu mandat, res es diu en els informes dels que es tracta i per tant es fa molt difícil per a aquesta defensa el poder-los rebatre. Si de cas existissin, no els culpi d'ells el Sr. Martin ja que difícilment un home que en tot moment va procurar ajudar a element de dretes i militars perseguits mai podia avenir-se a dirigir i tolerar els aldarulls que se li imputen. Se sap de sobres que durant el domini roig, l'Alcalde no va ser precisament qui més autoritat tenia en els pobles i ciutats sotmesos al jou marxista, el qual amb freqüència era llançat per elements incontrolables o controlats pels innumerables *jefes y jefecillos rojos* dels diferents partits que constituïen el *Frente Popular*. Contràriament a tot això queda plenament provat quant de bé va fer entre els elements de dretes a Figueres a qui va emparar i potser salvar la vida .

En l'expedient com ja s'ha dit, no es disposa ni d'un testimoni de càrrec el que demostra quina va ser la conducta de D. Ricardo Martin Serra i en canvi declaren espontàniament al seu favor elements destacadíssims de dretes de la Ciutat de Figueres com ara D. Maria Deulofeu que va ser notablement de dretes i de conviccions religioses, nomenada pel meu patrocinat director de l'Asil de Villalonga; D. Teresa Laporta al mateix foli diu que el Sr. Martin condemnava l'actuació dels elements rojos no amagant-se de fer els favor que va poder a les persones de dretes; D. Enrique Ferrán Brusés, farmacèutic de dretes de Figueres, competidor de l'encartat, manifesta que ni professionalment ni en el terreny particular li va fer objecte de violència alguna; D. Ernesto Vila Moreno, metge Director de l'Hospital de Figueres, reconeix que en tal establiment benèfic havien elements de dretes hospitalitzats amb l'únic objecte de posar les seves vides a salvo, a qui el Sr. Martin va facilitar el que era necessari per al seu sustento i tractament mèdic; el mateix testimoni declara que amb l'ajuda del Sr. Martin va poder salvar l'Harmòniem de l'Església de San Baldiri de Figueres simulant una subhasta i adjudicant-se-la d'acord amb l'alcalde, el testimoni, amb el propòsit de restituir-lo més tard a tal Església; a l'element de dretes D. José Maria Vidal Sastre gener li va salvar el pis, no obstant la seva filiació de dretes, que havia estat confiscat per uns refugiats roigs, l'avui Capità D. Joaquin Villodre Ballesteros, que va ser condemnat a mort pels roigs i que va salvar milagrosament la seva vida va tenir com a testimoni de descàrrec davant el Tribunal Popular que va jutjar al Sr. Martin qui el va defensar amb tota valentia. Una vegada condemnats el citat Capità i altres elements de drets va aconseguir el Senyor Martin que sota el pretext de simulades malalties foren traslladades des de la presó al Hospital de Creu Roja on van romandre sense vigilància fins l'extrem que podien sortir de passeig per la població. Més tard, en ser descoberta la maniobra per elements roigs de la localitat, van intentar assaltar l'Hospital per tal d'assassinar als elements de dretes allà refugiats, el que arribat que va ser coneixement del Senyor Martin, va ordenar el trasllat dels detinguts a un lloc més segur que va salvar-los d'una mort segura.

Aquestes manifestacions espontànies dels elements de dretes com son els que deposen en l'expedient, anul·len i contraresten els informes que sobre D. Ricardo Martin Serra obren en l'expedient, i demostren d'una manera ben patent que si bé va ser Alcalde de Figueres durant el domini roig, la seva actuació va ser francament beneficiosa pels elements de dretes que allà havia i que no va intervenir en incautacions, ans al contrari les va minorar, com ho demostra en el cas de l'Asil Villalonga i del pis i mobiliari de D. José Maria Vidal Sastre gener, evitant quant va poder tots els aldarulls del moment, com ho prova el fet d'afavorir als detinguts nacionals salvant-los d'una mort segura.

Per tot això, a excepció d'haver sigut durant sis mesos alcalde de Figueres, càrrec que com s'ha vist va dur a terme d'una manera moderada i que si va acceptar va ser precisament amb la intenció d'afavorir i restablir l'ordre i la justícia, tan malparats en aquells difícils moments, res en absolut pot objectar-se contra el meu patrocinat, no estant per tant d'acord aquesta defensa en adjuntar-lo com incurs, ja que precisament es va posar a prova des del seu càrrec d'Alcalde la seva consideració social i cultural per tal d'evitar els mals que pogués.

Per tot lo qual, al tribunal de responsabilitats polítiques demano i suplico que tenint per presentat aquest escrit en temps i forma ho admeti i en mèrit en el consignat, es digui

citar sentència absolut lliurement i sense responsabilitat alguna a D. Ricardo Martin Serra per ser de justícia respetuosament inst.

SENTENCIA (15.07.41)

Ricardo Martin Serra, en ignorat parador, amb immobles per 4.000 pessetes i valors per 7.800 i la seva única carga familiar per 7.800, té antecedents d'esquerra, com a afiliat a Esquerra Catalana, mantinguda, fent propaganda de les seves idees. En període roig va ser alcalde intervenint en fets delictius i en incautacions, fugint a França poc abans de l'alliberació.

Se li imposa una multa de pèrdua total de béns, inhabilitació absoluta perpètua i relegació a les possessions del Nord d'Àfrica per 15 anys.

PROVIDENCIA DEL JUEZ

Davant meu van comparèixer Adela Vilodre Rubio i la seva filla Adela Martin Villodre a qui els vaig fer lectura íntegra del testimoni dictat pel tribunal regional el 30 del passat mes de juny pel que s'acorda que sigui posat en manifest l'expedient en Secretaria i de queden assabentades i notificades i haver-les fet entrega de tal testimoni firmen la present amb mi a lo que dono fe.

AL TRIBUNAL DE RESPONSABILITATS POLITIQUES (13.06.41)

D. Adela Villodre Rubio, en nom i representació de la seva filla menor, Adela Martin Villodre, filla de l'expedientat Ricardo Martin Serra diu:

Que per tal que li dirigeixi i representi en les acotacions que en tal expedient es practiquen, designa al lletrat de l'*Ilustro Colegio de Abogados de Barcelona*, D. Oscar Monteys Forta, el quan te el seu despatx obert.

En la seva virtut,

Al tribunal de responsabilitats politiques demana i suplica que tenint per presentat aquest escrit ho admeti en mèrits de les manifestacions en ell consignades i se serveixi de tenir per designat al citat lletrat D.Oscar Monteys Forta per tal que em representi i dirigeixi en totes quantes actuacions acordi practicar aquest digne Tribunal i en especial per tal de que se li posin de manifest l'expedient i pugui firmar l'escrit de descàrrega.

TRIBUNAL NACIONAL (12-09-41)

En el recurs interposat per Ricardo Martin Serra, veí de Figueres contra la sanció imposada al mateix per aquell Tribunal, ha acordat:

De conformitat amb el dictamen *in voce* emès pel Sr. Magistrat Ponent aplica la informació per a que se puntualitzi els fets delictius i incautacions en que es diu va intervenir l'expedientat aixecant el cas al atestat corresponent, lliurant-se per a ell la oportuna ordre al Tribunal Regional.

ALCALDIA DE FIGUERAS

L'infrascrit alcalde Nacional de la ciutat de Figueres, província de Girona, complint un deure de ciutadania i a la vegada de consciència, es considera en el cas d'acudir a vosaltres en exposició el següent cas:

El veí que va ser d'aquesta ciutat, Ricardo Martin Serra, Alcalde durant el funest període de dominació Marxista, per tal l'eludir les responsabilitats que va contraure, no vacil·la en fugir a França davant la proximitat de les *Gloriosas Tropas Nacionales*, sortint més tard cap a Mèxic. Sobre la seva actuació, van ser oportunament evacuats els informes de actes, que posen en relleu el seu comportament.

La farmàcia pel dit individu posseïda va ser intervinguda i precintada pel *Juzgado Provincial de Responsabilitats Politiques* i hauran, segurament de ser-ho els seus restants béns, amb arreglo a la sentència. Posseeix varies finques urbanes i havia tingut una compte corrent en la *Casa Bancaria Perxas y Cia* de Figueres sobre els béns dels qual gaudeix l'usufructuària D. Maria Serra Fulladosa, mare de Martin, excepció feta de la casa Farmàcia, a la Rambla, l'usufructute del qual va renunciar la mare en escrit públic.

Ara bé, dictada la sentència, que condemna tal Ricardo Martin a la pèrdua total de béns, sembla que algú, a base de poders especials remesos des de Mèxic, ha recorregut contra aquell fallo gràcies a lo qual la mare segueix cobrant les rendes i el que és pitjor, s'estan buscant activament avals amb el fi de neutralitzar els informes i atenuar els fets per tal d'obtenir o procurar una sentència revocatòria i salvar aquells béns, amén de beneficis que indirectament suposarien el retorn a Espanya un altre dia.

Tot i no ignorar el subscrit que difícilment s'aconseguirà desvirtuar actes i responsabilitats contingudes a la llum del dia que els Tribunals no admeten com a vàlides proves que no tenen caràcter fidedigne, el subscrit és considerat a informar a vosaltres sobre el particular, obligació que no tots els espanyols volen compartir ja per acció, ja per omissió, però tot patriota, conscient de la importància dels delictes comesos que ha de denunciar si vol rendir homenatge als nostres Màrtirs i al deure de prestar col·laboració estreta a l'administració de Justícia.

Per a ell, davant la possibilitat que als ciutadans de manera inconscient o per temor s'atreveixin a defensar a Ricardo Martin Serra, ratificaria el present i ofereixo ampliar.

SENTENCIA (6-10-42)

Donat per reproduït el resultat de fets provat que figura en tal sentència testimoniada en aquest rollo en quant en el mateix es diu que Ricardo Martin Serra, en ignorat

parador, va ser afiliat a Esquerra Catalana, fent propaganda de les seves idees. En període roig va ser alcalde de Figueres, intervenint en incautacions i fugit a França poc abans de l'alliberació. Els seus béns es calculen en 4.7000 pessetes i té dona.

Considerant que pel secretari Fiscal es sol·licita que es redueixi la sanció econòmica:

Considerant que, ateses la situació econòmica i familiar de l'inculpat, és procedent a la vegada reduir a 15.000 pessetes la sanció econòmica que ha de ser satisfeta amb càrrec dels seus béns i la inhabilitació absoluta de 5 anys i substituint la de relegació a les possessions espanyoles del Nord d'Àfrica, per la de desterro de les províncies catalanes i una zona de 100 kilòmetres més també per 15 anys ja que no s'estima convenient l'enviament a tals possessions de persones de destacada significació política, com l'inculpat.

(9-04-46) Excm. Senyor

Adela Villodre Rubio, veïna de Figueres, amb respecte i consideració exposa: que per motius de índole política, en data 20 de maig de 1939 li va ser tancat l'establiment de farmàcia que venia administrant el seu marit Ricardo Martin Serra, i tenint actualment necessitat absoluta de cobrar uns crèdits els quals documents existeixen en referit establiment amb el fi de poder atendre a l'educació i els sosteniment de la seva filla Adela Martin de 8 anys, amb el major respecte suplica a aquesta digna presidència que serveixi autoritzar l'obertura de la mencionada casa.

COMPARECENCIA (30-03-46)

En el dia d'avui compareix davant el Sr. President Dona Adela Villodre Rubio, major d'edat, casada i veïna de Figueres a qui jo, el Secretari, dono fe de conèixer, qui degudament en forma manifesta; que s'afirma i ratifica en l'escrit que va presentar davant d'aquest tribunal el 9 de març reconeixent com audiència i legítima la firma i rúbrica que amb el seu nom i cognom autoritzen.

Així mateix manifesta que havent estat notificada la sentència dictada pel tribunal Nacional el 6 d'octubre de 42, de moment no pot fer efectiva la quantitat de 15.000 pessetes, sanció econòmica imposada al seu marit, creient la compareixent que si se li autoritza l'obertura de l'establiment de Farmàcia que sol·licita podrà amb el producte que obtingui d'ella mateixa, satisfer la sanció econòmica que ha fet referència i promet fer-ho tan bé com pugui.

FALANGE ESPAÑOLA TRADICIONALISTA (21 juny 40)

És persona de conducta deficient. Estava afiliat a les Joventuts d'Esquerra Catalana, durant el domini roig va exercir el càrrec d'alcalde, havent-se distingit en varis actes com a gran entusiasta dels elements marxistes.

Quan la retirada roja va evacuar a França.

Béns:

Depòsit de bens de Ricardo Martin Serra i d'Adela Villodre Rubio

-saldo al seu favor 21.500 pessetes nominals

-deute perpetu interior 4%

-saldo al seu favor de 10.000 pessetes nominals

-deute perpetu exterior 4%

De tal depòsit de valors la meitat pertany a D. Ricardo Martin Serra i l'altra meitat a la senyora esposa per haver constituït indistintament a nom d'ells dos.

Banca Perxas Dorca y Compañia

ALCALDIA DE FIGUERAS (3-09-40)

Que tal individu de professió farmacèutic, afiliat al partit d'Esquerra Republicana de Catalunya, el 16 d'octubre de 1936 va ingressar en l'Ajuntament sent alcalde, cessant el seu càrrec el 13 de maig de 1938.

Durant la seva actuació es van cometre tota classe d'aldarulls perquè els mateixos d'Esquerra que van crear el *Frente Popular*, van ser atropellats per aquest.

Avui dia segons el públic diu, està a França fugitiu.

Per herència del seu pare Ricardo Martin Marti, mort fa anys, és amo d'una casa i d'una altra edificada sobre un solar comprat pel pare.

A més va heretar la farmàcia clausurada per l'autoritat.

Sobre aquests béns va reservar l'usdefruit a favor de la seva esposa i mare respectiva D. Maria Serra Pulldosa, el testimoni del qual va autoritzar el notari.

FALANGE ESPAÑOLA TRADICIONALISTA (4-09-40)

És persona de conducta deficient. Estava afiliat a les Joventuts d'Esquerra Catalana, durant el domini roig va exercir el càrrec d'alcalde, havent-se distingit en varis actes com a gran entusiasta dels elements marxistes.

Quan la retirada roja va evacuar a França.

Béns:

Depòsit de bens de Ricardo Martin Serra i d'Adela Villodre Rubio

-saldo al seu favor 21.500 pessetes nominals

-deute perpetu interior 4%

-saldo al seu favor de 10.000 pessetes nominals

-deute perpetu exterior 4%

De tal depòsit de valors la meitat pertany a D. Ricardo Martin Serra i l'altra meitat a la senyora esposa per haver constituït indistintament a nom d'ells dos.

Banca Perxas Dorca y Compañia

PARROQUIA DE FIGUERAS (26-09-40)

Va ser afiliat a Esquerra de Catalunya, va ser alcalde el 1936. Farmacèutic.

Durant la seva actuació es van cometre tota classe d'aldarulls. Actualment és fugitiu a França.

Conducta religiosa nul·la.

Es amo d'una casa i una altra.

ADVOCAT FRANCISCO SALA SABRIÀ

Diu: que s'ha presentat davant el Jutge D. José Tomás Fort, la testimoni D. Maria Deulofeu, viuda de 51 anys, sense professió especial de Figueres prestant jurament davant el jutge oferint dir veritat davant de tot el que sàpiga. Que sobre les generals de la llei, que en comprèn.

Que en l'any 1938 en el mes de gener i en ocasió de trobar-se faltada de recursos i necessitant guanyar el meu suport i el dels meus que emparó, vaig demanar feina al llavors l'alcalde de Figueres Ricardo Martin Serra, no obstant saber les meves conviccions religioses, les meves idees de dretes i la manifestació meva de no voler claudicar d'elles, em va oferir la direcció de l'Asil Vilallonga, donant-me suport en algunes ocasions que vaig ser titllada de feixista i portant-se amb els asilats i amb mi amb tota correcció sense tenir la mínima queixa del Sr. Martin.

Seguidament apareix D. Teresa Laposta Biosca, viuda d'Esteve, de 71 anys, del comerç de Figueres. Diu que no entén cap de les generals de la llei i exposa que durant el període de l'*Alzamiento* havia conversat repetidament amb D. Ricardo Martin Serra i referint-se en moltes de tals ocasions a la forma en que actuaven els marxistes, escoltant i sempre de llavis que el Sr. Martin condemnava els procediments que aquells feien servir i al mateix temps pot testificar que durant el temps que el nombrat Sr. va exercir durant tal període el càrrec d'alcalde de Figueres, no es va deixar de fer els favors que va poder a les persones de dretes que se li acostaven a demanar-li ajuda.

Immediatament es presenta D. Juan Gardella Pairó, casat de 35 anys, carnisser, veí de Figueres, que no comprèn cap de les generals de la llei diu que res li consta respecte a l'actuació política i social de Ricardo Martin sabent únicament que durant el

domini roig va ser Alcalde de Figueres sense que al declarant li hagués ocasionat violència de classe alguna.

I també va comparèixer D. Enrique Ferran Brusés, casat, farmacèutic, de 50 anys, de Figueres que no comprèn cap de la llei i que durant el domini roig i en ocasió d'exercir tal senyor el càrrec d'alcalde de Figueres, el meu professionalment com a col·lega, ni en el terreny particular va ser objecte el declarant de violència de classe alguna i no constant-li res més al respecte i de la seva actuació s'afirma i es ratifica en lo declarat firmant.

I també ha sigut presentat el testimoni D. Juan Poch Ester, solter, de 50 anys metge amb exercici a Figueres, dient que no comprèn cap de les generals de la llei i que, durant el domini roig, el declarant va exercir el càrrec de metge de la Creu Roja havent obtingut del referent Sr. Martin tot quant li va ser menester per tal organisme, estenent-lo tant oficial com particularment en tot el que va necessitat durant aquell període.

Seguidament compareix el doctor en medicina D. Ernesto Vila Moreno de 56 anys, casat, veí de Figueres que no comprèn cap de la llei i exposa que en la època del domini roig el declarant exercia el càrrec de director de l'hospital de Figueres, la qual cosa va motivar que, per a les necessitat de tal establiment, estiguessin sempre en relació amb Ricardo Martin pel càrrec que va ser d'aquesta Ciutat. Durant el període tot quant era indispensable a l'hospital que regentava el declarant, li va ser facilitat constantment pel propi Martin amb les màximes atencions per a tots el malalts de significació de dretes que estaven hospitalitzats per protegir les seves vides. A més en ocasió de trobar-se en venda el ? de l'Església de S. Baldirio de Figueres, va sol·licitar el propi Martin la seva adquisició per preservar la dita església aconseguint-ho el declarant mitjançant subhasta per preu de 50 pessetes.

Seguidament s'ha presentat el testimoni D. José Vidal Sastreger, casat, farmacèutic de Figueres, de 44 anys que no comprèn cap de les generals de la llei i que va dir que l'any 1938 va ser confiscat el domicili del declarant per una delegació de refugiats roigs. El declarant va recórrer a la intervenció de Ricardo Martin, que ostentava el càrrec d'alcalde de Figueres, qui va fer de mitjancer eficaçment per tal d'aconseguir el seu propòsit , aconseguint que tals refugiats desallotgessin el pis i seguis ocupant-lo el declarant.

TIMBRE DEL ESTADO

Notari del II-lustre col·legio de Barcelona certifico:

que en escriptura davant de mi a 9 de gener del 37, D. Maria Serra i Fulladosa, sense feina especial, viuda, major d'edat i veïna de Figueres, va renunciar a l'usdefruit que a ella corresponia, segons el que deïa el seu marit D. Ricardo Martin i Marti en el seu testament davant D. Martin Mestres i Borrell, notari de Figueres, legada al fill dels mateixos, Don Ricardo Martin Serra, o sigui: una casa.

JOAQUIN VILLODRE BALLESTEROS, **Tinent Càpita Accidental** que va ser condemnat a mort pel govern roig separatista per aixecar-se en armes contra el mateix diu:

Que conec des de fa molts anys a Don Ricardo Martin Serra, que em consta que és un home d'idees liberals sense extrems i de sentiments cristians, el dia 3 de novembre de 1936 va comparèixer com a testimoni de descàrrega del que es subscriu en el palau de justícia de Barcelona davant d'un tribunal volent demostrar davant aquells homes sense ànima que eren incerts quants càrrecs se'm feien. Més tard a primers d'any de 1938, sent alcalde de la ciutat de Figueres el citat Senyor Martin va autoritzar per tal que els presos malalts que existien en la presó de la referida ciutat fossin traslladats a la Creu Roja de la mateixa localitat, això va portar a cap i és digne de remarcar que gràcies a ell alguns malalts van romandre sense vigilància de cap classe, arribant a l'extrem de sortir alguns d'ells de passeig per la població. El dia 30 de març de 1938 van ser traslladats tots els malalts ràpidament en una ambulància custodiats per les forces d'Assalt, tot això d'ordre del citat Sr. Martin, doncs segons deien la Creu Roja elements de la F. A. I. volien treure aquella nit de tal establiment benèfic els malalts per assassinar-los.

GUARDIA CIVIL

Era de bona conducta pública i privada. Amb anterioritat al *Glorioso Movimiento Nacional* estava afiliat a Esquerra Republicana de Catalunya en el partit del qual exercia el càrrec de president de les joventuts, sent durant aquest temps un gran propagandista de tals idees, especialment durant els períodes electorals i arrel dels successos d'octubre del 34, sent nombrat gestor per elecció popular en les eleccions de febrer. Iniciat aquell, des dels primers moments es posa al costat de la causa roja, sent una de les persones que més activitat van desplegar en favor de la mateixa per tota la comarca, parlant en mítings i escrivint articles en el diari separatista *Ampurda Federal* passant més tard a exercir el càrrec d'alcalde a Figueres, romanent en aquesta situació fins que al ser cridada la seva quinta es va incorporar al exercit roig essent destinat a Sanitat on segons rumor públic, va arribar a la graduació oficial. En l'actualitat es troba en ignorat parador doncs en la retirada general va passar a França d'on no ha tornat. Tots els béns que posseeix: una casa valorada en 40.000 pessetes, una altra valorada a 6.000 pessetes i una finca de 300 pessetes.

DIRECCION GENERAL DE SEGURIDAD

Tant abans como durant el **Glorioso Movimiento Nacional** era d'idees d'esquerres i roig separatista, entusiasta del *Frente Popular*, col·laborant a favor del mateix amb escrit publicats en el diari roig *Empordà federal* des d'on injuriava als partits de dretes i tot el que fos de motiu Nacional. Al iniciar-se el GMN, va actuar com a regidor de sanitat, sent més tard alcalde de Figueres, càrrec des del qual es va quedar amb l'*Asilo de Niños de San Vicente de la Gota de Leche* que la Junta medicaments facilitava a tots els necessitats. Era a més gran propagandista directe del partit Socialista Unificador. Durant la seva actuació en l'ajuntament negava feina a les

persones que acudien a la seva demanda, si aquestes eren de dretes, tractant-les amb frases despectives i injurioses.

Poc abans de alliberar-se aquesta ciutat, va marxar a França on encara continua.

Els seus únics béns de fortuna son una torre de la seva propietat de 10.000 duros

AL TRIBUNAL REGIONAL

Ricardo Marti Serra, farmacèutic, veí de Figueres, avui en ignorat parador, d'immobles per 40.000 pessetes valors per un total de 7.875 pessetes, tenint en la seva cònjuge per altres 7.875 pessetes nominals sense càrrecs resulta que; Es va iniciar aquest expedient en virtut d'ordre de procedir al Tribunal al que em dirigeixo i com a conseqüència d'informe oficial en el que consta la filiació d'esquerres i activitats marxistes de l'inculpat.

No es va practicar la compareixença per ignorar-se el seu parador. La seva esposa va presentar declaració jurada de béns i càrregues.

Hi ha proves testificals i documentals de la que resulta la conducta moderada de l'inculpat i dels favor fets a persones de dretes.

Les autoritats locals van informar que és una persona afiliada a Esquerra Republicana de Catalunya des d'abans del *Movimiento*. Durant el període revolucionari va ser alcalde de Figueres, manifestant-se sempre a favor dels marxistes incloent en mítings. Durant la seva gestió es van produir greus aldarulls. Va fugir a França.

Amb tot lo exposat el jutjat que subscriu considera provats a l'encartat Ricardo Marti Serra els següents fets: abans del *Movimiento* afiliat a Esquerra Republicana de Catalunya, va intervenir en actes de propaganda de les seves idees. Durant el període revolucionari va ser alcalde, va intervenir en incautacions durant la seva gestió es van produir tota classe de aldarulls i va fugir a França davant l'avenç victoriós de l'*Ejército Nacional*.

6.2.18 JOSÉ MENDOZA BAYÉS

18 desembre 1943

SECRETARIO DE SECCIÓN DE LA COMISIÓN LIQUIDADORA DE RESPONSABILIDADES POLÍTICAS (5 abril 1947)

Resultant que pel *Juzgado de Instrucción* de Figueres es va seguir expedient contra José Mendoza Bayés, veí de Figueres, sense que del mateix apareixien càrrecs concrets de responsabilitat política dels perseguits per la Llei d'aquesta Jurisdicció especial. Es decreta el sobreseïment provisional.

SOLDO. CIA DE JUSTICIA SECRETARIO DE CAUSA DEL JUZGADO MILITAR Nº1 DE LIQUIDACIONES DE GERONA (20 juny 1944)

José Mendoza Bayes, natural de Girona, de 47 anys d'edat , casat i de professió guàrdia civil, va ser condemnat pel Consell de Guerra celebrat a Girona amb les accessòries corresponents com a autor d'un delictes de rebel·lió definit en l'article 240 del codi de *Justicia Militar*. La Comissió Provincial de Girona va elevar la proposta de confirmació de la referida pena, informant que la definitiva que devia imposar-se és la de 12 anys de presó major.

SECRETARIO DE LA AUDIENCIA PROVINCIAL DE GERONA (23 juliol 1943)

José Mendoza Bayes, de 47 anys, fill de Manuel i Victoria, natural i veí de Figueres, casat i d'ofici Guardia Civil. Durant el domini roig, va exercir el càrrec de Comandant del *Puesto de la Guardia Civil* de l'Escala, mantenint estreta relació amb els membres del *Comité de Guerra* de tal localitat als que donava compte de tot allò observaven els Guàrdies Civils que tenia a les seves ordres. Era un entusiasta propagandista de la causa roja, significant-se per les seves idees antireligioses i pels insults que proferia a la Religió i a l'Exèrcit Nacional. Amb motiu d'haver sigut assassinats, afusellats a Girona els Guàrdies Civils, germans Casado, comentant-ho a l'encartat va dir: "Les está muy bien por fascistas, así deberían hacer con todos".

Considerant que tota persona responsable criminalment també ho és civilment i vistos els articles citats, fallem que hem de condemnar i condemnem a l'encartat José Mendoza Bayes a la pena de 12 anys i un dia de reclusió temporal, portant amb ell la pèrdua de llibertat, les accessòries corresponent i l'abonament de presó preventiva soferta.

6.2.19 MARIANO MONCANUT FONTDECABRA

AUTO

Mariano Moncanut Fontdecaba, major d'edat, veí de Figueres, no apareix de lo actuat que el mateix hagi incidit en concret en fets determinants de la responsabilitat emmarcada en la llei d'aquesta jurisdicció.

CAUSAS DEL JUZGADO MILITAR PERMANENTE DE FIGUERAS (22-11-39)

Mariano Moncanut Fontdecaba, afiliat al partit Liberal es dona de baixa al constituir-se en Centre d'ERC del qual és Secretari durant diversos anys, sent elegit conseller en les eleccions, càrrec que ostentava en esclatar el Movimiento; com a tal es torna amb els seus companys en un servei permanent de guarda per firmes les detencions, actes de registres, etc, que en aquells dies es produeixen, considerant-se responsable a la

corporació de l'incendi de l'Església, incautacions de cotxes i altres actes de naturalesa revolucionària, intervenint personalment l'encartat en la incautació dels convents que es destinen per a casernes expulsant a les religioses i respecte de les detencions acordades en l'ajuntament van ser assassinades posteriorment unes 8 persones empresonades en el Castell de Figueres; poc després d'iniciada la rebel·lió abandona la política i en l'època en que va haver l'Ajuntament no va ser element destacat.

FETS PROVATS: Considerant que els fets relatats i que el Consejo declara provats constitueixen un delictes d'auxili, passa a cometre la rebel·lió militar, que es defineix i pena en el paràgraf 1r de l'article 240 del Código de Justicia Militar, delictes del qual és responsable en concepte d'autor l'encartat. S'imposa al processat la pena que es senyala de 15 anys de reclusió temporal.

MARIANO MONCANUT FONTDECABRA, natural de Figueres de 57 anys d'edat, casat i comptable, va ser condemnat per sentència de Consejo celebrat a Girona el 20 d'octubre de 1939 a la pena de 15 anys de reclusió temporal amb les accessòries corresponents com a autor d'un delictes d'auxili a la rebel·lió. La Comisión Provincial de Girona considera els fets provats i proposa que sigui mantinguda la pena de 15 anys de reclusió temporal amb les accessòries corresponents. L'Autoritat judicial informa dona fe que, afiliat al Partit Liberal, es va donar de baixa al constituir-se el Centre d'ER de Catalunya del qual és Secretari durant diversos anys, sent elegit regidor en les eleccions, càrrec que va exercir en esclatar el Movimiento. Com a tal es torna amb els seus companys en un servei permanent de guarda per firmes les detencions, actes de registres, etc, que en aquells dies es produeixen, considerant-se responsable a la corporació del incendi de l'església, incautacions de cotxes i altres actes de naturalesa revolucionària, intervenint personalment l'encartat en la incautació dels convents que es destinen a casernes expulsant a les religioses i respecte de les detencions acordades en l'ajuntament van ser assassinades posteriorment unes 8 persones empresonades en el Castell de Figueres; poc després d'iniciada la rebel·lió abandona la política i en l'època en que va haver l'Ajuntament no va ser element destacat.

MINISTERI DE L'EXÈRCIT JUNTA CENTRAL DE EXAMEN DE PENAS, dicta resolució per virtut de la qual la pena definitiva que ha de sofrir és de sis anys i un dia de presó major amb les accessòries de la pena preventiva.

6.2.20 SIMON PALAU GOSA

Simon Palau Gosa, de Figueres, d'esquerres és persona de bona posició i posseeix diverses finques.

FALANGE ESPAÑOLA TRADICIONALISTA (6-04-41)

Persona d'idees d'esquerres. Afiliat amb anterioritat al GMN a Esquerra. Durant el domini roig, no se li coneixia cap acte delictiu limitant-se a romandre apartat de tota actuació.

Persona de bona conducta tot i les seves idees d'esquerres.

ALCALDIA DE FIGUERAS (10 abril 41)

Persona d'ideals d'esquerres des de sempre. Afiliat amb anterioritat al GMN a Esquerra Republicana de Catalunya.

No se li coneixen fets polítics delictius, tot i que té pendent expedient en Fiscalia de Taxes.

No va exercir cap càrrec directiu.

DILIGENCIA DE LECTURA DE CARGOS AL PRESUNTO RESPONSABLE (7-05-41)

Simon Palau Gosa, de 44 anys, de Figueres, comerciant i casat.

sobre a quin partit polític formava part amb anterioritat al GMN diu que a cap. Que sindicalment a cap. Que durant el Període Roig no va formar part a cap partit polític i sindicalment a cap tampoc. Que no forma part de la Falange. Que no té res més que manifestar.

AL JUZGADO PROVINCIAL DE RESPONSABILIDADES POLITICAS (10-05-41)

Simon Palau Gosa, major d'edat, casat, del comerç, veí de Figueres.

Els càrrecs es refereixen a:

- a) Haver estat afiliat al Partit d'Esquerra Republicana de Catalunya.
- b) Tenir un assumpte pendent amb la Fiscalia de Taxes.

Pel que té a veure amb el primer càrrec, nego rotundament haver estat afiliat en època alguna a l'indicat partit polític ni a cap altre, doncs mai he format part d'agrupacions d'aquest caràcter, sense tenir altre explicació a la imputació que se'm fa que el fet d'haver-me declarat en alguna ocasió amb del *Glorioso Alzamiento*. Havia tingut anteriorment simpaties pels partits d'esquerres, però mai, amb tot, hauria estat afiliat a tals organitzacions ni he realitzat propaganda alguna en cap sentit. És a dir, que d'una simpatia purament interior cap a uns ideals, en temps passat, es pretén ara donar-li caràcter d'afiliat i per tant subjecte a una disciplina que mai ha tingut el firmant. El que no existeix ni ha existit és difícil de provar-ho, no obstant al que hagi efectuat tal acusació que demostrï la veritat; de segur de que no podrà aconseguir-ho.

Però tot i així en el negat suposat d'haver estat afiliat en l'indicat partit, cosa que reitero terminantment que no ho és, si la denúncia presentada contra l'inculpat fos de data posterior al 31 de març últim, es trobaria en la llei del 3 de febrer del 40 que declara prescrites tals responsabilitats.

Durant el *Glorioso Movimiento* i per a atendre les meves necessitats comercials, em vaig veure obligat com la quasi totalitat als patrons d'aqueta ingressar en el G.E.P.C.I.,

organització patronal de la U.G.T., entitat que només va tenir vida una temporada, sense que tampoc per aquest motiu pugui se'm pugui considerar incurs en responsabilitat, com ho determina l'apartat de la llei.

El que afecta a la segona acusació, no he de negar que efectivament se'm segueix l'expedient per la Fiscalia Provincial de Taxes per denúncia contra la meua empresa, si bé no estant conforme amb la proposta de resolució formulada en tal expedient, tinc plantejat recurs d'apel·lació davant el Sr. Fiscal Superior, segons acredita el testimoni notarial que s'acompanya amb el present recurs que encara en l'actualitat es troba pendent de resolució.

Però tot i suposant la sentència definitiva que es dictarà en tal expedient fos condemnatòria per al firmant de la present, cosa que no és d'esperar, això no resultaria motiu per incloure'm en les responsabilitats que senyala la llei del 9 de febrer del 39, tant per no existir en l'article de la meritada llei apartat algun que tingui relació amb la llei de Taxes publicada amb gran posterioritat a aquella, com per no haver relació alguna les mencionades lleis i sancionar fets totalment al marge d'alguns altres.

Per lo exposat, suplico que per presentat en temps i forma, procedent el present escrit de descàrrecs i document acompanyat se serveixi acordar la seva unió a l'expedient al que es refereixen, alçant proposta al Tribunal Regional competent de total absolució per ser això conforme amb les disposicions invocades.

NOTARIO DEL ILUSTRE COLEGIO DE BARCELONA CON RESIDENCIA EN LA CIUDAD DE FIGUERAS

Dono fe que per Don Simon Palau Gosa, del comerç, casat, major d'edat i veí de la present ciutat, se m'ha requerit per que lliurés testimoni literal del document que se m'ha posat en manifest i que copiat és del tenor següent:

Marge: "Fiscalia de Tasas de la Provincia de Gerona";: En contestació a la seva resposta en que sol·licitava que es quedés sense efectes la clausura de l'establiment de la seva propietat, em complau manifestar que tal tancament ha sigut degut a una interpretació equivocada de les forces de la Guàrdia Civil de Figueres, ja que en lloc de limitar-se a notificar la sanció recaiguda en l'expedient, se li ha seguit a vostès en aquesta fiscalia, van executar tal resolució agafant-la per segura. Amb aquesta data es cursen ordres perquè al tancament sigui suspès.

Concorda amb el seu original que rubricat torni al interessat, i amb fe d'això el requeriment al principi consignat, lliuro el present testimoni literal que signo, firmo i rubrico, en un plec.

DECLARACION JURADA QUE FORMULA EL SUSCRITO DON SIMON PALAU GOSA, DE SUS PROPIOS BIENES Y DE LOS DE SU ESPOSA DOÑA MARCELA PALLACH TERRADAS.

Béns de don Simon Palau Gosa

- Casa-torre valorada en 20.000 pessetes
- Solar valorat en 6.000 pessetes
- Botiga de comestibles valorada en 10.000 pessetes
- Auto marca "Licorne" valorat en 3.000 pessetes

La meitat indivisa dels valors compresos en els resguards de depòsit de la casa *Banca Perxas y Compañia* de Figueres, en títols del deute de l'Estat, de valor nominal la meitat divisa 1.750 pessetes

Béns de Da. Marcela Pallach Terrades

La meitat indivisa del solar relacionat en el segon lloc d'aquesta relació, el valor del qual total abans indicat.

La meitat indistinta dels Depòsits relacions amb un valor nominal en conjunt de 1.750 pessetes.

DEUTES DE DON SIMON PALAU

- A la sucursal del *Banco Hispano Americano* de Figueres 3.000 pessetes
- Al comerciant de Figueres don Martin Gratacós 10.000 pessetes
- Al mestre d'obres D. Rafael Rovira 8.000 pessetes

CÀRREGUES FAMILIARS: La seva esposa Doña Marcela Pallach Terrades, que realitza treballs familiars a la botiga del subscrit i sense altres béns que els relacionats. Filles, Maria Palau Pallach de 20 anys que realitza únicament treballs dins de la casa i Anita Palau Pallach de 15 anys, estudiant, cap de les qual posseeix béns de classe alguna

COMANDANCIA DE LA GUARDIA CIVIL DE GERONA (12-05-41)

Simon Palau Gosa, bona conducta publica i privada, afiliat al partit d'Esquerra Republicana de Catalunya, amb anterioritat al GMN on era destacat element de tal partit fent propaganda en favor del cacic d'esquerres de la Comarca Puig Pujades. Iniciat el mateix es va afiliar també a la *Gremial Comercial*, adherida a la U.G.T. Ignorant-se si va exercir cap càrre. Va fer constants manifestacions en contra de la *Causa Nacional* i va romandre en el seu domicili fins l'entrada de les *Fuerzas*

Nacionales a Figueres. En l'actualitat viu a Figueres on té establert un comerç d'ultramarins i una fàbrica de dolços.

Posseeix els béns següents: una casa amb un valor de 25.000 a 30.000 pessetes i meitat indivisa d'una altre casa amb un valor total en el registre d'igual quantitat que l'anterior.

DIRECCIÓN GENERAL DE SEGURIDAD (24-05-41)

Simon Palau Gosa, Figueres, bona conducta moral, tot i que es considerat des d'abans del G.A.N. com d'idees d'esquerreres separatistes, havent estat afiliat a la GEPSI entitat adherida a la UGT, sense que s'hagi pogut comprovar fins la data que exercís cap càrrec ni desenvolupés activitats amb els elements extremistes, dedicant-se solament al seu negoci en el que se li considera bastant desaprensiu en quant a la venda d'articles a preus abusius.

No se li coneixen majors béns de fortuna, més que un comerç d'articles alimentaris que posseeix, del que viu molt bé i te invertides forces pessetes en aquest.

6.2.21 MIGUEL PALLACH TERRADES

FALANGE ESPAÑOLA TRADICIONALISTA (3-04-1941)

Miguel Pallach Terrades, persona de pèssims antecedents, anticatòlic, viu amb l'afany del seu negoci en el que s'han observat operacions il·lícites.

Abans del GMN formava part d'Esquerra Republicana, mostrant ser propagandista del *Frente Popular*, convivia bé amb els rojos, guanyant molts de diners amb el seu negoci d'ous i polleria.

Com a home de confiança dels mateixos, va ser nomenat conseller de *Abastecimientos*, observant-se'l sempre fidel al *Frente Popular*.

Un fill seu va ser un dels *cabecillas* del POUM.

ALCALDIA DE FIGUERAS (19-04-1941)

Miguel Pallach Terradas, sempre ha estat element actiu del Partit d'Esquerra Republicana de Catalunya i com a tal va ser un dels consellers més sectaris de la majoria republicana que tenia acaparada l'administració municipal d'aquesta ciutat. Durant el GAN no va actuar públicament. Era dels que tiraven la pedra i ocultaven la mà.

Va ser un dels propulsors de la destrucció de la Capella del Cementiri abans de juliol de 1936.

Va tenir un fill *cabecilla* roig, que va ser voluntari al front després de cometre aquí

alдарulls.

Posteriorment a la alliberament va continuar els seus negocis d'ous i polleria guanyant més o menys lícitament quantitats de diners, buscant aliats de confiança per a lucrar-se sense responsabilitat la seva part.

És subjecte de mala nota i un dels més desafectes a la *Causa Nacional*.

DILIGENCIA DE LECTURA DE CARGOS AL PRESUNTO RESPONSABLE (7-05-41)

Preguntat per S. S. a quin partit polític formava part amb anterioritat al GMN diu que des del 1931 fins a principis del 1933 formava part a Esquerra Republicana, fent al mateix temps de conseller de l'Ajuntament.

Que sindicalment a cap.

Que durant el període roig va formar part a Esquerra Republicana forçosament. Sindicalment no va formar part de cap.

Que és mentida que fos un dels propulsors de la destrucció de l'Església del cementiri ja que aquesta es va enderrocar el 1938, època en que no exercia cap càrrec.

Que forma part en l'actualitat a la *Falange* des de març del passat any.

AL JUTJAT

Miguel Pallach Terrades, major d'edat, casat, del comerç i veí de Figueres.

En primer lloc se l'imputa d'haver sigut abans del *Glorioso Movimiento* conseller a Figueres i dirigent en tal ciutat del partit d'Esquerra Republicana. Respecte a aquest extrem ha de fer constar el firmant que allò va ser des de l'any 1931 fins a finals del 1932 o principis del 1933 en que va dimitir voluntàriament al càrrec i es va donar de baixa del partit, precisament a causa de no estar conforme amb la orientació donada pel mateix en pugna amb les idees més d'ordre del firmant. També se l'imputa que si bé no va participar en actes públics durant el GMN va ser per ser dels que "tiren la pedra i amaguen la mà" a el que ha de manifestar que és totalment inexacte ja que no va tenir en absolut activitat política ni pública ni privada a partir de la data indicada de la seva dimissió i baixa d'aquell partit.

També es diu que va tenir un fill que va ser voluntari al front i *cabecilla* roig del que ha d'objectar que encara quan d'alguna manera li puguin fer ser responsable dels actes del seu fill que de tant en quant no es demostra que aquest els va executar per instigació o inducció del firmant, és per un altre costat fals de tota falsedat ja que donada la poca edat del mateix qui tenia 16 anys al esclatar el *Movimiento*, poca categoria podia tenir i no la va tenir en absolut, no sent voluntari sinó incorporat forçosament l'any 1938 al ser cridat a files pels rojos.

Un altre càrrec del que se li culpa es que l'any 1936 va contribuir a que fos destruïda l'Església del cementiri i s'hi ha d'oposar ja que en tal data no tenia cap càrrec ni influència de classe alguna i que el fet a que el càrrec es refereix va tenir lloc contràriament l'any 1938, segons és fàcil comprovar per l'acta de l'Ajuntament roig corresponent.

Per últim, se l'acusa d'haver estat conseller d'abastiments i ha d'objectar, apart de lo abans dit, de no haver ostentat cap càrrec llevat que en la seva qualitat d'únic comerciant matriculat en branca d'ous al por major, amb caràcter particular va intervenir en la compra d'ous ja que per tal industria satisfieia la corresponent contribució.

Ignora el subscript la data en què va ser incoat l'expedient que se li segueix i la de la denúncia o comunicat que va motivar tal incorporació però, donada la rapidesa del procediment de les Autoritats encarregades de la tramitació de tals expedients, li indueixen a creure i així ha de manifestar-ho al jutjat instructor que en el negat supòsit que fossin certs tots i cadascun dels càrrecs que se li imputen, quedarien compresos en la prescripció a que es refereix l'article 2n de la llei de 3 de febrer de 1940.

Per demostrar la seva actuació en l'època roja en que va ajudar a perseguits pels rojos que poguessin testificar la seva actuació en tal sentit entre altres persones les característiques del qual de noms com complets domicilis i demés no ha pogut recollir degut a la pressa del temps, però que promet presentar davant d'aquest jutjat les següents:

-Don Ramón Barjal Andreu, major d'edat, casat, del comerç, veí de Barcelona qui, en ocasió de trobar-se a Figueres amb un grup que desitjava passar la frontera per dirigir-se a l'Espanya nacional i sense guia segura es va dirigir i va rebre del subscript facilitats d'un de la seva confiança, sense interès personal ni recompensa de cap classe, tot i constar-li l'objecte de la petició i el perill en que tots fins i tot el firmant corrien de ser descobert tals fets, cosa que no va succeir. El propi Sr. Barjal en una ocasió en la que tornava de Massanet de Cabrenys on servia d'enllaç per l'evasió de zona roja de persones addictes a la causa nacional i havent estat tirotejat l'automòbil on el mateix viatjava per uns carrabiners rojos, va visitar al subscript preguntant-li que l'amagués així com el cotxe.

-També pot testificar la família de Don Enrique Murio, avui mort, veïns també de Barcelona, a qui en l'any 1936 constant-li que tenia quatre fills en l'Espanya Nacional defensant la causa del *Movimiento Salvador*, el va ajudar personal i econòmicament per tal que pogués tornar a les seves activitats comercials escapant així de la persecució en la que eren objectes tal Sr. Murio i els seus familiars.

Per tant, al jutjat suplico: que tenint per presentat aquest escrit i per fetes les anteriors manifestacions de descàrrec serveixi practicar la prova proposada.

DECLARACIÓN JURADA

Don Ramón Barjal Andreu, major d'edat, casat, del comerç i veí de Barcelona, declara i jura:

Que coneix a Don Miguel Pallach Terrades, veí de Figueres, on vivia i que durant la dominació roja en aquella localitat el firmant que servia d'enllaç per l'evasió de perseguits de zona roja a l'Espanya nacional es va dirigir amb un grup a tal ciutat de Figueres, no trobant en ella guia per efectuar el pas de la frontera amb França burlant a la vigilància roja, per lo que es va posar en relació amb tal Sr. Pallach a qui coneixia.

Que en una altra ocasió, el subscrit tornava de Massanet de Cabrenys en compliment d'ordres rebudes de les autoritats nacionals sent tirotejat el cotxe automòbil en que anava per uns carrabiners rojos que li van donar l'alto, aconseguint escapar i personant-se en el domicili del Sr. Pallach a Figueres, a qui va explicar el que havia passat i li va pregar que l'ocultés juntament amb l'automòbil.

COMANDANCIA DE LA GUARDIA CIVIL (12-05-1941)

Miguel Pallach Terrades, de bona conducta pública i privada, afiliat amb anterioritat al GMN, al partit d'Esquerra Republicana de Catalunya, sent elegit conseller per tal partit donada la seva actuació en el mateix. Iniciat l'*Alzamiento*, des dels primers moments es va sumar amb tot entusiasme a la causa roja, va induir als components de l'Ajuntament a la destrucció de la Capella del Cementiri, la qual es va portar a terme degut a la seva iniciativa. Va exercir el càrrec de Delegat d'Abastos d'aquesta ciutat, sent la seva actuació durant en aquest càrrec completament oposada a la Causa Nacional sent la seva principal ocupació amassar diners. En tot moment es va manifestar com a enemic acèrrim de la causa de Franco i va romandre en aquesta situació fins l'entrada de les *Fuerzas Nacionales*. En l'actualitat resideix a Figueres, en una casa valorada en el registre de 25 a 30.000 pessetes.

DIRECCIÓN GENERAL DE SEGURIDAD (24-05-1941)

Miguel Pallach Terrades, persona de dubtosa conducta moral, ja que comercialment està considerat com a "estraperlista". En l'aspecte polític-social va formar part del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya i va ser conseller de l'Ajuntament de Figueres i delegat d'Abastos, aprofitant el destí en benefici propi. En l'actualitat es dedica al negoci d'ous i polleria a Figueres. Políticament s'ha tornat molt reservat en les seves conversacions però se'l segueix considerant desafecte i contrari a la Causa Nacional. No se li coneixen més béns de la seva propietat i fortuna més que una finca que posseeix en aquesta capital.

ABOGADO, NOTARIO DON JAIME GENOVER Y CODINA, Certifico: Que per part de Don Miguel Palach m'han sigut presentats per testimoniar els documents que copiats literalment i un a continuació de l'altre són com segueix:

1. Enrique Murio Ponsa, Militant de Falange Española Tradicionalista. Certifica que d'un document expedit pel pare del subscrit (mort) es desprèn el següent: trobant-se al iniciar-se el GAN el camarada Miguel Pallach Terradas en el "Royal Bar" de Figueres, se li vaig presentar el seu amic Don Enrique Murió (pare del que subscriu), relatant-li haver sigut desposseït de tot en quant tenia per les ordes marxistes, fent-lo fora del seu domicili per haver-se assabentat que els seus quatre fills es trobaven en zona nacional lluitant en les files del nostre *Glorioso Ejército*, ajudant-lo repetides vegades moral i materialment.
2. D. Juan Caté Prat, major d'edat, casat, del comerç, domiciliat a Argenton. Declara que havent sigut perseguit durant la dominació marxista per la horda roja per les seves creences religioses i ser simpatitzant dels partits d'ordre, havent sigut detingut i empresonat en la presó txeca de "San Elias" de Barcelona i sent amenaçat de mort, espontàniament i en diverses ocasions el Sr. Miguel Pallach Terrades, veí de Figueres, se'm va oferir en tot el que pogués ser-me útil preguntant-me que anés a viure a casa seva, ja que estant separat del meu poble ningú podria haver sospitat on estaria ocult i així evitar les persecucions de que era objecte. Així mateix faig constar que no obstant saber el Sr. Miguel Pallach que jo, degut a la indole del meu negoci, servia d'ous al Socorro Blanco, sempre em proporcionava i servia tots els que m'eren necessaris.
3. Declaració jurada: Don Ramón Barjau Andreu, major d'edat, casat, del comerç i veí de Barcelona. Declara i jura, pel seu honor ser cert el que s'expressa a continuació: que coneix a Don Miguel Pallach Terradas, veí de Figueres, on residia i resideix aquest i que durant la dominació roja, en aquella localitat el firmant que servia d'enllaç per l'evasió de perseguits de zona roja a l'Espanya nacional, es va dirigir amb un grup a tal ciutat de Figueres no trobant en ella guia per efectuar el pas de la frontera amb França burlant la vigilància roja, per lo que es va posar en relació amb tal S.Pallach, a qui coneixia d'antigament interessant del mateix li proporcionés un de la seva confiança, la qual cosa va verificar aquest últim a pesar de constar-li el motiu i finalitat del viatge i el perill que per a tots els compromesos suposava cas de ser descoberts, tots ells sense interès personal ni recompensa de cap classe. Que en una altra ocasió el subscrit tornava de Massanet de Cabrenys en compliment d'ordres rebudes de les autoritats nacionals sent tirotejat el cotxe automòbil en que anava per uns carrabiners rojos que li van donar l'alto, aconseguint escapar i personant-se en el domicili del Sr. Pallach a Figueres, a qui li va explicar el que havia passat i va pregar que li ocultés juntament amb l'automòbil. El Sr. Pallach va accedir.

6.2.22 ERNESTO FIGUILLEM BARTRET

ENTRADA: 22 desembre 1943

SECRETARIO DE CAUSAS DEL JUZGADO MILITAR PERMANENTE DE FIGUERAS

Ernesto Piguillem Bartret, d'idees d'esquerres, afiliat al POUM, iniciat el *Movimiento*, com a exaltat milicià es va posar a les ordres del Comitè revolucionari de Figueres i els primers dies del mes d'agost de 1936, juntament amb tres companys de patrulla, es presentà en el poble, oposant-se a l'Alcalde en termes de gran energia, estant a punt de produir-se una confrontació a trets per l'actitud irreductible del processat que, finalment, va haver de cedir; aquell mateix dia va estar a l'Església on va profanar una sepultura traient un cadàver que diu que pertanyia "a un fill de cura".

FETS PROVATS: CONSIDERANT: que els fets relatats i que el Consell declara provats constitueixen un delicte d'auxili per cometre la rebel·lió militar, entra en els límits a que li autoritza l'article 172 del Codi de *Justicia Militar* que regula l'àrbitre judicial.

CAPITANIA GENERAL E LA 4ª REGIÓN DEL CUERPO DE EJÉRCITO DE URUGUAY (24-01-1944)

Conseqüent al seu escrit en que interessava que li manifestés si la pena de 20 anys que li va ser imposada a Ernesto Piguillem Bartret havia sigut revisada, li participo que en aquest Centre obra resolució definitiva de la Comissió Central d'Examen de Penes de Madrid per la que es manté la pena primitiva citada.

COMANDANCIA DE LA GUARDIA CIVIL (20-05-1944)

Ernesto Piguillem Bartret, veí de Borrassà a qui se li segueix expedient per aquest Jutjat, tinc l'honor de participar-los que tal individu no té de bens de classe alguna, viu actualment del jornal d'unes 15 pessetes. La seva dona Clotilde Bosch Cruas tampoc té béns i viu del jornal del seu marit i en companyia de l'inculpat no viuen familiars que gaudeixin d'aquests beneficis.

Socialment, tal individu té tan abans com durant el domini roig antecedents extremistes, va formar part de la destrucció de l'Església i va formar part de la detenció de persones d'ordre. Se'l considera desafecte al GMN.

6.2.23 JOSÉ PUIG PUJADES ALCALDIA DE FIGUERAS (22-04-40)

Don José Puig Pujades individu que figura com amo d'una casa a Figueres, i paga encara la contribució a nom del seu pare D. José Puig París.

Sembla ser que té a Port-Bou unes altres dues cases.

En el polític cacic inductor màxim d'aquesta Comarca empordanesa: un dels més responsables de tot el que ha ocorregut.

Durant el seu càrrec de Comissari Governatiu de Girona, va ser assassinat el Comandant Otero quan proclamava l'Estat de Guerra.

Actualment es troba a Amelie les Bains gaudint del botí que se'n va emportar d'Espanya al fugir covardament del país.

FALANGE ESPAÑOLA TRADICIONALISTA (27-04-40)

Des de molt abans del 1934 ja es distingia com a propagandista polític d'esquerra, sent el principal protector del diari d'aquesta comarca *Ampurdán Federal*, va presidir i organitzar diversos mítings, combatent amb tots els mitjans al bloc de la Candidatura de dretes en les eleccions,.

En els successos revolucionaris d'Octubre de 1934 exercia el càrrec de Comissari de la Generalitat de Girona equivalent a Governador General on, al fracassar el moviment marxista va ser condemnat a 30 anys de presó per la seva extremada i criminal actuació en tals dies en favor de la Generalitat, ja que obeint ordres seves es va assassinar al Comandant de E.M. D. Rafael Domínguez Otero. Quan es trobava el tal Puig Pujades juntament amb guàrdies de Seguretat en el Govern civil citat i d'on van sortir els trets que van matar al referit comandant de EM quan aquest llegia el ban publicant l'Estat de guerra.

Com a cacic d'esquerres en la Província, era el que dirigia l'organització d'Esquerra Republicana i a les eleccions del 1936 va ser elegit diputat de tal partit, sent alliberat de la seva condemna juntament amb altres presos polítics i criminals.

Durant el *Movimiento*, va ser nomenat Cònsol roig a Perpinyà durant el temps que es reclutaven internacionals.

RELACION DE FINCAS ESCRITAS

Quatre cases de planta baixa i dos pisos i dues cases a Port-Bou.

COMº DE LA GUARDIA CIVIL DE GERONA (10-05-40)

Persona de bona conducta. Amb anterioritat al GMN estava afiliat al partit d'ERC destacant-se en aquest temps com a principal dirigent d'esquerres en la província, sent un gran propagandista de les mateixes per mitja de mítings i conferències que donava per tota la comarca. Anteriorment va exercir tots els càrrecs de regidor de l'ajuntament de Figueres, President de la Diputació de Girona, diputat del Parlament Català. L'any 1934 al iniciar-se la funesta revolució marxista d'octubre, ostentava el càrrec de Comissari Provincial de la Generalitat, trobant-se en l'edifici d'aquesta, amb les forces de Seguretat, al proclamar les forces de l'Exèrcit l'estat de Guerra, fent-se

des de tal edifici contra les mateixes i matant a un comandant, sent detingut per la seva actuació en tals dates, i més tard condemnat fins a ser amnistiada i posat en llibertat, sent elegit Diputat de corts. Al inici del *Glorioso Alzamiento*, gaudint d'un gran prestigi, va constituir en organitzador del funest *tinglado* marxista. Al temps va ser nomenat Cònsol a Perpinyà. Segons referències, reclutava voluntaris per a la Espanya roja, controlant als que arribaven d'altres nacions així com el material bèl·lic que entrava per la zona. Va romandre en tal població. Actualment es troba a França.

Posseeix quatre cases , una d'elles hipotecada i les altres dues a Port-Bou.

ALCALDIA DE FIGUERAS (7-07-41)

El tal Puig Pujades no té càrrega familiar perquè no té descendents ni ascendents. Els immobles estan cedits en arrendament excepte les cases que són ocupades a precari per Auxilio Social i Oficines del SEU.

(16-07-41)

Segons resulta de les gestions practicades pels dependents de la meua autoritat, les finques que posseeix en aquesta ciutat són d'un valor aproximat de 300.000 pessetes com a mínim i les altres dues de Port-Bou, una molt deteriorada i l'altra inútil. Valdran unes 20.000 pessetes en junt, en atenció a la crisi general perquè travessa aquella població des de la guerra.

AL TRIBUNAL REGIONAL (7-10-41)

Es va iniciar aquest expedient pel *Juzgado Instructor Provincial* de Responsabilitats Polítiques de Barcelona, havent sigut disposada pel *Tribunal Regional* la continuació del mateix.

No es va practicar la compareixença per ignorar-se el parador i en compliment del que diu la llei, es va remetre a aquell tribunal l'oportú testimoni de tots els particulars referents a béns que apareixen en aquest expedient. Hi ha una diligència acreditativa d'haver sigut publicat als butlletins Oficials de l'Estat i de la Província. Les autoritats locals van informar: polític cacic, inductor màxim i un dels responsables de la subversió roja, era comissari governatiu de Girona, de la Generalitat de Catalunya l'octubre del 1934 i obeint ordres seves es va assassinar al Comandant d'Estat Major Sr. Dominguez Otero mentre llegia el Ban proclamant l'Estat de Guerra. Director de tota la organització d'Esquerra Republicana, afiliat a aquest partit, va ser elegit a Diputat a Corts en les eleccions de 1936; durant la dominació marxista va ser nomenat Cònsol roig a Perpinyà i més tard a Lyon, havent intervingut activament a favor del Govern Roig. En l'actualitat es troba a França, gaudint de tot el que va robar.

Per tot lo exposat el jutge que subscriu considera provats a l'encartat José Puig Pujades els fets que consten en els informes de les autoritats.

6.2.24 JUAN PUJOL RIBERA

Juan Pujol Ribera, 36 anys, ajuda a la lleteria La Criolla dels seus pares, va ser sergent de complement d'infanteria, va ser administrador de l'Hospital de Ripoll durant la guerra.

INICI: 31-07-40.

INFORMES

ALCALDIA DE FIGUERES

Juan Pujol Ribera va ser Sergent de Complement d'Infanteria, està casat i viu amb els seus pares ajudant-los en el negoci de lleteria. És actiu a les Joventuts d'Esquerra Republicana de Catalunya. És conegut com a propagandista i forma part del grup 'ESCAMOTS'. Durant el domini marxista va procurar evitar el servei d'armes intentant lliurar-se, fent activitats sense risc com ara ser Administrador de l'Hospital de Ripoll. No té cap bé de cap classe, tot i que paga contribució per lleteria amb un total de 323'54 ptas. anuals.

LA PARROQUIA DE FIGUERES (18-06-40)

Juan Pujol Ribera va ser Sergent de Complement d'Infanteria, està casat i viu amb els seus pares ajudant-los en el negoci de lleteria. És actiu a les Joventuts d'Esquerra Republicana de Catalunya. És conegut com a propagandista i forma part del grup 'ESCAMOTS'. Durant el domini marxista va procurar evitar el servei d'armes intentant lliurar-se, fent activitats sense risc com ara ser Administrador de l'Hospital de Ripoll. No té cap bé de cap classe, tot i que paga contribució per lleteria amb un total de 323'54 ptas anuals.

GUARDIA CIVIL DE GIRONA

Juan Pujol Ribera és de bona conducta. Estava afilat al partit d'Esquerra Republicana i durant el Gloriós Moviment va ser simpatitzant de les idees marxistes. No consten fets delictius.

Els béns estan a nom del seu fill José Pujol.

GOVERN CIVIL DE LA PROVINCIA

Juan Pujol Ribera és un dels elements més perillosos de Figueres. Ha militat sempre en el partit d'ESQUERRA CATALANA i durant la guerra insultava a persones catòliques i d'ordre, fent comentaris poc favorables als de dretes, desprestigiant constantment a la Religió. El seu pare José Pujol viu en el mateix domicili i és tan perillós com ell.

FALANGE ESPAÑOLA TRADICIONALISTA

Juan Pujol Ribera és una persona de bona conducta d'Esquerra Republicana des de abans del G.M.N.. Sempre ha votat al Front Popular. No es coneix cap fet delictiu i durant el domini roig no es va distingir en res, tot i que la seva manera de pensar es pot considerar desafecta.

LA PARROQUIA DE FIGUERES (26-09-40)

El mateix que el del 18-06-40, però afegeix:

No compleix com a bon cristià i és enemic de l'Església

Se l'acusa de formar part de l'Esquerra, d'haver prestat servei de censura de telèfons on se'l va obligar per l'Ajuntament de fer aquest servei durant una hora al dia. Ell va dir que no podia per tota la feina que tenia i li van dir que donés aquestes explicacions al comitè, el qual diu que no van rebre res. Segons Juan Pujol, això és una intimidació i no es raó de que l'acusin, doncs va ser obligat a treballar. També se l'acusa de ser milicià o escamot i d'insultar a persones d'ordre, catòlics i de desprestigiar a la Religió. És acusat d'actuació militar, on va ser destinat pel cap de Regiment de guarnició de Figueres i per l'actuació a l'Hospital Militar. Es diu que va formar part de sindicats.

INTERROGATORI

Se'ls fa dir als testimonis si és veritat que:

1. Coneixen perfectament a D. Juan Pujol Ribera des de fa molt de temps, que és incapaç de fer escarni de la Religió, dels seus ministres o dels que la practiquen, ni d'insultar o fer burla de ningú.
2. El Sr. Pujol Ribera no va ser mai milicià ni escamot, ni va prestar voluntàriament servei en cap organisme roig i va procurar sempre protegir a persones de dretes. Mai no havia portat armes de cap classe.
3. Saben que el Sr. Pujol era sergent de complement, mobilitzat forçosament per la Generalitat i que es va dedicar a l'administració.
4. Els consta que durant la dominació roja, el Sr. Juan Pujol, essent treballador a l'Hospital Militar va ajudar a fer-los entrar a visitar presos.

TESTIMONIS

-D. Clemente Calmó Ribera: vídua de 48 anys veïna de Figueres que es dedica al comerç.

Afirma el punt 1 i 2.

-Joaquín Camps Rigam: casat de 43 anys, veí de Figueres, que és mestre paleta

Afirma el punt 1, 2 i 4.

-Dª Teodora Terentis Masbernat: casada de 33 anys veïna de Figueres que no té una professió especial

Afirma el punt 1,2 i 5 (suposem que és el 4).

-D. Joaquín Crumals Torralles: casat de 33 anys veí de Figueres que és comerciant

Afirma el punt 1, 2 i 4.

-Don Alberto Brú Xarán: solter de 40 anys veí de Figueres que és guarnicioner.

Afirma el punt 1, 2 i 4.

-D. Francisco Masquef Casnadó: casat de 42 anys veí de Figueres que és hostaler.

Afirma el punt 1 i 2.

-D.Eduardo Rodeja Galter: casat de 43 anys veí de Figueres que es dedica al professorat.

Afirma el punt 1 i ignora que fos milicià o escamot

-Buenaventura de Portolá Rodeja: solter de 48 anys veí de Figueres que és farmacèutic.

Afirma el punt 1 i ignora que fos milícia o escamot, però és cert que va protegir persones de dretes.

-D.Pedro Rotllens Canellas: casat de 40 anys veí de Figueres que es dedica al comerç.

Afirma el punt 1 i 2.

-D. Julio de Masdevall Riberas: casat de 51 anys veí de Figueres que es dedica al comerç.

Afirma el punt 1 i 2.

-Jaime Soldevila Canadell: solter de 42 anys veí de Figueres que es dedica a la música.

Afirma el punt 1 i el 2.

-Luís Vega Herrero: casat de 44 anys veí de Figueres que és electricista .

Afirma el punt 1 i 2.

El jutge considera provats a l'inculpat que era militant d'Esquerra Republicana de Catalunya" on va ser un element actiu i que durant el Moviment va ajudar a gent de dretes.

És declarat com fet menys greu. (18-04-41)

Multa de 2.000 pessetes i inhabilitació per tota classe de càrrecs durant cinc anys.

6.2.25 CELESTINO ROIGÉ FRANQUET AUTO (7-04-47)

Resultant que seguit expedient contra Celestino Roig Franquet, de 49 anys d'edat, i veí de Figueres va ser condemnat per la jurisdicció per delictes d'auxili a la rebel·lió a la pena de 20 anys de reclusió temporal, que li va ser commutada per la de 7 anys de presó menor.

SECRETARIO DE CAUSAS DEL JUZGADO MILITAR PERMANENTE DE FIGUERAS

SENTENCIA: Girona, 22 de juny de 1939, any de la Victoria, per a veure i fallar les causes acumulades seguides pel procediment sumaríssim d'urgència contra Celestino Roig Franquet. Fets les actuacions, escoltades l'acusació fiscal, la defensa i els processats i resultant que contra els legítims poders de l'Estat assumits per l'Exèrcit a partir de la seva funció constitutiva, es va desenvolupar un aixecament en armes i tenaç resistència, fent-se a la seva empara tota sort de violències, fets en els que van participar els processats de la següent manera:

12º CELESTINO ROIGOT FRANQUET, de 49 anys, fill de José i de Maria, natural de Irlas i veí de Figueres, casat i de professió Mestre Nacional, d'ideologia marxista, estava afiliat als sindicats U.G.T i F. E. T. E., durant el Movimiento va ostentar el càrrec de Secretari de l'Ajuntament roig, era entusiasta propagandista de la causa marxista, intervenint en un míting en homenatge a la Divisió 43 roja, quan estava destacada en Borrassà, alabant aquesta Divisió i la causa marxista. Va denunciar a algunes persones de dretes, entre les que es cita el veí de dretes Simon Planas Bacio,

que com a conseqüència de tal denuncia, va ser detingut durant un mes. A part d'aquesta actuació que queda relatada de l'encartat, va tenir amagades les joies de d'esglésies les quals va entregar a l'arribada del nostre Glorioso Ejército.

Fets provats: considerant que els fets relatats i que el Consell declara provats constitueixen un delictes de..... i un altre d'auxili per cometre la rebel·lió militar delictes del qual també es responsable en el mateix concepte d'autors els encartats assenyalats amb els números. Considerant que el Consejo fent ús de la facultat que li confereixen els articles del codi de Justícia, estima just imposar la pena en la seva major gravetat i extensió als encartats assenyalats. Considerant que tota persona responsable criminalment d'un delictes ho és també civilment. Vistos els articles citats i altres de general aplicació. Fallem que devem condemnar i condemnem a l'encartat CELESTINO ROIG FRANQUETE a la pena de 20 anys de reclusió temporal, portant amb ell les penses de pèrdua de llibertat, les accessòries corresponents i a l'abandonament de la presó preventiva soferta.

CAPITANIA GENERAL DE LA 4ª REGION (24-01-44)

Conseqüent al seu escrit en el que s'interessava de manifestar-se si la pena de 20 anys que li va ser imposada a Celestino Roig Franquet li ha sigut revisada, li participo que en aquest Centre obra resolució definitiva de la Comissió Central d'Examen de Penes de Madrid per la que se li commuta tal pena per la definitiva de 6 anys de presó menor.

6.2.26 JOAQUIN SAGOLS MERCADER

SECRETARIO DEL JUZGADO MILITAR PERMANENTE DE GERONA

Procediment d'urgència contra el processat Joaquín Sagols Mercader pel suposat delictes de rebel·lió militar, major d'edat penal i les altres circumstàncies del qual persones consten en el primer sumari.

Joaquín Sagols Mercader, d'esquerres afiliat a Esquerra Republicana abans d'ingressar en l'Exèrcit. La iniciació de la revolució roja li agafa de cap voluntari en el *3r Batallón de Chiclana*. Va ser al front amb la seva Unitat arribant a Sergent, més tard a tinent i per fi a Capità per escalafó. Indisciplinat i de mala conducta privada, sembla que va fer un desfalch en la casa on treballava abans d'ingressar a l'Exèrcit. En alliberar-se València, va cooperar amb el poble de Chinchilla al manteniment de l'ordre.

FETS PROVATS: CONSIDERANT: que els fets que es deixen relatats anteriorment i que per a cometre la rebel·lió militar, previst i penat en el paràgraf primer de l'article 240 del codi de *Justicia Militar*, i del delictes del qual és responsable criminalment en concepte d'autor el processat del que es deixa mèrit en el Resultant de fets provats. Considerant que tota persona responsable criminalment d'un delictes també ho és civilment i que quan la naturalesa de la pena imposada ho permeti és d'abonament la totalitat del temps de presó preventiva soferta. Vistos els articles citats, fallem que hem de condemnar i condemnem a Joaquin Sagols Mercader a la pena de 12 anys i un dia

de reclusió temporal, portant amb ell les accessòries corresponents i sent d'abonament la totalitat del temps de presó preventiva soferta.

SECRETARIO DE CAUSAS DEL JUZGADO MILITAR ESPECIAL DE LIQUIDACIONES

Resultant el processat Joaquin Sagols Mercader, d'esquerres afiliat a Esquerra Republicana, abans d'ingressar en l'exèrcit. La iniciació de la revolució roja li agafa de Cap voluntari en el 3r Batallón de Chiclana. Va anar al front amb la seva unitat arribant a Sergent, més tard a Tinent i per fi a Capità per escalafó. Indisciplinat i de mala conducta privada sembla que va fer un desfalc en la casa on treballava abans d'ingressar a l'Exèrcit. En alliberar-se València va cooperar amb el poble de Chinchilla al manteniment de l'ordre.

Se'l condemna a 12 anys i un dia de reclusió temporal.

Examinada la sentència contra Joaquin Sagols Mercader, així com la proposta de no commutació formulada pel Tribunal, l'Auditor que subscriu estima que es troben compesos en els fets que la motiven en el nº4 del Grup V de l'Ordre de 25 de gener. En la seva virtut la pena que es troba sofrint el condemnat de 12 anys i un dia de reclusió temporal, acorda commutar-la per la de nou anys de presó major.

DIRECCIÓN GENERAL DE SEGURIDAD (15-04-44)

En compliment amb lo interessat en el seu respectable escrit relatiu a la posició social i econòmica de l'expedientat per Responsabilitats Polítiques veí d'aquesta ciutat Joaquín Sagols Mercader, tinc l'honor de participar que segons la informació adquirida, al que es cita no se li coneixen propietats ni béns de cap classe, sent la seva situació econòmica de lo més precària i no tenint altres mitjans de vida que els del seu jornal, indispensable per viure.

ALCALDÍA DE FIGUERAS (14-07-44)

Joaquin Sagols Mercader és un individu solter, de 29 anys, sense ofici. Resideix en aquesta ciutat on viu amb els seus pares Juan Sagols Salleras i Dolores Mercader Roca.

Durant el *Glorioso Movimiento Nacional* es va incorporar voluntari al exèrcit roig; és subjecte de mals instints i baixa moralitat. No se li coneixen béns de fortuna i la seva situació econòmica és precària.

Una de les seves especialitats d'un temps a aquesta part: provocar infraccions de taxes per formular denúncies i lucrar-se del 40%.

COMANDANCIA DE LA GUERRA CIVIL (20-03-44)

Joaquin Sagols Mercader, no té béns de cap classe, viu del jornal de 12 pessetes. El seu pare, Joaquin Sagols Mercader tampoc posseeix béns i igual que el seu fill viu del jornal. En companyia dels dos viu l'esposa de l'últim Dolores Mercader Roca i cap té beneficis.

L'expedientat, socialment no se li coneixen antecedents; amb anterioritat al GMN es trobava prestant serveis com a cap en l'Exèrcit de Figueres i una vegada iniciat el mateix, va anar al front roig havent arribat a Tinent. Es troba considerat desafecte al actual règim.

6.2.27 EUDALDO SOLER BOFILL

Eudaldo Soler Bofill, 55 anys de Figueres.

INICIACIÓ: 31 de juliol de 1940

Sanció econòmica de pèrdua total de béns.

23-09-59: se li ha concedit indult de la sanció econòmica pendent de compliment o execució que li va ser imposada.

SENTÈNCIA (7-02-42)

Es declara com a fet greu que Eudaldo Soler Bofill, de 55 anys d'edat, en ignorat parador i rebel·lia, sense béns ni càrrecs coneguts, militava a l'Esquerra Catalana, mantinguda, exercint el càrrec de Tinent d'Alcalde i sent propagandista d'aquestes idees.

Durant el període roig va seguir en el càrrec, formant part de fets delictius, fugint a França amb la seva família.

Se li imposa una multa de pèrdua de béns, inhabilitació absoluta perpètua i relegació durant quinze anys a les possessions d'Àfrica.

JUTJAT CIVIL ESPECIAL (6-09-44)

Participa que l'expedientat s'indica al marge de les investigacions portades a cap, tan sols posseeix un dipòsit en efectiu en un compte corrent a la Sucursal del Banco Hispano Americano de Figueres, d'import de 244'70 pessetes.

FALANGE ESPAÑOLA TRADICIONALISTA (12-06-40)

Individu de significació d'esquerres i militant tota la seva vida en partits d'esquerra. Durant el període roig va ser Tinent d'Alcalde de l'Ajuntament de Figueres i, com la resta dels regidors, firmava les ordres de detenció i registre que ordenaven els comitès que s'havien instal·lat des de el primer moment a l'edifici d'aquest Ajuntament.

Va assistir a totes les manifestacions que es feien per les brigades internacionals i demés propaganda de la horda marxista.

Béns: Banco Hispano Colonial: D. Eudaldo Soler ens deu 9.400 pessetes
Banco Hispano Americano: saldo al seu favor de 23'19 pessetes
(3-07-40)

PARROQUIA DE FIGUERES (17-06-40)

Soler Bofill té antecedents relacionats amb el *GloriosoMovimiento Nacional*. Va ser Tinent d'Alcalde del Partit d'Esquerra Republicana de Catalunya des de febrer del 1934. Va ser un dels promotors de l'Obra del *Frente Popular* i de la comissió repartidora de Contribucions de guerra, un dels més responsables.

És fugitiu a França.

Tenia béns a nom de la seva mare Donya Enriqueta Bofill, també fugitiva, que actualment es troba a Madrid refugiada a casa d'un parent. És considerada roja i té una casa a Figueres.

ALCALDIA DE FIGUERES (13-06-40)

Soler Bofill té antecedents relacionats amb el *GloriosoMovimiento Nacional*. Va ser Tinent d'Alcalde del Partit d'Esquerra Republicana de Catalunya des de febrer del 1934. Va ser un dels promotors de l'Obra del *Frente Popular* i de la comissió repartidora de Contribucions de guerra, un dels més responsables.

És fugitiu a França.

Tenia béns a nom de la seva mare Donya Enriqueta Bofill, també fugitiva, que actualment es troba a Madrid refugiada a casa d'un parent. És considerada roja i té una casa a Figueres.

COMANDANT DE LA GUARDIA CIVIL DE GIRONA (1-07-40)

Eudaldo Soler Bofill resulta ser de bona conducta tant pública com privada. Anteriorment al *GloriosoMovimiento Nacional*, era un actiu propagandista de les idees esquerranes, destacant-se en mítings i altres actes.

Formava part del partit d'Esquerra de Catalunya. Des dels primers moments es va sumar a la Causa roja, on va començar a exercir les funcions de Tinent d'Alcalde de l'Ajuntament roig-separatista. Firmava les ordres de detenció de les persones de dretes i els registres domiciliaris a casa d'ells mateixos.

Assistia a tots els actes que els caps marxistes celebraven a Figueres i rebia oficialment als sinistres internacionals que arribaven per la frontera, destacant-se per la seva activitat propagandista a favor de la causa roja.

Davant de l'avanç de les Tropes Nacionals, es va internar a França, on suposadament encara es troba.

Es desconeixen béns de fortuna.

GOVERN CIVIL DE LA PROVINCIA

Soler posseeix finques. La seva mare és roja perduda i ell és roig i les seves propietats són producte dels diners guanyats durant el període roig-separatista d'una manera no molt legal.

ALCALDÍA DE FIGUERAS (3-09-40)

Soler Bofill té antecedents relacionats amb el *Glorioso Movimiento Nacional*. Va ser Tinent d'Alcalde del Partit d'Esquerra Republicana de Catalunya des de febrer del 1934. Va ser un dels promotors de l'Obra del *Frente Popular* i de la comissió repartidora de Contribucions de guerra, un dels més responsables.

És fugitiu a França.

Tenia béns a nom de la seva mare Donya Enriqueta Bofill, també fugitiva, que actualment es troba a Madrid refugiada a casa d'un parent. És considerada roja i té una casa a Figueres.

FALANGE ESPAÑOLA TRADICIONALISTA (4-09-40)

Soler Bofill és un individu de significacions esquerranes, militant de tota la vida en partits d'esquerra. Durant el període roig va ser Tinent d'Alcalde de l'Ajuntament. En totes les seves manifestacions era partidari de la causa roja, assistint a totes les manifestacions que es feien per les brigades internacionals i demés propaganda de la horda marxista.

PARROQUIA DE FIGUERES (26-09-40)

Eudaldo Soler Bofill és afiliat a Esquerra Republicana i va ser Tinent d'Alcalde. Va ser promotor del Frente Popular, essent un dels més responsables i és fugitiu a França. Tenia béns a nom de la seva mare Enriqueta Bofill, també fugitiva, considerada roja, la qual posseeix una casa a Figueres. No compleixen com a bons catòlics.

COMANDANCIA DE LA GUARDIA CIVIL

Eudaldo Soler Bofill resulta ser de bona conducta tant pública com privada. Anteriorment al *Glorioso Movimiento Nacional*, era un actiu propagandista de les idees esquerranes, destacant-se en mítings i altres actes.

Formava part del partit d'Esquerra de Catalunya. Des dels primers moments es va sumar a la Causa roja, on va començar a exercir les funcions de Tinent d'Alcalde de l'Ajuntament roig-separatista. Firmava les ordres de detenció de les persones de dretes i els registres domiciliaris a casa d'ells mateixos.

Assistia a tots els actes que els caps marxistes celebraven a Figueres i rebia oficialment als sinistres internacionals que arribaven per la frontera, destacant-se per la seva activitat propagandista a favor de la causa roja.

Davant de l'avanç de les Tropes Nacionals, es va internar a França, on suposadament encara es troba.

Es desconeixen béns de fortuna.

ALCALDIA DE FIGUERES (10-11-41)

Eudaldo Soler Bofill, d'uns 55 anys d'edat, casat i amb una sola filla residents a França desde poc abans de la alliberació com a fugitiu per tal d'eludir responsabilitats greus, dient en públic que treballava a Le Perthus, segurament per tenir una concomitància més gran on els diversos elements que, burlant la vigilància, van amb freqüència a França.

No posseeix béns de cap espècie ni té a Espanya cap obligació alguna d'atendre. És el segon cap de l'horda roja que va dominar a Figueres, i el segon responsable dels excessos comesos.

AL TRIBUNAL REGIONAL-Jutjat de Responsabilitats Polítiques (26-11-41)

Eudaldo Soler Bofill, de 55 anys, casat, veí de Figueres, avui en ignorat parador, sense béns al seu nom tot i que sembla tenir una casa a Figueres a nom de la seva mare, roja i fugitiva com ell. Tota la seva família resideix a França.

Consten antecedents marxistes i les Autoritats locals van afirmar que abans del *Glorioso Movimiento Nacional*, Soler era un entusiasta element d'Esquerra Republicana de Catalunya. Va ser Tinent d'Alcalde des de 1934; va ser distingit en actes de propaganda. Durant el període revolucionari va continuar sent Tinent d'Alcalde; firmava ordres de detenció de persones de dreta; acudia a rebre als "internacionals" que veien a lluitar a les files roges, formant part dels actes d'aquell govern. Va fugir a França.

COMPARECENCIA (8-07-60)

A Secretaria hi ha el familiar més pròxim al expedientat mort D. Eudaldo Soler Bofill que ve a manifestar si en l'actualitat existeixen béns embargats o retinguts de la propietat del mateix, manifestant que no existeixen ni béns embargats ni retinguts. (Maria rosa Soler, filla)

**JUTJE CIVIL ESPECIAL DE RESPONSABILITATS POLÍTQUES DE BARCELONA
(26-03-45)**

DILIGÈNCIES QUE S'INTERESSEN:

Donat a compte, en compliment al que esta ordenat en la Circular del Tribunal Nacional de Responsabilitats Polítiques 27-11 últim, en el seu número tercer i no excedent el valor dels bens intervinguts a l'inculpat de 25.000 pessetes segons les actuacions practicades, deixen sense efecte els embargaments i mesures precautòries posen en els béns del mateix. S'ordena al Sr. Administrador General que cessi en la administració d'aquests béns i rendeixi comptes finals amb la màxima urgència. Fer saber al'inculpat o familiars per posar-los en possessió dels béns.

6.2.28 JAIME URBANELL TRAYTER

"Excel·lentíssim Senyor.

El subscript Jaime Ubanell Treiter, major d'edat, casat i veí de Figueres, compareix davant l'Excel·lentíssim senyor President del Tribunal Regional de Responsabilitats Polítiques de Barcelona i respetuosament exposa:

Que amb aquesta data he tingut l'honor de comparèixer davant d'aquest Tribunal per defensar-me dels càrrecs que se'm formulen en l'expedient format en contra meu. Com impugnació i resposta a tals càrrecs he de manifestar:

Que no formava part com a militant al partit d'Esquerra sinó que amb motiu d'alguna festa amb el meu germà havien anat allà però sense cotitzar ni figurar en les llistes per no ser el subscript partidari de partidismes polítics i en prova del que exposo que havent-me confiscat un aparell de ràdio vermella no van voler tornar-me'l per no estar inscrit abans del 18 de juliol.

Quant a la meva actuació des de la revolta haig de notar que cap informe m'acusa o atribueix, com és el cert, cap fet delictiu i tots coincideixen en afirmar que em vaig ocupar sempre de la meva feina com també és cert. Precisament quan va ser forçós afiliar-se a una de les sindicals per poder treballar vaig trobar moltes dificultats en ingressar en la CNT perquè em trobaven tendència o inclinació feixista o de dretes. Per últim, la circumstància que tingui un germà diferent que hagués figurat més o menys en l'època roja, cap informe no fa ni pot fer en consciència un càrrec o imputació contra mi, perquè el mateix davant d'aquest tribunal que davant qualsevol altre la responsabilitat és pura i exclusivament imputable en l'ordre propi i personal

sense que ni en pro ni en contra la germandat pugui mai produir confusió penal ni d'altre d'ordre.

Per tot lo exposat bé declaro pot veure el Tribunal que no tinc responsabilitat directa alguna i per això:

Suplico al tribunal que se serveixi per tenir per presentat aquest escrit; tenir per evacuada la vista dels càrrecs formulats i servir-se dictar sentència quant a mi totalment absolutòria amb els pronunciaments favorables consegüents.

SECRETARIO DEL TRIBUNAL REGIONAL DE RESPONSABILIDADES POLÍTICAS (15-03-40)

Jaime Ubanell Trayter, major d'edat, poca solvència econòmica amb les càrregues familiars d'esposa, un fill, un germà i la seva mare. És subjecte d'antecedents d'esquerra, afiliat abans i després del 18 de juliol de 1936 al partit *Federación Republicana Socialista del Ampurdán*, adscrit a Esquerra Republicana de Catalunya, si bé no va formar part activa en propagandes, observant una actitud d'adhesió al *Frente popular*, però passiva.

Fallem que se li imposa una sanció de 3.000 pessetes en concepte de multa. Així per aquesta nostra sentència de la que s'unirà certificació ho pronunciem, manem i firmem.

AL TRIBUNAL REGIONAL DE RESPONSABILIDADES POLÍTICAS

Jaime Ubanell Trayter, major d'edat, mecànic, veí de Figueres, en l'expedient que se li segueix sobre responsabilitats polítiques, atentament acudeix i exposa: Que el dia quatre de l'actual, pel *Juzgado Instructor de Gerona* se li va notificar la sentència ferma recaiguda en el seu expedient on se li imposa la multa de 3.000 pessetes, les quals ha de fer efectives dins de 20 dies a partir de la notificació expressada.

Però és el cas que el subscript no té numerari amb que poder fer efectiva l'expressada multa ja que només posseeix pocs béns, consistents en maquinària, que utilitza per a fer funcionar el seu petit taller, i en una participació indivisa en una finca que va deixar al seu pare, segons podrà observar, per la relació prestada oportunament. De totes maneres, el recurrent, fent un gran esforç, està disposat a satisfer de moment, si és que el Tribunal ho aprova o està conforme, la quantitat de 500 pessetes, i la resta ha d'interessar que li concedeixin el temps màxim de quatre anys a pagar una quarta part cada any, ja que ha de tenir en compte el poc treball que té en el seu taller i a més de no poder disposar de les màquines de la seva propietat que es troben dipositades en la Comandància Militar de Figueres, consistents en un joc de moles i contramarxes, una màquina d'acerar ferro, un motor elèctric, un *embarrador* amb politges i corretges, varies cadiretes amb els seus coixinets i un torno de banc, màquines, totes elles, que de tenir instal·lades es podrien produir més rendiment ja que de la manera en la que actualment treballa, ha de donar feina a altres per no poder fer per no tenir tals maquinàries.

Com a garantia del preu que quedaria aplaçat de pagament, ofereix agafi les maquinàries del seu taller juntament amb les ressenyades, totes les quals tenen un valor més que suficient per assegurar el pagament de les 3.000 pessetes. Havent d'interessar doncs, es donés la oportuna ordre a la comandància Militar de Figueres per a que s'avingui a lliurar les maquinàries expressades, de les quals sens dubte ha d'obrar ressenya en el present expedient.

Per tot lo exposat doncs es demana i suplica: se serveixi en mèrit d'allò exposat a acceptar l'entrega immediata de la suma de 500 pessetes ja que es la única unitat de que disposa el subscrit, i la resta aplaçar-la el seu pagament en quatre anys, conforme la llei, i estimar bé garantida la quantitat aplaçada de pagament, amb la penyora que estigui disposat a donar les maquinaries expressades i el seu taller, però quedant tals màquines per poder seguir treballant, ja que és l'única manera de guanyar el subsistent per atendre la seva família.

AUTO

Considerant que és procedent acordar com es demana quedat en garantia els béns que ofereix; havent de fer efectiva la sanció imposita en la següent forma: 500 pessetes com a primer pagament, dins dels tres mesos contats des de la data de notificació de la sentència i la resta en quatre pagaments de 625 pessetes cada un que acabaran els 31 de desembre dels anys 1940, 1941, 1942 i 1943.

Vista la citada disposició i demés de general aplicació es concedeix com es demana termes de pagament de la sanció de 3.000 ptes. imposades a Jaime Urbanell Trayter que haurà de fer efectiva la quantitat de 500 pessetes durant els tres mesos a comptar des de la data de notificació de la sentència i la resta fins al total pagament en quatre pagaments de 625 pessetes cada un que acabaran el 31 de desembre dels anys 1940, 1941, 1942 i 1943, quedant en garantia els béns que ofereix.

A VOSTÉS amb el degut respecte:

Que abans del 18 de juliol de 1936 havia establert de la meva propietat en aquesta ciutat uns tallers de construcció i reparació de maquinària que amb gran esforç i treball feia funcionar; que pagava contribució sota el nom de Franciso Ubanell; que a partir d'aquella data maleïda ("desdichada" a l'original), tal casa ha sofert tota classe de calamitats, que el desgovern roig va fer, fins que en la data 26 d'abril de 1937 em va ser requisat el meu torn, segons copia de requisa en el meu poder que es va instal·lar primerament en el domicili *Comité Metalurgico* i després traslladat per la COPa al Castell de San Ferran. Temps després se'm van requisar un motor elèctric de 2 HP, un *embarrador*, politges, corretges, un joc de moles i contramarxes, una serra de tallar ferro, un tornavis de banc i varis utensilis, que van ser instal·lats en la casa que cita en el carrer de 28 de maig nº11 i en l'actualitat estan allà mateix i tots els operaris que allà treballen, que són d'aquesta ciutat, coneixen i saben que son de la meva propietat. En el dia 6 de setembre de 1938 van entrar en un magatzem propietat de Piedad Sala Vda. Vilaplana i que tinc llogat, forçant la porta, com bons lladres i es van emportar tot el ferro i maquinària que allà hi havia, del que he pogut localitzar: un cotxe Ford

transformat en tractor i un cotxe Citroën de 5 HP. Reconstruir sense pintar amb el número de motor 5,866 del qual tinc en el meu poder els papers i una còpia d'una acta, tot el qual en l'actualitat està en la plaça de toros d'aquesta ciutat.

Sent així que els citats tallers, amb el rescat de l'expressada maquinària, es podria desenvolupar normalment i contribuir amb ell al ressorgiment d'aquesta branca d'indústria a la par a la reconstrucció de la Nova España.

COPIA DEL OFICIO Nº 163 DE FET Y DE LAS JONS – INFORMACIÓN E INVESTIGACIÓN DE FIGUERAS (23-05-39)

Adjunt us remeto l'informe de Jaime i Narciso Ubanell, doncs, si bé el firmant de la instància dirigida a vostès suplica que li siguin tornades unes maquinàries i uns cotxes, està firmada per Jaime Ubanell i sabent que aquestes maquinàries i cotxes es trobaven dipositats en locals en la propietat de Franciso Ubanell, pare dels interessats; i pensant que tot quant reclama és propietat dels dos germans, és per lo que també s'ha adjuntat l'informe de Narciso.

El firmant ha tingut una actuació quasi idèntica a la deu seu germà, però va tenir la picardia de no actuar oficialment, per tal manera tacar "al malo" i quedar l'altre com el "bo", fent el paper de víctima.

Formen part del grup de roigs burgesos que amb les seves doctrines i propagandes van donar vida a la bèstia roja, però quan aquesta va ser fora, ells mateixos es van espantar de la seva pròpia obra. I per això ara s'atreveixen a dir desgovern al Govern roig que ells van crear i aplaudir mentre que les víctimes eren altres però avui també han sofert la fuetada del marxisme i vacil·len en qualificar-los de lladres i altres varis epítets per l'estil.

COPIA DEL OFICIO Nº713-900 DE FET Y DE LAS JONS- INFORMACIÓN E INVESTIGACIÓN DE FIGUERAS (23-05-39)

INFORME DE NARCISO URBANELL

Se'l considera com una persona extremadament d'esquerres. El 16 d'octubre del 1936 va formar part de l'Ajuntament roig-separatista d'aquesta ciutat fins al 13 de maig del 38 on va haver deixar el càrrec en ser mobilitzada la seva quinta. És còmplice i incitador de les requises fetes a diversos senyors de dretes.

Representava al partit d'Esquerra Republicana, militant en l'Esquerra amb data anterior al nostre *Glorioso Movimiento Nacional*.

Veia amb beneplàcit i comentava amb satisfacció les persecucions i assassinats que cometien els rojos.

Actualment es troba fugit a l'estranger.

COPIA DE OFICIO Nº 713-901 DE FET Y DE LAS JONS-INFORMACIÓN E INVESTIGACIÓN DE FIGUERAS (23-05-39)

Complementant el seu decret data 16 del corrent, m'és grat adjuntar la instància de D. Jaime Ubanell i l'informe del mateix Senyor.

Se'l va considerar sempre com a antic militat d'esquerres aprovant sempre i encara donant suport a la nefasta actuació del Govern roig-separatista. Se li conceptua com anticatòlic i de pèssims antecedents morals. Es desconeix la seva actuació, tota vegada que no ha tingut cap càrrec oficial durant el domin roig.

RELACIÓN DE LOS BIENES, CREDITOS Y DEUDAS DE D. JAIME UBANELL TRAYTER.

BIENES DE SU ESPOSA Y DE TECEROS

En virtut de testament que em va deixar el meu difunt pare al morir l'11 de gener de 1932 davant el Sr. Junyer en la pròpia citada data, va deixar de tots els seus béns a la meva mare D. Mercedes Trayter i hereus als cinc fills: Dolores, Genoveva, Narciso, Jaime i Angel Urbanell Trayter.

Deixant els següents béns dels que són hereus tals 5 germans i usufructuaria la mare:

-una casa a Figueres valorada en 20.000 ptes.

-una casa en el mateix carrer 15.000ptes.

valor total 35.000

Tals finques responen a un crèdit de 9.000 pessetes a favor de la meva germana Dolores, reconegut en tal testament.

Forma part per meitat proindivisa al subscrit i al seu germà Narcis, dedicat pel meu pare en tal testament el taller de serralleria mecànica, lloc que actualment, degut a tenir algunes màquines l'*Ejército Nacional*, tenen un valor aproximat de 3.000 ptes. Tal taller també respon de les 9.000ptes. de la meva germana Dolores.

Per tant a mi em pertany:

-de l'herència del meu pare, 1/5 part deduïda de la part que li correspon del deute de la meva germana 5.342ptes.

-la meitat del taller, deduïda la part de deute de la germana, li correspon al subscrit 1.145ptes. Total de l'herència 6.487pts.

-Saldo de compte corrent en el *Banco Comercial*, la meitat 3'05 ptes.

-La meitat del saldo de la llibreta d'estalvis de la Caja de Pensiones nº 15874 2'50 ptes.

Meitat dels crèdits, ja que l'altre meitat li pertany al meu germà Narciso:

-De la Generalitat: 446

-De Juan Biciclista: 123'30

-De Juan Quer: 640

-De Juan Soler: 140

-De F.Sala: 40

-De ????? de Llansà: 189

-De Fumadó de l'Escala: 13'95

-Ajuntament de Figueres : 970

-Carnisser d'Ullà: 45

TOTAL: 11962'25 pessetes

IMPORTE TOTAL DE SUS BIENES

La meitat dels deutes del taller, ja que l'altre meitat és responsable el meu germà Narciso.

-Miquel Mateu de Barcelona: 343'16

-Sans Boldu d'Arbeca: 2.000

-Felix Jaume de Figueres: 3.075

-La elèctrica de Sabadell: 1490

-Comadrán Riba, Barcelona: 176'05

-Jorge Vilagran, Girona: 51

-Clapés de Barcelona: 260

-J. Y F.Coll de Figueres: 165'10

-J. Esteba de Peralada: 490

TOTAL: 8040'21

La meitat del qual importa la quantitat de 4020'10

SALDO A MI FAVOR: 3068'60

El subscript té a més en contra la part d'una factura d'obres, reparació de 1ª casa per efectes de la guerra.

A més el subscript, si bé no ho sap exactament, té una participació en una part indivisa en l'herència del seu avi D. Narciso Trayter, el qual va deixar unes finques en Riumors, d'un valor aproximat d'unes 10.000 pessetes

BÉNS DE L'ESPOSA D. JOAQUINA BLANQUET

La meitat del saldo d'una llibreta caixa d'estalvis i pensions número d'import de participació 2'50

BÉNS DE TERCERS

S'ha de fer constar que degut a dedicar-se a reparacions de maquinàries en el seu taller entren i surten constantment les màquines i motors que arregla. A més, segons resguard que obra en el seu poder de la Banca Arnús, sucursal de Figueres el subscript allà té dipositada la quantitat de 1480 pessetes en bitllets posats en circulació per l'enemic.

GUARDIA CIVIL (24-07-39)

Jaime Urbanell, de bona conducta pública i privada. Amb anterioritat al *Movimiento Nacional* formava part del partit d'Esquerra Republicana on ja es distingia com a persona destacada de tal partit del qual feia gran propaganda. Iniciat el mateix, des dels primers moments es va posar al costat de la causa roja, sent una de les principals figures d'esquerra de la localitat. Va exercir el càrrec de conseller de l'Ajuntament, destacant-se en tots els assumptes del *Frente Popular* com a director dels mateixos. Posteriorment va exercir també el càrrec de dirigent dels tallers de guerra que els rojos van instal·lar en la localitat i sent un dels major defensors de la causa marxista. Va romandre a Figueres fins uns dies abans de l'entrada de les *Fuerzas Nacionales* que va evacuar voluntari a França. Existeix el rumor públic que el mencionat Urbanell va denunciar a un individu de dretes d'aquesta ciutat el qual va ser empresonat i més tard portat al front on el van fer desaparèixer. Està conceputat enemic perillós de la *Causa Nacional*.

El citat Urbanell posseeix dos cases de dos pisos que consten en nom del seu pare mort ja fa anys però se suposa de la seva propietat per ser el major dels germans. En els baixos de la casa nº 64 té establerts un taller el quan anteriorment dirigia i en l'actualitat està la direcció d'un germà seu.

FALANGE ESPAÑOLA TRADICIONALISTA (22-07-39)

Individu d'esquerres de tota la vida. Estava afiliat a l'Esquerra. No se li coneix cap fet delictiu. Cal no confondre'l amb el seu germà Narciso, que era secretari de l'Esquerra i Conseller de l'Ajuntament roig.

El seu pare posseïa dues cases i una parcel·la de tercera d'una vessana poc més o menys.

ALCALDIA DE FIGUERAS (24-07-39)

Tal individu, d'ofici serraller-mecànic, d'uns 28 anys d'edat, casat, natural i veí d'aquesta ciutat, és successor juntament amb un altre germà que es diu Narciso, del comú pare Francisco Ubanell, conegut públicament com a "ferrer del rei": Des de la mort del pare, fa uns 8 anys, es troben associats ambdós germans. L'un i l'altre han sigut, com era el pare, d'esquerres, però en Jaime no ha tingut mai una actuació activa; pel contrari, s'ha limitat al treball, sense ocultar ni fer-se enrere de les seves idees.

En canvi, en Narciso ha ostentat Càrrec en l'Ajuntament, comitè roig i per això va fugir davant la proximitat de les *Gloriosas Tropas Nacionales*.

Ambdós germans no tenen gaires béns; posseeixen un patrimoni escàs. Sense dubte l'un i l'altre son totalment desafectes a la *Causa Nacional* i considerats rojos.

GUARDIA CIVIL (20-07-39)

Jaime Urbanell Traiter, de 30 anys, casat, mecànic amb domicili a Figueres. És de bona conducta pública i privada. Amb anterioritat al *Movimiento Nacional* no formava part de cap partit polític ni sindical, ni se li van conèixer activitats polítiques de cap classe. Una vegada iniciat el mateix, va continuar en la mateixa situació fins el 1938 que es va afiliar a la CNT on va figurar com a simple afiliat. Als pocs mesos de la dominació roja, el Comitè revolucionari va confiscar un taller que té de la seva propietat, situat en la planta baixa del seu domicili. Al ser mobilitzada la seva quinta, va continuar treballant allà, per guerra.

És propietari del mencionat taller, el qual és de relativa importància , ignorant-se que tingui altres béns de fortuna.

6.2.29 JOSÉ VILANOVA VILARNAU

INICI: 11 març 1941

FINAL: 11 abril 1945

Jose Vilanova, de Terradas, Secretari en període marxista. Posseeix una finca, un hort i una casa valor aproximat de 2.800 pessetes.

FALANGE ESPAÑOLA TRADICIONALISTA

José Vilanova Vilarnau, secretari de l'ajuntament roig, formava part de les esquerres. Viu actualment a Figueres i exerceix l'ofici de fuster. Els seus béns, segons rumors, els té en paper de l'Estat.

COMº DE LA GUARDIA CIVIL DE GERONA (5-04-41)

José Vilanova Vilarnau, abans d'iniciar-se el *Movimiento Nacional* era d'idees d'esquerres. Després d'iniciat aquest, va continuar amb les mateixes idees ocupant els càrrecs de Secretari de la UGT i de l'Ajuntament, intervenint directament en la incautació de propietats i posant multes de persones d'ordre.

En quant a la seva posició econòmica, té diner en el *Banco de España* per un valor aproximat de 40.000 pessetes.

Actualment viu a Figueres.

AYUNTAMIENTO NACIONAL DE TERRADAS (5-04-41)

Jose Vilanova Vilarnau, el qual es troba a Figueres, va ser secretari de l'Ajuntament roig d'aquesta població des de les eleccions de febrer de 1936 fins a l'alliberació del poble per les *Gloriosas Fuerzas Nacionales*. Era també un dels dirigents significats i sospitós, significant-se per les seves idees extremistes. No té béns però segons rumors té diners en el *Banco de España*.

DILIGENCIA DE LECTURA DE CARGOS (11-07-41)

Jose Vilanova Vilarnau, 53 anys, natural de Terrades, província de Girona, veí de Figueres de professió fuster i d'estat casat.

Preguntat per S.S. a quin partit polític o sindical formava part abans i durant el GMN va dir: que tant políticament com sindicalment, mai va formar part a cap partit polític. Que des de març del 1936 fins a l'alliberació de Terrades va exercir el càrrec de Secretari de l'Ajuntament, sent fals que exercís el de Secretari de la UGT. Que no forma part de la Falange. Que no té res més que manifestar.

AL JUZGADO DE RESPONSABILIDADES POLÍTICAS (17-07-41)

Jose Vilanova Vilarnau, casat, major d'edat, amb domicili actualment a Figueres, fuster i encartat com a suposat incurs en Responsabilitats Polítiques del poble de Terrades, davant el jutjat faig comparecència i com millor en dret procedeixi, dic:

Que dins del temps que se m'ha concedit acompanyo la prova de que intento valer-me per tal de desvirtuar els càrrecs que m'han estat llegits en la tramitació de l'expedient, de la qual resulta que si bé ocupava el càrrec de Secretari de l'Ajuntament durant el període marxista, també és cert que ho portava fent des d'abans de l'inici del *Glorioso Alzamiento Nacional*, i que ho vaig aprofitar per impedir crims, espoliacions ni sanció alguna als conveïns, guardant joies religioses, vaig emparar sacerdots i vaig avisar i afavorir a totes les persones que vaig poder addictes al *Movimiento*, tant de la localitat com de fora, acompanyant a Calella a casa dels seus familiars a un Capellà, evitant actes de salvatgisme per la horda en desbandada, facilitant raccions i aliments, fins i tots als que estaven amagats, i tot això avalat per militars de la FET i de les JONS, *Caballeros de España*, propietaris, familiars de víctimes, intel·lectuals, comerciants i tots ells en general persones de completa solvència i addicció a la salvadora *Causa de España*.

Per tot lo exposat,

suplico al jutjat de Responsabilitats Polítiques que, tenint per presentat en temps i forma aquest descàrrec, així com aportats els documents que uneixo a l'escrit, serveixi per remetre les diligències al *Tribunal Regional* i aquest, en el seu dia, dictar sentència absolutòria, ja que així procedeix en Justícia.

PROPIETARIOS Y VECINOS DE TERRADAS, INFORMAMOS Y CERTIFICAMOS
(firmas abajo) (16-07-41)

Que el veí i ex-Secretari d'aquest poble Don José Vilanova Vilarnau, és persona digna i d'excel·lent conducta.

Que tenia el càrrec de secretaria interí abans del GMN, amb objecte que el seu fill pogués fer pràctiques en tal carrera per ser Llicenciat en Administració Pública. Durant el temps que va ocupar el citat càrrec, va posar tot el seu interès i mirament a que res desagradable passés entre el barri, practicant el bé comú sense miraments d'idea ni condició tant professional com particularment. Des del seu càrrec va poder escodrinyar i descobrir durant el domini roig molts dels propòsits sinistres de les autoritats roges avisant a les persones que perillaven per tal que s'absentessin o amaguessin, avisant-les novament quant creia passat el perill. Degut a la seva singular energia, van poder evitar-se no poques molèsties, havent arribat a la seva actuació fins la temeritat, salvant espoliacions, allanaments, estranyaments, empresonaments i fins i tot crims, estalviant hores de terror en el poble.

Va ser guardador de innumerables joies religioses d'alta estima, tant de la parròquia com del santuari de *Nuestra Señora de la Salud*, aquestes per encàrrec del Rdo. Juan Pagés i les altres per encàrrec de l'Alcalde que abans havia.

No tenim coneixement que mai actués per iniciativa pròpia, com no era el que abans hem dit, si en algun cas de violència va arribar a perpetrar-se per part de les autoritats armades roges, va ser per ignorar-los i no haver-li sigut possible evitar-ho, ja que tal senyor es va convertir en tanca hermètica contra les seves exigències i excessos de tals classes.

Per últim, quan els terribles dies de la retirada roja, va ser tal el seu interès pel bé de la localitat que a totes hores es va oposar seriosament a quants actes que comprenia d'injustícia es practiquessin per la horda, arribant a ser amenaçat de mort varies vegades per defensar interessos aliens, el que va aconseguir no es perpetraran fets de sang ni espolis d'importància.

Tota acusació que, contra tal senyor es pugui fer, només pot ser filla d'antics odis i enveges particulars ja que com repetim va evitar i minorar sofriments, terror i llàgrimes.

CURA-PÁRROCO DE SANTA MARIA DE AGULLANA (16-07-41)

Faig constar, que D. José Vilanova Vilarnau, natural de Terrades i en l'actualitat veí de Figueres, és persona de sentiments humanitaris que ha practicat el bé en diferents ocasions. Quan les hordes marxistes van envair tal poble de Terrades el juliol de 1936, van ser recollits les Sagrades formes per tal senyor i van ser entregades respetuosament al que figurava com a mossèn de tal localitat, salvant-les d'aquesta manera d'una profanació segura. El dia 12 d'agost del mateix any, a petició pròpia, vaig ser traslladat a Calella, província de Barcelona, per tal de reunir-me amb els meus familiars, va ser un dels que em va acompanyar fins al meu destí, corrent el risc. Posteriorment a aquella data i fins al present, res em consta que impedís considerar-se'l addicte al *Movimiento Nacional* ni que pugui contradir.

D.RICARDO JORDÀ JUANTER, natural de Figueres certifica:

Que l'ex-secretari de Terrades D. José Vilanova Vilarnau, en la població del qual vaig ser refugiat amb la meua família fins a l'alliberació pel *Glorioso Ejército Nacional* de tot el territori de Catalunya, vam ser objecte de tota classe de terrors fins que tal senyor ens va ajudar en tot el que va poder ja fos aliment o qualsevol cosa. No tinc coneixement de queixa alguna per part de tota la colònia de refugiats ni de cap veí per la seva actuació durant el Moviment, al contrari, tot admiracions d'alabança de tot el món per practicar el bé general significat-se com a persona d'ordre.

D.ANTONIO ALBERT ARNAU, natural de Cistella i veí de Figueres, certifica:

Que durant el *Glorioso Movimiento Nacional* li van preguntar en el poble de Terrades dos individus de la Policia Roja per la busca i captura del seu fill Juan Albert Poela que prestava els seus serveis en l'*España Nacional*; i en aquells difícils moments de secretari Municipal exercia en aquella localitat D. José Vilanova Vilarnau, va fer guiar la diligència per tal que informés de la presència del meu fill en aquella localitat amagat, lo que va informar del fals avís de seguida, que quan va poder, es va traslladar expressament a aquesta localitat de Figueres per tal fi.

A més va poder informar que havent-se adonat tal Senyor que en el Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya anaven a ser incautats per aquest govern tots els béns del meu difunt cosí D.Masteu Planas Fupe del terme Municipal de Cistella lo qual va motivar un nou viatge a aquesta localitat per part de D. Vilanova per dir-me el que passava amb els béns del meu cosí.

VECINOS DE ESTA CIUDAD INFORMAMOS Y CERTIFICAMOS (firmes a baix)

Que l'ex-Secretari de Terrades D. José Vilanova Vilarnau, en la població del qual vam ser refugiats fins a l'alliberació pel *Glorioso Ejército Nacional* de la nostra estimada ciutat, vam ser objecte de tota classe d'atencions i miraments sense distinció de classes ni condició per part de tal senyor, ajudant-nos amb tot el que era necessari i ell podia ajudar-nos ja fos aliments o qualsevol cosa que necessitéssim procedent d'aquell Ajuntament.

No tenim coneixement de queixa alguna per part de cap refugiat ni de cap veí per la seva actuació durant el *Movimiento*, ans al contrari, només consideracions d'alabança de tothom per practicar el bé general significat-se com a persona d'ordre i procurant minorar les privacions i sofriments propis de la situació.

DECLARACIÓ JURADA que va presentar José Vilanova Vilarnau dels béns que posseeix;

-hort denominat de l'Agustina, de $\frac{3}{4}$ de vessana d'extensió, situat a Terrades valorat en 800 ptes.

-17 títols de la *Deuda Municipal* de Barcelona d'un valor nominal de 500 ptes. cada una i efectiu de -

-El valor de l'aixovar domèstic es xifra en –

Exerceix a més el declarant l'indústria de fusteria en el lloc de la seva residència actual, Figueres, i pel qual paga en concepte de quota del *Tesoro* de 80 ptes anuals: Cargues familiars: mare, Francisca Vilarnau Sabater, de 88 anys i dona, Crescencia Labrús Barnadas, de 50, la qual es dedica a les feines domèstiques, no guanyant jornal ni cobrant res, sense posseir més béns que els relacionats.

JUZGADO MUNICIPAL DE TERRADAS (25-05-43)

Abans del *Movimiento*: no es té coneixement que formés part de cap partit polític. Durant el *Movimiento*: va ser secretari de l'Ajuntament de Terrades durant la dominació marxista fent propaganda pels partits d'esquerra.

AYUNTAMIENTO NACIONAL DE TERRADAS (25-05-43)

Abans del *Movimiento*: no es té coneixement que formés part de cap partit polític. Durant el *Movimiento*: va ser secretari de l'Ajuntament de Terrades durant la dominació marxista fent propaganda pels partits d'esquerra.

GUARDIA CIVIL RURAL DE SAN LORENZO DE LA MUGA (26-05-43)

Abans del *Movimiento*: no es té coneixement de que formes part de cap partit polític. Durant el *Movimiento*: va ser secretari de l'Ajuntament de Terrades durant la dominació marxista fent propaganda pels partits d'esquerra.

PARROQUIA SANTA CECILIA DE TERRADAS (25-05-43)

Abans del *Movimiento*: no es té coneixement de que formes part de cap partit polític. Durant el *Movimiento*: va ser secretari de l'Ajuntament de Terrades durant la dominació marxista fent propaganda pels partits d'esquerra.

6.2.30 MODESTO VISCARRER GOYENA

INICI: 1940

COMISIÓN LIQUIDADORA DE RESPONSABILIDADES POLÍTICAS (13-10-59)

Va ser sancionat amb pel Tribunal Regional de Responsabilitats Polítiques de Barcelona a la sanció econòmica de 1000 ptes. Que se li notifiqui a l'expedientat o als seus familiars més pròxims que per Decret data 18 d'agost de 1959 atorgat pel S.E. el Jefe del Estado, se li ha concedit l'indult de la sanció econòmica pendent de compliment o execució que se li va ser imposada per la Jurisdicció de Responsabilitats Polítiques.

COMPARECENCIA (11.11.1939)

Modesto Viscarrer Goyena, 45 anys, casat, xofer, fill de Bernabé i de Maria, natural de Ezcaroz (Pamplona) i amb domicili a Figueres, detingut per la seva destacada actuació marxista i com ampliació a les diligències número 2204 referents a Rafael Tutau Costey.

DECLARACIÓ

Que no ha sigut molestat ni detingut durant el període roig per cap classe d'Autoritat. Que no ha format part de cap Partit Polític. Que durant el mes de setembre de 1936 es va afiliar al Sindicat de Transports, Secció Taxistes, adherit a la Unió General de Treballadors. Que en aquest organisme no ha exercit cap càrrec. Que va assistir a algunes reunions d'aquesta sindicat, no recordant els acords que en elles es van fer.

Que per acord dels taxistes es va fundar una entitat denominada Cooperativa, en la qual va ser President, substituint a Rafael Tutau, la organització del qual va ser dissolta per haver quedat sense material. Que en aquesta societat era de caràcter col·lectiu, ingressant la recaptació en general en fons comú, amb la qual pagaven els jornals que devengaven, adquirien el material necessari, amortitzant el valor dels cotxes que tenien amb un tant per cent entregat als seus propietaris i el sobrant ho van ingressar en una entitat bancària. Que en acordar la dissolució de tal Cooperativa, van retirar tot el capital social, que va servir per a pagar els jornals, fins al total de l'extinció. Que gairebé tots els taxistes van prestar serveis en el Comitè, menys el declarant per no haver treballat aquells dies. Que va fer diversos serveis amb el seu cotxe fins al límit de la frontera, no recordant les persones que portava. Que en cas d'haver intentat passar-se a la Zona Nacional, no li hagués estat possible, però que mai ho va intentar. Que van ser directius en la seva companyia Heriberto Arté i Pedro Comas Mallart. Que amb altres taxistes va treballar un dia en la construcció de trinxeres en un mas, prop del riu Manol, amb motiu d'un suposat desembarcament dels Nacionals a la badia de Roses. Que des de fa diversos anys forma part com a afiliat d'una entitat de benefici anomenada Montepio de Chófers, el qual no sap la seva situació legal a causa de no rebre el butlletí d'aquesta des de fa molt de temps tot i que porten a terme el cobrament de mensualitats. Que l'obrer Tutau es va presentar en el Sindicat amb un cotxe incautat de la Casa Gregori el qual ha tingut com de la seva propietat. Que no té res més que dir.

FALANGE (7-12-40)

De bona conducta. És considerat apolític. Va exercir el càrrec de President del Central de Taxistes però no se'l coneix cap acte delictiu. No es va incorporar al ser cridada la seva quinta. No se li coneixen béns de fortuna.

DIRECCIÓN GENERAL DE SEGURIDAD (13-12-40)

D'ideologia d'esquerres. Abans del Glorioso Alzamiento Nacional no formava part a cap partit polític ni organització sindical. Es va afiliar durant el mateix a la UGT (Secció de Taxistes). Va alternar amb Arbusà Julià en la Presidència de la Cooperativa. És veritat i així ho va declarar en aquesta comissaria, quan va ser detingut, que va estar fent trinxeres prop del riu Manol en la badia de Roses.

Els seus únics béns de fortuna són del producte del seu treball, fent de taxista.

COMANDANCIA DE LA GUARDIA CIVIL (28-12-40)

Estava afiliat a Esquerra Republicana de Catalunya amb anterioritat al Glorioso Movimiento Nacional. Iniciat el mateix es va afiliar a una sindical, entrant a formar part de la Col·lectivitat de Transports i sent, amb Jaime Arbusà, el principal dirigent de la mateixa formant part en aquesta situació fins que, en desaparèixer aquesta, va passar a prestar el seu servir a les ordres dels representats de Transports de la Generalitat,

on va continuar fins que uns dies abans de ser alliberada Figueres es va traslladar per temor als bombardejos a un poble veí en el que va romandre fins l'entrada de les Fuerzas Nacionales. No posseeix cap bé de fortuna.

ALCALDIA DE FIGUERAS (24-12-40)

Tal individu no té ideologia política alguna. Durant el Glorioso Alzamiento Nacional va actuar com a President de la cooperativa de Taxis per tal de salvar el seu, càrrec que va exercir des de 1937 fins a l'alliberació de Figueres, per les Gloriosas Tropas Nacionales.

No se li coneix actuació alguna durant el Movimiento en contra de tal. Va treballar en la construcció de trinxeres a les afores de Figueres, en ser ordenat així a tots els habitants de la ciutat pel Comitè marxista.

DILIGÈNCIA (13-01-41)

Modesto Viscarrer, de 46 anys, natural de Ezcaruz, Pamplona i veí de Figueres, professió de xofer i estat casat.

Preguntat per S. S. de quin partit polític o sindical formava part amb anterioritat del GMN va dir: que no va formar part de cap. Que sindicalment a cap. Que durant la dominació roja no va formar part de cap partit polític. Que sindicalment al sindicat de Transports Secció Taxistes adherit a la UGT. Que per acord dels taxistes es va fundar una entitat denominada cooperativa en la que va ser president. Que va fer diversos serveis fins al límit de la frontera no recordant a les persones que portava. Que amb motiu d'un suposat desembarcament dels Nacionals a la badia de Roses va treballar un dia en la construcció de trinxeres. Que no forma part de la Falange.

—

Il·lustre senyor,

Modesto Viscarret Goyena, de 45 anys d'edat, de professió xofer, veí de Figueres exposa:

Que si bé es cert que durant la dominació roja va treballar durant un sol dia en les trinxeres que es van construir a la ciutat de Figueres ho és també que no va ser per la seva voluntat i només obligat sota l'amenaça dels dirigents rojos, al igual que els altres veïns entre els qual es contaven a persones de dretes que també van ser obligades.

Al produir-se durant el domini roig la col·lectivització del ram de transports, que es va incautar de tots els vehicles, va ser quan els taxistes propietaris dels seus vehicles van decidir construir una Cooperativa de xofers per sostreure's d'aquesta forma de la incautació, aconseguint així de moment el poder de continuar treballant lliurement, havent sigut elegit el subscrit per exercir el càrrec de president.

Va ser durant el temps que va funcionar tal Cooperativa que el subscrit va haver de prestar algun servei traslladant amb el seu cotxe a la frontera veïna a persones que estaven autoritzades amb salconduits especials, que al arribar al seu destí eren meticulosament controlats pels milicians rojos no sent-li possible trobar ocasió de deixar el cotxe abandonat i internar-se a França ja que era extremadament vigilat.

Les anteriors manifestacions venen avalades per persones coneixedores del subscrit, així com el de la seva conducta i que les han posat davant del senyor Jutge Municipal i el testimoni del qual acompanya en el present escrit.

Es suplica que es digni acceptar el present escrit de descàrrecs presentat dins del termini reglamentari juntament amb els documents de prova que confirmen tot i quant deixa exposat per tal que el Tribunal pugui jutjar amb recta i imparcial justícia.

20 gener 1941, Modesto Viscarret

DECLARACIÓ JURADA (20-01-41)

Modesto Viscarret Goyena, de 45 anys d'edat. No té béns de cap classe i viu únicament del seu jornal ja que li va ser robat per les autoritats roges el cotxe de la seva propietat que tenia destinat al servei públic per guanyar-se el manteniment de la seva família.

DECLARACIÓ JURADA (20-01-41)

Modesto Viscarret Goyena, de 45 anys d'edat. Viu en companyia de la seva esposa Maria Sureda Mas, sense fills, dedicada a les feines domèstiques sense cobrar un jornal.

ADVOCAT

Justifico que entre els actes de jurisdicció voluntària, no d'aquest jutjat, consta el que literalment diu: COMPARECENCIA: Figueres, 16 gener 1941.

-D. José Teseidó Trilla, casat, del comerç, de 46 anys de Figueres sobre la conducta político social de Viscarrer: que des d'un període de més de deu anys ha conegut i tractat amb el senyor Viscarrer, de condicions honorables i amic de l'ordre. Va romandre en aquesta ciutat durant domini roig i pot testimoniar que el propi subjecte, donada la seva condició de xofer, es va veure obligat com els altres de la seva professió a formar part integrant de la Cooperació de Xofers que es va organitzar en aquesta ciutat havent prestat grans serveis als que eren perseguits pels dirigents que manaven en aquesta ciutat i que, com tots els altres veïns, també va estar obligat a treballar en les trinxeres de Figueres i a prestar serveis traslladant a la frontera els que tenien salconduit que era inspecció sempre pels milicians que custodiaven la mateixa.

-D.Luis Ballar Junyer, casat, de 42 anys, del comerç, veí de Figueres. Que durant el domini roig el declarant vivia a Port Bou, anant i venint d'aquella població a aquesta ciutat diàriament i per conèixer i tractar també des de temps antic al senyor Modesto Viscarrer Goyena i utilitzar els seus serveis com a xofer, pot declarar que durant la Dominació Roja en aquesta ciutat, tal senyor com altres veïns de la ciutat, van ser forçats pel Comitè Roig a treballar en les trinxeres i a més a formar part de l'Organisme de la Cooperativa de Xofers que el Comitè va obligar a tots els de la seva classe a formalitzar i que va intervenir a més per salvaguardar el cotxe de la seva pertinença. En tal data època roja va prestar el propi Viscarrer serveis de gran importància intervenint sempre a favor de persones de dretes podent citar el que va prestar al declarant en ocasió en que es va veure obligat pel Comitè a anar a Barcelona en busca del seu pare polític D. Esteban Roca Pous, on es trobava per traslladar-lo per ordre del Comitè al poble de Terrades fent-li posar a la seva disposició el Comitè un cotxe que havia de guiar un altre xofer amb el qual el declarant no tenia confiança, aconseguint, mitjançant diner i gestions practicades per Viscarret, que el cotxe fos guiat pel propi Viscarret i el servei del qual va prestar.

PARROQUIA (8-08-41)

No va formar part de cap partit polític tot i que se'l veu de tendències d'esquerra. Quan va ser mobilitzat no es va presentar, fins a l'alliberació. És de bona conducta. No se li coneixen fets delictius.

AL TRIBUNAL REGIONAL (9-08-41)

Compareixent se li va donar lectura dels càrrecs i es van fer prevencions de l'article 49 de la Llei. Va expressar que durant la dominació marxista va ser President de la Cooperativa dels taxistes, que va fer varis serveis fins el límit de la frontera i que en ocasió del suposat desembarcament dels Nacionals a Roses, va treballar un dia en la construcció de trinxeres.

També es resulta que és una persona honorable, que durant la dominació marxista va observar bona conducta i que com altres persones va ser coaccionada pels rojos a l'exercici de la seva professió de taxista i per a construir trinxeres. Les autoritats locals van informar que era d'idees d'esquerres, que durant el Movimiento es va afiliar a la UGT, fent de president de la Cooperativa del Taxis. Va construir trinxeres prop del riu Manol en la badia de Roses.

Per tot lo exposat es consideren provats a l'encartat Modesto Viscarrer Goyena els fets que consten en els informes de les autoritats.

SENTÈNCIA (17-10-41)

Modesto Viscarrer Goyena de 46 anys, sense béns i la càrrega d'esposa sense ingressos. Militava a Esquerra Catalana, mantinguda, exercint en període roig el càrrec de President del sindicat de Transports. Va construir trinxeres a Roses, per a oposar-se a un desembarcament nacional.

6.2.31 JUAN CHINARRO MARTÍNEZ

INICI: 2-07-43

Don Emilio Lopez Jimeno

Resultava que el citat Juan Chinarro Martinez, processat en aquesta causa es trobava com a capità d'Infanteria que era el 18 de juliol de 1936, prestant els seus serveis en el Batallón de Montaña Chiclana, gaudint en aquells dies un permís d'estiu. Resultant que si el dia 19 del citat mes i any es va incorporar al seu destí i la Comissió del seu comandament va sortir en seccions a les ordres dels seus oficials a ocupar diversos punts en aquella plaça i a mantenir l'ordre, forces que es van retirar al seu Cuartel per ordre del Tinent Coronel Jefe del citat Batallón. Romanent aquarterat quatre o cinc dies fins que, feta per un capità de la Guardia Civil de Barcelona, una classificació de afectes i desafectes al Moviment Nacional, el processat va continuar en el mateix destí a les ordres de les autoritats roges. Resultant que a finals de mes de juliol, formant part de la Columna de Milicians "Zur-Ebro" va marxar amb el seu Batallón al front. El 4 d'agost d'aquell mateix any, va tornar a Figueres. Es trobava malament, va continuar en la situació fins que va ser destinat com a Comandant Militar de Figueres, càrrec que va desenvolupar durant dos mesos, passant més tardes destinat al C. . . . de Girona i romanent en tal càrrec fins la finalització de la guerra a Catalunya, data en la qual va passar a França. Resultant que, si bé va afavorir a persones de dretes, té antecedents d'esquerres. FETS PROVATS: constatant que els fets portats a terme pel processat capità d'Infanteria Don Juan Chinarro Martínez són constitutius d'un delictes d'auxili a la rebel·lió.

Resultant que en la mateixa ha recalat sentència per la qual es condemna al processat a la pena de dotze anys i un dia de reclusió temporal amb les assessories legals corresponents com a autor d'un delictes d'auxili a la rebel·lió. Considerant que el procediment apareix tramitat amb arreglo a dret, sense que en ell apareguin defectes ni omissions que afectin la seva validesa, que la prova ha sigut apreciada amb un criteri racional que és així mateix encertada la classificació legal dels fets i per a la fixació de la pena el Consell de Guerra s'ha mantingut dins dels límits a que les autoritza l'article de la Justicia Militar que regula l'arbitri judicial.

La sentència de guerra condemna l'encartat Juan Chinarro Martinez a la pena de dotze anys i un dia de reclusió temporal.

AUTO

Resultant que va ser iniciat el present expedient per Responsabilitats Polítiques contra Juan Chinarro Martínez, el qual segons es desprèn de l'ofici rebut de Capitania

General, es veí de Figueres en la qual es trobava presentant el seu servei com a Capità d'Infanteria, el dia 10 i 8 de juliol de l'any 36, motivant la seva actuació la incoació d'un procediment sumaríssim per l'Autoritat Militar, sent condemnat en el Consell de Guerra celebrat, a la pena de dotze anys i un dia de reclusió temporal. considerant que segons l'article de la Llei Responsabilitats polítiques, és competent per a perseguir la tramitació del present expedient, el Jutjat d'Instrucció de Figueres. Vist i dit tal article, sa senyoria va dir que devia inhibir-se i que s'inhibeix del coneixement del present expedient a favor del Jutjat di Instrucció de Figueres.

PROVIDENCIA DEL JUEZ REGENTE (31-12-43)

Juan Chinarro Martínez, fill d'aquesta ciutat, registrat, acusa al remitent l'oportú rebut donant-se els partes corresponents a la Superioritat i al Ministeri local amb la indicació d'aquella que l'expedient referit sigui traslladat a aquest Jutjat.

SECCIÓN GENERAL DE SEGURIDAD (22-04-44)

Juan Chinarro Martínez de 48 anys, casat, militar, fill de Dioniso i Carmen, natural de Màlaga i que va viure a Figueres.

ALCALDIA DE FIGUERAS (14-07-44)

Juan Chinarro Martínez, individu militar de professió, havent tingut càrrecs de comandament en període roig i per la seva actuació va ser condemnat. Va viure a Figueres fins a l'Alliberament. Va fugir a França i va regressar un temps després havent estat pres en el Castell de Montjuïc de Barcelona. Actualment viu a Girona per estar en llibertat i viu en companyia de la seva esposa María Martínez Benítez. En aquesta ciutat no se li coneixen béns de fortuna, i s'ignora la seva situació econòmica actual.

COMANDANCIA DE LA GUARDIA CIVIL (20-05-44)

Juan Chinarro Martinez, ex-militar, que no té béns de cap classe en la demarcació de Figueres, així mateix la seva dona María Rodríguez Reiter, els quals es troben actualment residint a Girona, pel que s'ignora si els familiars que poden viure en la seva companyia tenen béns.

Socialment, els seus antecedents van ser d'esquerres i es va exterioritzar a favor de la Causa Roja durant el seu domini i va ser ascendit a comandant, havent exercit el càrrec de Comandant Militar durant uns mesos de la dominació, i va prestar serveis en el Front i se'l considera desafecte.

6.2.32 Expedients per responsabilitats polítiques contra: Luis Esponera Bergeron, Angel Serra Jimenez, Jaime Badia Serra, Alberto Climent Deusdad, José Mª Ferrer Carrera, Jose Gomez Garcia

TINENT D'INFANTERIA CERTIFICA QUE:

Que en la Causa nº 226 dic instruïda contra el Comandant d'Infanteria D. LUIS ESPONERA BERGERON i Capitans D. ANGEL SERRA JIMENZ I JAIME BADIA SERRA i tinents D. ALBERTO CLIMENT DEUSDAD, D. JOSE MARIA FERRER CARRERA I D. JOSE GOMEZ GARCIA, obra en el folio nº134 l'Informe judicial que copiat al peu de la lletra diu:

D. LUIS ESPONERA BERGERON, Comandant del Cos d'Invàlids Militars en començar el Movimiento Nacional es trobava vivint a Figueres on el 10 de desembre de 1936 es va incorporar el 2n Regiment de la 2 Divisió de guarnició en la mateixa, prestant serveis com a comptable fins el 31 de maig de l'any següent. Des del mes d'agost fins a finals d'octubre del 37 va exercir el càrrec de Juez Militar Eventual de Causas en Figueres i, després d'uns dies en el mes d'Abril del 38, com a instructor de la Promilitar en San Feliu de Guíxols, essent detingut el dia 25 del mateix mes i traslladat després al vapor "Argentina", vapor "Uruguay", Pueblo Español i altres presons fins el 6 d'octubre que va ser posat en llibertat. Des del 20 fins el 26 de gener del present any va estar destinat en un camp d'Instrucció d'Olot. Va ser ascendit a Tinent Coronel per ascens automàtic. Els servis Informatius no disposen d'antecedents relatius a la conducta d'aquesta encartat. Els testimonis el consideren com a persona afecta al Movimiento Nacional, manifestant que durant la seva actuació com a Juez Instructor va afavorir a persones de dretes, no havent dictat cap pena de mort mentre ell va ocupar tal càrrec.

DON ANGEL SIERRA JIMENEZ, Capità d'Infanteria en actiu

En començar el Movimiento Nacional es trobava sotmès a tractament en l'Hospital Militar de Carabanchel i estava destinat en el regiment d'Infanteria d'Argel a Càceres. El dia 31 de juliol del 36 va rebre l'ordre de presentar-se en el Ministerio de la ???, on el van destinar al Regiment d'Infanteria nº 1, sortint el dia 8 d'agost amb tres Companyies al sector de Lozoya, tornant a ingressar en l'hospital i més tard va passar al seu domicili on va continuar fins a primers de novembre quan se li va ordenar de nou incorporar-se al sector de Lozoya i quedant com a Comandant Militar de Canencia. El 21 de desembre va estar al Cuartel General del General Posas en Alcala de HERNANDES on va seguir fins a febrer del 37. Destinat el març següent al Cuartel General del Ejército del Centro no va arribar a incorporar-se, tornant a València i essent destinat al centre de Reclutament nº 5. El febrer del 38 es va donar de baixa per malalt i trobant-se gaudint de la seva llicència a Catalunya va quedar tallada la comunicació amb València sent per aquesta raó destinat al Centre de Reclutament nº 15 de Terrassa, ocupant també la Secretaria de la Comandància Militar. En gener del present any davant l'avenç de les Tropes Nacionals va seguir l'evacuació fins arribar a

França d'on finalment va passar a l'Espanya Nacional. Va ser ascendit a Comandant per Ordre l'octubre del 36. Els serveis informatius no tenen antecedents relatius a la conducta d'aquet encartat. Els testimonis el consideren com a persona de dretes de sentiments religiosos i molt afecte al Movimiento Nacional, manifestant que durant la seva actuació va afavorir a reclutes de significació Nacional.

DON JAIME BADIA SERRA, Capità d'Infanteria retirat

L'11 d'octubre del 36 va ser destinat a la **Comuna d'Extremadura**, prestant serveis en la Plana major de la mateixa i com agent d'enllaç amb el E.M. fins el 8 de desembre del mateix any, quan va agafar el comandament d'un Batalló de metralladores. El mes d'agost del 37 va al·legar malaltia aconseguint un permís per traslladar-se a un poble a Tarragona on va continuar fins al gener d'aquest any, data d'entrada de les Tropes Nacionals. La Jefatura del Servicio de Información y Policía Militar l'assenyala com a resident a Tarragona el 30 de setembre del 36. El Cuartel General del Generalísimo informa que D. Jaime Badia, comandant de Infanteria va figurar com a Cap de Tiradors de Metralladores de Barajas. L'Auditoria de l'Ejército de Ocupación informa que D. Jaime Badia Serra apareix com a Cap del Batalló de metralladores d'Albacete. Els testimonis el consideren una persona d'ordre, de dretes i afecta a la Causa Nacional.

DON ALBERTO CLIMENT DEUSDAD, Tinent d'Infanteria retirat

En començar el Movimiento Nacional es trobava vivint a Figueres. En el mes d'agost del 36, el 29, se li va ordenar incorporar-se al Batallón de Montaña Chiclana, de guarnició a Figueres des d'on va ser traslladat a Lécer a l'11 de setembre següent encarregant-li de la Instrucció de Milícies, Grup Regeneración. En el mes de novembre, al·legant malaltia, va aconseguir passar al Dipòsit d'Armament i a finals de l'indicat mes va aconseguir permís per Figueres. El 22 de desembre del 36 va ser destinat davant al Centro de Instrucción de Figueres, passant en el mes de març del següent any al 2n regiment d'Infanteria de la 2ª Divisió, del que va ser donat de baixa el 8 d'abril. L'octubre va passar a ser Auxiliar Instructor al Centre de Lleida i després al de Figueres, Culler, Olot i, de nou, a Figueres on va seguir prestant serveis. Els serveis informatius no tenen antecedents relatius a la conducta d'aquest encausat. Els testimonis el consideren com a persona d'ordre, de dretes i afecte a la Causa Nacional. En alguns dels avals apareixen units al sumari i es fa constar que l'encartat formava part del Grup Concepción, organització del Socorro Blanco.

DON JOSE MARIA FERRER CARRERRA, Tinent d'Infanteria

En començar el Movimiento Nacional es trobava vivint a Figueres. En el Castell es va presentar en ser trucat pel Comandant militar roig de Figueres el 30 de juliol del 36, presentació que va repetir algunes vegades més en novembre del 36 i va ser destinat com a cap de l'Equip de Instrucció del poble de Piera a Barcelona, passant després a Calaf i tornant a Figueres. Posteriorment va ser destinat com a Auxiliar Instructor a Lleida i després a Figueres, Collell, Olot, Vilaur Olot, San Mori i Sant Miquel de Fluvià,

on va estar fins a l'arribada de les Tropes Nacionals. El servei d'infanteria i la Policia Militar informa que amb el nom de Jose Maria Ferrer apareixen dos capitans i un tinent en diferents unitats de l'Exèrcit Roig. El Cuartel General del Generalísimo no té antecedents. L'informe que amb la indicació "Ejercito del Norte S.I. P.M. Sector de Figueras" apareix unit al sumari que fa que D. Jose Maria Ferrer Carrera és completament a part al Movimiento Nacional, ha romàs al Partit Tradicionalista i va ser mobilitzat forçós. Els testimonis el consideren com a persona d'ordre, afecta al Movimiento Nacional i que ha intervingut com a apoderat en la candidatura Nacional i que ha estat interventor en les darreres eleccions.

DON JOSE GOMEZ GARCIA, Tinent d'Infanteria retirat

En començar el Movimiento Nacional es trobava vivint a Granollers. El 8 d'octubre del 36 va ser destinat al Quarter General roig de Sariñena on va continuar fins el gener del 37, quan va passar a Barcelona com a encarregat de la Delegacio d'aquell Quarter General. També el 24 de juliol següent va ser destinat a les Oficines de la 3° Regió a Lleida fins el 10 d'octubre que va ser baixa. Des de febrer a novembre del 38 va actuar en la Pagaduria de l'E.M. Mixto de Defensa de Costes a Barcelona i des de novembre fins al gener del present any pendent de destí al Quarter General del XXIV Cuerpo de Ejército. Els serveis informatius no tenen antecedents relatius d'aquest encartat. Els testimonis el consideren com a persona d'ordre, de dretes, i afecte a la Causa Nacional.

SENTENCIA

A 10 i 8 d'agost de 1939, Barcelona

Penes de sis anys i un dia major i penes de sis mesos i un dia de presó menor .

Angel Sierra Gimenez y D. Jaime Badia Serra a la pena de sis anys i un dia de presó major i als tinentes D. Alberto Climent Deusdad i D. José Ferrer Carrera i D. José Gomez Garcia i al Comandant D. Luis Esponera Bergeron a la pena de sis mesos i un dia de presó menor.

CAPITANIA GENERAL DE LA 4ª REGION (4-01-45)

Conforme interessava en el seu escrit li participo que a la vista del procediment instruït contra Luis Esponera Bergeron, consta que el mateix és veí de Figueres i s'ignora la seva casa actual.

CAPITANIA GENERAL DE LA 4ª REGION (9-01-45)

Consegüent al seu escrit per la seva constància en l'expedient que instrueix per responsabilitats polítiques contra Jose Maria Ferrer Carrera, li comunico que segons

m'informa el cap de l'arxiu General de Causes a la vista del procediment instruït contra el citat apareix l'adreça del seu domicili.

CAPITANIA GENERAL DE LA 4ª REGION (3-01-45)

Conforme interessava al seu escrit li participo que a la vista del procediment instruït contra Jaime Badia Serra consta l'adreça del seu domicili.

CAPITANIA GENERAL DE LA 4ª REGION (12-01-45)

Conseqüent al seu escrit per la seva constància en l'expedient que instrueix per responsabilitats polítiques contra José Gómez Garcia li comunico que a la vista del procediment instruït contra el citat apareix l'adreça del seu domicili.

CAPITANIA GENERAL DE LA 4ª REGION (3-01-45)

Conforme interessava a el seu escrit li participo que a la vista del procediment instruït contra Alberto Climent Deusdad consta l'adreça del seu domicili.

CAPITANIA GENERAL DE LA 4ª REGION (29-01-45)

Consegüent al seu escrit en el que interessava el domicili d'Angel Serra Jimenez, li participo que a la vista del procediment instruït al mateix consta que es veí de Madrid.